

LANDDISTRIKTSREDEGØRELSE 2009

REGERINGENS REDEGØRELSE TIL FOLKETINGET · MARTS 2009

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Udgivet af Velfærdsministeriet og Fødevareministeriet

Velfærdsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Slotsholmgade 12
1216 København K

Udgivet april 2009

Oplag: 1000 stk.

Foto: Børnenes dyrskue i Ribe, 2006. Niels Husted/POLFOTO

Tryk: Silkeborg Bogtrykkeri A/S

ISBN-nr: 978-87-754-6591-0 (trykt version)

ISBN-nr: 978-87-754-6592-7 (elektronisk version)

Publikationen kan bestilles hos:

Velfærdsministeriet
Lovekspeditionen
Holmens Kanal 22
1060 København K
E-post: p-lex@vfm.dk

Publikationen kan desuden hentes på Velfærdsministeriets hjemmeside: www.vfm.dk
og på Fødevareministeriets hjemmeside: www.fvm.dk

INDHOLD

1. Indledning	5
2. Landdistrikterne efter kommunalreformen	6
2.1. Landdistriktspolitikken efter kommunalreformen	6
2.2. Kommunerne, regionerne og landdistriktsudviklingen	7
3. Regeringens indsatsområder	11
3.1. Erhvervsudvikling i landdistrikterne	11
3.2. Generelle levevilkår og bosætning i landdistrikterne	12
3.3. Natur i landdistrikterne	14
4. Landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet	16
4.1. Status for landdistrikts- og fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2009	17
4.2. Landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet 2010-13	19
5. Udfordringer på landdistriktsområdet	20
5.1. Udfordringer, der knytter sig til bosætnings- og erhvervsstrukturen	21
5.2. Udfordringer, der knytter sig til den offentlige service i landdistrikterne	23
Bilag 1:	
Afgrænsning af landdistrikter og kommunetyper	25
Bilag 2:	
Statistik	29
Bilag 3:	
Støttemuligheder under Landdistriktsprogrammet og Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013.....	47
Bilag 4:	
Oversigt over tiltag ift. landdistrikterne opdelt efter ministerområde.....	57
Bilag 5:	
Analyser af landdistriktspolitikken efter kommunalreformen.....	86
Bilag 6:	
Folketingets vedtagelser.....	94

Redaktionen er afsluttet den 17. marts 2009.

1. INDLEDNING

Regeringens overordnede målsætning på landdistriktsområdet er, at det skal være attraktivt at bo og arbejde i alle dele af Danmark. Denne landdistriktsredegørelse til Folketinget, der afgives af velfærdsministeren og fødevareministeren i fællesskab, gør status over udviklingen i de danske landdistrikter og redegør for regeringens konkrete tiltag for at sikre ovenstående målsætning og fremme udviklingen i landdistrikterne.

Redegørelsen sætter særligt fokus på landdistrikternes udvikling i de første år efter kommunalreformen som opfølgning på folketingsvedtagelse V77 fra 2007. Det sker bl.a. med en præsentation af to undersøgelser af kommunernes organisering af landdistriktsindsatsen efter kommunalreformen. Desuden indeholder redegørelsen en detaljeret beskrivelse af regeringens EU-medfinansierede landdistriktsprogram og fiskeriudviklingsprogram 2007-2013, som er blevet sat i værk i perioden siden sidste landdistriktsredegørelse.

Landdistriktsområdet i Danmark vil også i de kommende år være præget af forandringer som følge af den generelle samfundsmæssige og økonomiske udvikling. Aktuelt er dansk økonomi påvirket af den finansielle uro og de svage internationale vækstforhold, og det nuværende konjunkturbillede er præget af betydelig usikkerhed. Udgangspunktet for dansk økonomi er imidlertid en historisk lav ledighed og et meget højt beskæftigelsesniveau. Regeringen har med bl.a. finansloven for 2009 og Forårspakke 2.0 taget en række initiativer, der medvirker til at understøtte vækst og beskæftigelse. Heraf får en række vækstinitiativer allerede effekt i 2009. Det gælder muligheden for udbetaling af Særlig Pensionsopsparing (SP), en pulje på 1,5 mia. kr. til privat renovering af helårsbeboelse og forøgelse af de kommunale investeringer med mindst 2 mia. kr. Aftalen om en grøn transportpolitik forøger endvidere trafikinvesteringerne med i alt 5 mia. kr. i 2009 og 2010.

Der kan være grund til at fremhæve, at de data for udviklingen i landdistrikterne, som ligger til grund for denne redegørelse, ikke viser de seneste ændringer i samfundsøkonomien fra efteråret 2008 og frem.

2. LANDDISTRIKTERNE EFTER KOMMUNALREFORMEN

Kommunalreformen har nu været en realitet i to år. Med kommunalreformens større og mere bæredygtige kommuner blev der skabt et solidt fundament for en styrket indsats på en række områder, herunder også på landdistriktsområdet.

2.1. Landdistriktspolitikken efter kommunalreformen

Konkret i relation til landdistrikterne anmodede Folketinget med folketingsvedtagelse V23 fra 2005 regeringen om at sikre, at der igangsættes en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udviklingen i processen før og efter kommunalreformen. I nærværende redegørelse præsenteres de første to analyser af landdistriktsudviklingen efter 1. januar 2007. Begge undersøgelser bekræfter, at landdistriktspolitikken er en aktiv del af kommunernes dagsorden, og at kommunalreformen i mange kommuner har medført en opprioritering af landdistriktsindsatsen. Undersøgelsen viser samtidig, at der er stor forskel på, hvordan man i hver enkelt kommune har valgt at tilrettelægge arbejdet med en landdistriktspolitik.

Den første analyse ”Kommunalreformen og landdistriktspolitikken” er udarbejdet af Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (IFUL) ved Syddansk Universitet. Analysen præsenteres i bilag 5.

Analysens primære konklusion er, at kommunerne generelt er kommet langt med politikformuleringen på landdistriktsområdet. Undersøgelsen konkluderer samtidig, at der er stor forskel på, hvordan kommunerne griber landdistriktsområdet an. Dette skyldes bl.a., at området stadig er forholdsvis nyt, og at det ikke er et lovbundet område. Undersøgelsen viser således, at kommunernes servicering af landdistrikterne foregår ud fra den enkelte kommunes iagttagelser og vurderinger af, hvordan landdistrikterne bedst bevares som attraktive miljøer.

På den baggrund har omkring halvdelen af de kommuner, der har landdistrikter, etableret en selvstændig landdistriktspolitik, mens 14 pct. af kommunerne er ved at udarbejde en landdistriktspolitik. 16 pct. af kommunerne har indarbejdet landdistriktspolitikken i de øvrige politikker. Blot en fjerdedel af kommunerne har således helt fravalgt en landdistriktspolitik, og hovedparten af disse kommuner er bykommuner eller kommuner, der forventer en befolkningsfremgang og dermed er mindre bekymrede for udviklingen i

landdistrikterne. Blandt de kommuner, der i en eller anden form har en landdistriktspolitik, findes en overvægt af yder- og landkommuner.

Den anden analyse, som præsenteres i bilag 5, vedrører ”Organiseringen af landdistriktspolitikken efter strukturreformen – med særligt fokus på yderområder”, og er gennemført af Center for Regional- og Turisemeforskning (CRT) på Bornholm i 2007-08 med støtte fra Velfærdsministeriets landdistriktspulje.

Også denne analyse konkluderer overordnet set, at kommunerne i de seneste år i vid udstrækning har sat landdistriktspolitikken på det kommunalpolitiske landkort. Undersøgelsen anfører, at kommunalreformen i mange kommuner har medført en opprioritering af landdistriktsindsatsen, og at det øgede fokus på området i sig selv har ført til, at flere lokalsamfund, der ikke tidligere var organiseret, er blevet det, med henblik på bedre at kunne matche den nye kommune.

Når det kommer til landdistriktspolitikens indhold konstaterer undersøgelsen, at den fysiske planlægning indgår med betydelig vægt i en række kommunale landdistriktspolitikker, og at processer fra kommuneplanlægningen hyppigt tages i anvendelse her. Dette betyder samtidig, at det koordinerende ansvar for landdistriktspolitikken ofte ligger i kommunernes Planlægnings- eller Miljø- og Teknikudvalg.

Hvis en kommune har udarbejdet en særskilt landdistriktspolitik, vil denne ofte indeholde en beskrivelse af landdistrikterne samt en oplistning af satsningsområder. Politikken indeholder sjældnere specifikke mål for den ønskede udvikling, ligesom de færreste kommuner har udarbejdet interne procedurer for, hvorledes de vil følge op på deres landdistriktsindsats. Derimod er kommunerne langt fremme i udarbejdelsen af procedurer for borgerinddragelse.

Undersøgelsen beskæftiger sig også med samarbejde og koordination de forskellige landdistriktsaktører imellem. Den overordnede konklusion blandt de kommunale landdistriktskoordinatorer er i den forbindelse, at kommunikationen på landdistriktsområdet fungerer tilfredsstillende, både mellem kommunens interne afdelinger og mellem kommune og lokalsamfund. Også de lokale aktionsgruppers formænd erklærer sig tilfredse med samarbejdet med kommunen, ligesom de er tilfredse med samarbejdet med Fødevarerministeriets netværkscenter.

2.2. Kommunerne, regionerne og landdistriktsudviklingen

Kommuner og regioner spiller i den nye kommunale struktur hver især en væsentlig rolle, når det kommer til udvikling på landdistriktsområdet, mens statens primære rolle er at sikre de bedst mulige rammebetingelser for den decentrale indsats.

Kommunerne og landdistriktsudviklingen

Kommunernes status som den primære decentrale ramme om udviklingen i landdistrikterne blev styrket efter kommunalreformen, hvor en række konkrete opgaver og kompetencer blev overflyttet til kommunerne.

På erhvervsområdet har kommunerne fået ansvaret for den lokale erhvervsservice, ligesom kommunerne har overtaget plankompetencen for det åbne land. For begge områder gælder, at kommunerne har fået mulighed for at præge den lokale udvikling ud fra kendskabet til lokalområdernes styrker, udfordringer og praktiske forhold. Som det fremgår af undersøgelserne ovenfor, har mange kommuner i forbindelse med formuleringen af en sammenhængende landdistriktspolitik indtænkt de nye opgaver.

De nye kommuner har i de første leveår været begunstiget af en positiv økonomisk udvikling, som er kommet alle kommuner til gode. Statistikkerne i bilag 2 viser bl.a., at alle kommunetyper har oplevet en positiv udvikling i den skattepligtige indkomst i de seneste fem år. Det er bemærkelsesværdigt, at den gennemsnitlige vækst i yder- og landkommunerne i perioden har været større end i landet som helhed. Også beskæftigelsen har været stigende i alle kommunetyper fra 2004 og frem, ligesom der i de senere år generelt er sket en indsnævring i forskellene i ledighed de fire kommunetyper imellem. Det bemærkes i denne sammenhæng, at der er tegn på, at den stigende ledighed, der er fulgt i kølvandet af den økonomiske finansielle krise fra efteråret 2008, umiddelbart rammer yderkommunerne lidt hurtigere end de øvrige kommuner.

For de mange sammenlægningskommuner har den nye kommunale struktur også betydet en harmonisering af det eksisterende serviceniveau i de tidligere kommuner. En række kommuner har benyttet sammenlægningen til at gennemføre omlægninger og effektiviseringer af driften på de store serviceområder, og det ses i bilag 2, at kommunerne de senere år har nærmet sig hinandens udgiftsniveau, når det kommer til nettodriftsudgifter pr. indbygger, som kan ses som en indikator for det kommunale serviceniveau.

Bl.a. folkeskoleområdet har de senere år undergået en række omstruktureringer, hvor en række sammenlægningskommuner har valgt at nedlægge eller slå de mindste skoler sammen. Bag en beslutning om at reducere antallet af skoler ligger ofte en kombination af pædagogiske overvejelser og ønsker om omlægning og effektivisering. Ændringerne i de lokale skolestrukturer finder i mange tilfælde sted i landdistrikterne, hvoraf mange ligger i landets yderområder.

Velfærdsministeriet har i februar 2008 offentliggjort resultaterne af en analyse, der netop undersøger konsekvenserne af skolelukninger i landdistrikter. Analysen viser først

og fremmest, at skolelukninger ikke er årsag til lokalområdets tilbagegang. Lukningerne er snarere resultatet af en forudgående befolkningstilbagegang i områderne. Det er karakteristisk for disse områder, at de har oplevet en befolkningstilbagegang i en længere periode frem til skolelukningen.¹

Kommunalreformen satte også fokus på at styrke det lokale demokrati. Regeringen har netop samlet op på de første erfaringer, som de nye kommuner har gjort sig på området i en statusrapport om nærdemokrati, som offentliggøres i foråret 2009. Samtidig med statusrapporten udgiver regeringen en publikation, udarbejdet i samarbejde med KL, som samler en række gode eksempler på, hvordan der i kommunerne arbejdes med det lokale demokrati.

Regionerne og landdistriktsudviklingen

Regionerne har efter kommunalreformen fået ansvaret for at udarbejde regionale udviklingsplaner, som beskriver den overordnede strategi for regionens udvikling, herunder regionernes byer, landdistrikter og yderområder. Den regionale udviklingsplan er et centralt virkemiddel for regionernes indsats på landdistriktsområdet. Regionsrådet udpeger i udviklingsplanen retningen for, hvorledes der kan skabes udvikling og vækst i regionen inden for en række indsatser.

Udviklingsplanerne har fokus på de regionale og lokale styrkepositioner, f.eks. koblingen mellem fødevarer, turisme, oplevelsesøkonomi og naturressourcer. Der er også fokus på sammenhængen mellem land og by og tilgængelighed til og fra landdistrikterne. De regionale udviklingsplaner har også indsatser inden for landsbyfornyelse, uddannelse i yderområder, landdistriktsplatforme og profilering af landdistrikterne.

En anden central opgave for regionerne har været at etablere de regionale vækstfora, som regionerne samtidig sekretariatsbetjener. Vækstforaene blev oprettet i 2006 med afsæt i lov om erhvervsfremme. Vækstforaene skal sikre en regional forankring af erhvervspolitikken og bl.a. udarbejde regionale erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner, der tager afsæt i de enkelte områders rammevilkår og erhvervspecialisering. Vækstforaene skal blandt andet adressere de særlige udfordringer, der er for den enkelte regions yderområder. Samtidig har Vækstforaene indgået i et samarbejde med de lokale aktionsgrupper ved formulering af disses strategier og ved deltagelse i disses bestyrelser.

De seks vækstfora har i 2008 inden for de regionale udviklingsstrategier og handlingsplaner igangsat en lang række projekter inden for bl.a. fødevarerhvervet, oplevelsesøko-

¹ Teknologisk Institut (2008): Skoler i landdistrikter. Undersøgelsen kan findes på Velfærdsministeriets hjemmeside.

nomi og turisme. En række af disse erhvervspolitiske indsatser er beskrevet i Økonomi- og Erhvervsministeriets bidrag i bilag 4.

Vækstfora indstiller til regionerne om anvendelsen af de midler, som regionerne råder over (ca. en halv mia. kr. i 2008), og til staten om prioriteringen af EU's strukturfonds- midler, hvilket i perioden 2007-2013 svarer til ca. en halv mia. kr. årligt. Mindst 35 pct. af strukturfondsmidlerne skal anvendes til gavn for yderområderne under ét.

For flertallet af vækstfora gælder, at der i erhvervsudviklingsstrategierne ikke arbejdes med specifikke yderområdeprojekter, idet udvikling af yderområderne er integreret i den samlede indsats for regionens erhvervsudvikling. Herved bygges der bro mellem yderom- råderne og resten af regionen, så der skabes gode rammer for vækst overalt.

3. REGERINGENS INDSATSOMRÅDER

Som det fremgår af regeringsgrundlaget fra 2007, fortsætter regeringen arbejdet for udvikling af landdistrikterne med gode rammer for erhverv, natur og bosætning.

Landdistriktsområdet er kendetegnet af mange interesser, og landdistriktsudvikling i bred forstand såvel som inden for områderne ”erhverv, natur og bosætning” omfatter i praksis de fleste politikområder. Landdistriktsudvikling bliver derfor løbende tænkt ind i regeringens arbejde på tværs af de respektive ministerområder.

Gennem de seneste to år har regeringen således iværksat en lang række initiativer, som understøtter målsætningerne om at sikre gode rammer for erhverv, natur og bosætning i landdistrikterne. En oversigt over alle initiativer opdelt efter ministerområde findes i bilag 4.

3.1. Erhvervsudvikling i landdistrikterne

Som beskrevet i kapitel 2 spiller både kommuner, regioner og regionale vækstfora en væsentlig rolle i forhold til erhvervsudviklingen i landdistrikterne. Hertil kommer regeringens strategier for udmøntningen af henholdsvis landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet, hvor et centralt mål netop er at skabe erhvervsudvikling og nye arbejdspladser i landdistrikterne. De to programmer beskrives nærmere i redegørelsens kapitel 4.

Med henblik på at sikre en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats og en strenget erhvervsfremmeindsats har regeringen sikret rammerne for, at landdistriktsprogrammets erhvervsrettede indsats koordineres med vækstforaenes erhvervsudviklingsstrategier. Det betyder bl.a., at de lokale aktionsgrupper under landdistriktsprogrammet skal sende deres udviklingsstrategier i høring i vækstforaene, og at der i aktionsgruppernes bestyrelser sidder repræsentanter fra vækstforaene.

Udover ovennævnte programmer har regeringen fremsat en række lovforslag samt igangsat og videreført flere selvstændige initiativer, der forbedrer mulighederne for at drive erhverv i landdistrikterne - såvel i jordbruget som i andre erhverv.

Fødevareministeriets innovationslov blev ændret pr. 1. juli 2008 for at sikre en koordineret innovationsindsats i fødevaresektoren og forbedre små og mellemstore virksomheders muligheder for at udvikle en stærk og konkurrencedygtig fødevaresektor.

En ændring af lov om statsgaranti for lån til yngre jordbrugere, som blev vedtaget i Folketinget i februar 2009, vil gøre det lettere for unge jordbrugere at erhverve sig deres første jordbrugsbedrift. Samtidig vil en ændring af loven om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere fra januar 2009, der udvider medlemskredsen af indkøbsforeninger, understøtte regeringens målsætning om at skabe flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne.

Fødevarerministeriet har i 2008 igangsat Projekt Smag Danmark, der sætter fokus på fødevarerets kvalitet, smag og oplevelse. Målet er bl.a. at igangsætte produktionen af flere kvalitetsfødevarer, der udvikler erhvervet, gavner eksporten og giver forbrugerne gode og sunde madoplevelser. Projektet har stor relevans i forhold til både generel erhvervsudvikling og oplevelsesøkonomi i landdistrikterne.

I regi af Fødevarerministeriet er der i perioden 2007-2009 tildelt 20 mio. kr. til et ambitiøst forskningsprogram, der sætter fokus på jordbrugs- og fødevarersektorens fremtidige rolle og udvikling i et regionalt perspektiv. Formålet er bl.a. at frembringe ny viden om, hvordan jordbrugs- og fødevarersektoren i fremtiden kan skabe grundlag for lokal og regional erhvervsudvikling og bosætning.

3.2. Generelle levevilkår og bosætning i landdistrikterne

Landdistriktsudvikling handler også i høj grad om at sikre attraktive vilkår for bosætning i landdistrikterne samt gode muligheder for at få hverdagen til at hænge fornuftigt sammen for de mennesker, der har valgt at bosætte sig i landdistrikterne. Regeringen har med en række initiativer sat fokus på at understøtte de generelle levevilkår og bosætningen i landdistrikterne. Initiativerne skal ses i sammenhæng med de initiativer, der er nævnt i kapitel 2.

Den generelle boligkvalitet i et lokalområde kan have stor betydning for, hvor attraktivt området opfattes af beboere og potentielle tilflyttere. Velfærdsministeriet fik i 2007 på baggrund af henvendelser fra en række kommuner, der har store problemer med boliger af særlig lav kvalitet, gennemført en undersøgelse af omfanget og betydningen af boliger i særlig ringe stand i yderkommunerne. Undersøgelsen pegede bl.a. på, at kommunerne havde brug for instrumenter, som kunne give bedre muligheder for at afhjælpe disse byfornyelsesproblemer. På den baggrund gennemførte regeringen i 2008 en række ændringer af byfornyelsesloven.

Med virkning fra 1. juli 2008 blev kommunernes muligheder for at gribe ind over for de allerdårligste boliger i landsbyer og landdistrikter forbedret. Kommunerne har bl.a. fået mulighed for at give påbud om at afhjælpe sundheds- og brandfarlige forhold samt

at nedlægge forbud mod, at tomme sundhedsfarlige boliger tages i brug til beboelse. Endvidere har kommunerne fået mulighed for at give økonomisk støtte til nedrivning af faldefærdige ejer- og andelsboliger. Endelig er de statslige midler til områdefornyelse i mindre byer blevet forøget.

En ændring af landbrugsloven fra 2007 som følge af en EF-dom tilgodeser bosætnings-hensynet i landdistrikterne, idet den personlige bopælspligt for visse landbrugsbedrifter fremover også kan opfyldes af andre end bedriftens ejer.

På sundhedsområdet er der i finanslovsaftalen for 2009 afsat 250 mio. kr. til at iværksætte præhospitale løsninger i yderområder med store afstande, f.eks. til organisering af nære tilbud som skadepoliklinikker eller lægehuse. Der er i samme aftale afsat 100 mio. kr. til etablering af en lægehelikopterordning for bl.a. øer og yderområder.

Med aftale om en grøn trafikpolitik fra januar 2009 lægges vægt på at sikre et sammenhængende Danmark. Der er bl.a. afsat 800 mio. kr. til en pulje til bedre kapacitet og bekæmpelse af flaskehalse med henblik på at fremme initiativer, der kan bidrage til et mere trafikalt sammenhængende Danmark.

I aftalen lægges der desuden op til at indføre grønne kørselsafgifter for bilister, der skal betale mest for at køre dér, hvor trængslen er størst og omvendt mindre i områder uden trængsel. Der indgår heri et hensyn til yderområderne, hvor mange borgere er henvist til at benytte bilen.

Endelig er der i aftalen afsat en pulje på 200 mio. kr. til medfinansiering af kommunernes færgeinvesteringer i de kommende år til sikring af forbindelsen til mindre danske øer. Disse øer er i sagens natur landdistrikter, og færgeruterne findes ofte i kommuner, som rummer betydelige landdistriktsområder.

Disse nye initiativer skal ses i sammenhæng med, at regeringen har videreført den midlertidige ordning om forhøjet befordringsfradrag for langdistancependlere i første omgang i december 2006 for perioden 2007-2013, og senest i forbindelse med Forårspakke 2.0 (skattereformen) i marts 2009 yderligere fra 2013 til 2018. Formålet med ordningen er dels at øge jobmobiliteten, dels at tiltrække og fastholde ressourcestærke indbyggere i landdistrikter og yderområder.

Når det kommer til digital infrastruktur, har over 99 pct. af befolkningen i dag mulighed for bredbåndsadgang. IT- og Telestyrelsen arbejder på at sikre muligheden for højhastighedsadgang til internettet til hele befolkningen inden udgang af 2010.

Samtidig arbejder Videnskabsministeriet med at udbygge hjemmesiden Borger.dk, som skal lette kontakten mellem borgerne og det offentlige uanset konkret fysisk afstand. Fra 2009 vil borgerne bl.a. få flere selvbetjeningsløsninger på siden, og det vil blive muligt at modtage e-post fra det offentlige.

Regeringen arbejder for at modvirke de unges fraflytning fra yderområderne. For de almene gymnasier er der fra 2008 indført et særligt udkantstilskud, der skal medvirke til at sikre, at der også i yderområder er tilstrækkelig økonomi til udbud af almengymnasiale uddannelser. Endvidere er der i forbindelse med 2007-godkendelsen af erhvervsfaglige uddannelser blevet lagt vægt på sikring af et økonomisk bæredygtigt udbud af skoler i landets yderområder.

På det kulturelle område bidrager staten gennem en række tilskudsordninger til at skabe et bredt kulturelt grundtilbud over hele landet. Regeringen har derudover igennem en årrække igangsat initiativer til yderligere understøttelse af kulturlivet udenfor hovedstadsområdet. Som led i strategien "Kultur i hele Landet" er der f.eks. i 2008 indgået i alt 12 kulturaftaler mellem staten og klynger af kommuner.

3.3. Natur i landdistrikterne

Regeringen kommer i foråret 2009 med et Grøn Vækst udspil, der skal forene et højt niveau for miljø- og naturbeskyttelse med en moderne og konkurrencedygtig landbrugsproduktion.

Grøn Vækst angiver blandt andet, hvordan de ambitiøse målsætninger i Vandramme- og Natura2000-direktiverne skal opnås. Planen skal udpege konkrete indsatser for mere og bedre natur, der er tilgængelig for borgerne. Udspillet skal samtidig bidrage til, at det bliver lettere for dansk landbrug at udvikle sig på markedsvilkår, og at barrierer for nye teknologier og produktionsformer fjernes.

Udspillet vil endvidere fremhæve betydningen af investeringer i forskning og teknologi indenfor natur, miljø og vækst, så Danmark kan styrke sin rolle som leverandør af bæredygtige løsninger indenfor fødevarer- og energiproduktion. Forskning og innovation indenfor fødevarersektoren skal i højere grad målrettes miljø, energi og klima samt fødevarer-sikkerhed og dyrevelfærd.

Landdistriktsprogrammet for 2009-2013 er et vigtigt værktøj til at sikre gennemførelse af natur- og miljøindsatser.

Regeringen har i de senere år styrket vand- og naturindsatsen for at bevare danske naturværdier for eftertiden og gennemført en omfattende naturgenopretningsindsats. Indsat-

sen vedrører bl.a. genskabelse af søer, vådområder, statslig skovrejsning, restaurering af vandløb og fjernelse af spærringer. Der arbejdes generelt med at skabe forbedret adgang for publikum. De nye attraktive grønne områder og de nye friluftsmæssige muligheder giver både øget bosætning og turisme i landdistrikterne.

Med vedtagelsen af en ny lov om fremme af vedvarende energi i december 2008 er der dannet grundlag for øget udbygning med vindkraft. Loven indfører bl.a. en række ordninger, der skal øge den lokale interesse for og opbakning til opstilling af nye moderne vindmøller, hvilket ikke mindst har betydning for mange landdistrikter. Afledte effekter af loven kan være øget lokal indtjening og beskæftigelse.

Der etableres fem danske nationalparker med det mål at skabe store sammenhængende naturområder og styrke fritidsliv, kulturhistoriske værdier og lokal udvikling. Nationalpark Thy blev indviet i august 2008, mens yderligere fire nationalparker er udpeget og indvies i løbet af de næste par år. De fire nationalparker er Mols Bjerge, Skjern Å, Vadehavet og Kongernes Nordsjælland.

4. LANDDISTRIKTSPROGRAMMET OG FISKERIUDVIKLINGSPROGRAMMET

Regeringen har i 2007 udarbejdet såvel et landdistriktsprogram som et fiskeriudviklingsprogram, som begge gælder for årene 2007-2013. Begge programmer har som overordnet formål at understøtte udviklingen i landdistriktsområder og fiskeriudviklingsområder og finansieres fra EU af henholdsvis EU's landdistriktsfond og EU's Fiskerifond med offentlig dansk medfinansiering.

De vigtigste målsætninger i landdistriktsprogrammet er at skabe en stærk konkurrencekraft i fødevarerektoren, at understøtte indsatsen for miljø og natur, herunder bidrage til opfyldelse af Danmarks EU-forpligtelser, samt at bevare og udvikle en stærk sammenhængskraft mellem landdistrikterne på den ene side og byerne på den anden side. Programmet er desuden tilrettelagt, så det understøtter bosætning og generelle levevilkår. I regeringsgrundlaget fra 2007 har regeringen tydeliggjort, at miljøindsatsen også fremover er central, idet 75 pct. af landdistriktsprogrammets midler som pejlemærke afsættes til indsatser for natur og miljø.

Fiskeriudviklingsprogrammet er med til at udvikle og støtte den regionale forankring af fiskeri og akvakultur, hvor udfordringen er at skabe en fornuftig sammenhæng mellem regional udvikling og global konkurrence under hensyn til målet om bæredygtighed.

En central nyskabelse i begge programmer er nedsættelsen af de lokale aktionsgrupper (LAG'er), som står for prioritering og indstilling af en betydelig del af programmernes indsats – især for udvikling af levevilkår og arbejdspladser i landdistrikterne. LAG'erne præsenteres uddybende i bilag 3.

Rammerne for de enkelte indsatser i landdistriktsprogrammet 2007 og 2008 er fastlagt i den politiske aftale, som regeringen indgik med Dansk Folkeparti i 2006, og som siden er blevet fornyet med en aftale om udmøntning af programmet i 2009. Der er ligeledes indgået en aftale om en særlig økologipakke, som sikrer en fokuseret indsats for økologien i hele programperioden 2007-2013.

I efteråret 2008 vedtog EU's landbrugsministre det såkaldte sundhedstjek af landbrugspolitikken, hvor det blev besluttet at overføre yderligere fem pct. fra den direkte landbrugsstøtte til landdistriktsprogrammet – såkaldt modulerede midler.

Et væsentligt formål med landdistriktsprogrammet er at bidrage til at løfte de store miljøudfordringer, der forudses i de kommende år, hvor der især er fokus på implementeringen af Vandrammedirektivet og Natura2000-direktiverne. Regeringen har nedsat et ministerudvalg, der i foråret 2009 fremsætter et samlet udspil til en Grøn Vækst Vision, der forener et højt niveau for miljø- og naturbeskyttelse med en moderne og konkurrencedygtig landbrugsproduktion. Dette udspil vil få væsentlig indflydelse på udformningen af landdistriktsprogrammet i årene 2010-2013.

Indsatsen under landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet skal løbende tilrettelægges, så de enkelte ordninger har den størst mulige effekt i forhold til målsætningerne. Dette sikres dels ved den konkrete udformning af ordningerne, dels ved at koordinere landdistriktsprogrammets tiltag med de indsatser, der i øvrigt gennemføres. Fødevarerministeriets indsatser under innovationsloven, initiativet ”Smag Danmark” og indsatsen i husdyrpakken for udviklingen af miljøteknologier er eksempler på væsentlige initiativer, som understøtter udviklingen af landdistrikterne.

For at sikre bedst mulig koordination med regioner, vækstfora og kommuner er disse repræsenteret i Fødevarerministeriets relevante udvalg, ligesom der gennemføres en række konsultationer og høringer særligt med kommuner og vækstfora. Dette gælder i særlig grad de initiativer, der gennemføres af de lokale aktionsgrupper.

Fiskeriudviklingsprogrammet for 2009-2013 er aftalt som led i finanslovsaftalen med Dansk Folkeparti. Overordnet gælder det, at regeringens og Dansk Folkepartis handlingsplan fra oktober 2006 ”En ny fremtid for dansk fiskeri og akvakultur for 2007-2013” danner baggrunden for en række tiltag på fiskeriområdet, hvoraf mange er finansieret via midler ansøgt fra det danske fiskerifondsprogram.

4.1 Status for landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2009

Landdistriktsprogrammet

Den første aftale om landdistriktsprogrammet for årene 2007-2008 blev indgået med Dansk Folkeparti i november 2006. Der blev aftalt aktiviteter for 560 mio. kr. og desuden stillet EU-midler til rådighed for de lokale aktionsgrupper i mellemkommunerne og til projekter medfinansieret af andre ministerier og af landbrugets fonde.

Det endelige program blev godkendt af EU-kommissionen i februar 2008. Programmets ordninger er løbende sat i gang, og med opstarten af de lokale aktionsgrupper i sommeren 2008 er programmet fuldt implementeret. I december 2008 blev regeringen og Dansk Folkeparti enige om en aftale om udmøntningen af Landdistriktsprogrammet for 2009. Der afsættes i alt 760 mio. kr. til indsatser inden for fødevarerhvervet, miljø og natur samt

til de lokale aktionsgrupper og til børn- og ungeaktiviteter i landdistrikterne, jf. bilag 4. I 2009 vil de finansielle rammer for perioden 2010-2013 blive fastlagt.

Omstruktureringsprogram for sukkersektoren

I forbindelse med afvikling af EU's støtte til sukkerproduktion igangsættes et omstruktureringsprogram for sukkersektoren. Danmark modtager 56 mio. kr., der fordeles mellem region Sjælland og region Syddanmark, som er de to regioner, der er hårdest ramt af afviklingen af sukkersektoren. Midlerne skal administreres efter samme EU-regelsæt som landdistriktsprogrammet. Fødevareministeriet iværksætter en fokuseret støtteordning i 2009 med støtte til grønne investeringer, som f.eks. pesticidteknologi, biogas og solfan- gere.

Fiskeriudviklingsprogrammet

Regeringens og Dansk Folkepartis handlingsplan fra oktober 2006 "En ny fremtid for dansk fiskeri og akvakultur for 2007-2013" danner baggrunden for en række tiltag på fiskeriområdet, hvoraf mange er finansieret via midler ansøgt fra det danske fiskeri- fondsprogram.

I 2008 blev der i alt afsat 284 mio. kroner til indsatser på området, bl.a. tilpasning af fisker- flåden, investeringer i fiskerihavne og til igangsætning af lokale aktionsgrupper under fiskeriudviklingsprogrammet.

Som led i finanslovsaftalen med Dansk Folkeparti er det aftalt, at der i 2009 skal anvendes ca. 200 mio. kr. til hele programmet inklusive EU midler. Den statslige medfinansie- ring aftalt for 2009 udgør 56,5 mio. kr.

Fiskeriudviklingsprogrammet og landdistriktsprogrammet vil i 2010 blive evalueret med henblik på at undersøge, om programmerne fungerer efter hensigten. Fødevaremini- steriet har fokus på effekten af de gennemførte aktiviteter og arbejder løbende med at målrette programmerne gennem fastlæggelse af klare udvælgelses- og prioriteringskrite- rier for de enkelte indsatsområder.

De lokale aktionsgrupper i landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet

Der er nu etableret 56 lokale aktionsgrupper med mere end 700 medlemmer. De 40 fun- gerer i landdistrikter, de 5 i fiskeriområder og 11 er fælles. Grupperne indsender løbende projektansøgninger, og der er foreløbig givet tilsagn til over 600 projekter.

Sammenhæng mellem landdistriktsprogrammet, fiskeriudviklingsprogrammet og øvrige indsatser

Ordningerne under landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet understøt-

ter en lang række initiativer af betydning for landdistrikter og yderområder, der i øvrigt sættes i værk. For eksempel inddrager landdistriktsprogrammets indsats for økologi konklusionerne fra en rapport, som Fødevarerministeriet fik udarbejdet af Internationalt Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer (ICROFS). Rapporten pegede på de væsentligste barrierer for udviklingen af økologien og gav en række anbefalinger, som indarbejdes i Fødevarerministeriets samlede politik for udvikling af økologien.

På samme vis understøtter fiskeriudviklingsprogrammets indsats for erhvervsudvikling og udvikling af havne og anden infrastruktur den generelle fiskeripolitik.

På regeringsniveau koordineres der tæt mellem de relevante ministerier, så der sikres en sammenhængende indsats over for landdistrikter og fiskeriområder. Landdistriktsprogrammet medfinansierer også andre statslige initiativer i forhold til landdistrikterne, som for eksempel Velfærdsministeriets indsats for fornyelse af landsbyer og en række projekter under landdistriktpuljen.

4.2. Landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet 2010-13

Ved opstarten af landdistriktsprogrammet blev Danmark tildelt godt 3,4 mia. kr. til landdistriktsprogrammet 2007-2013 fra EU. Der var allerede igangsat en række indsatser under det tidligere program og med aktiviteterne i 2007-2009 er der disponeret over ca. 2,3 mia. kr., således at der i dag rådes over ca. 1,1 mia. kr. fra EU. Hertil kommer de 880 mio. kr., der følger af den nye modulation, som blev vedtaget i sundhedstjekket. Disse midler skal anvendes under landdistriktsprogrammet i 2010-13 til særlige udfordringer vedrørende klimaændringer, vedvarende energi, vandforvaltning og biodiversitet, samt i mælkesektoren.

Regeringens kommende udspil til Grøn Vækst, som tidligere er omtalt i kapitel 3, sigter på at forene et højt niveau for miljø- og naturbeskyttelse med en moderne og konkurrencedygtig landbrugsproduktion. Landdistriktsprogrammet for 2009-2013 er et vigtigt værktøj til at sikre gennemførelsen af denne indsats.

5. UDFORDRINGER PÅ LANDDISTRIKTSOMRÅDET

Politikken på landdistriktsområdet er i bevægelse i disse år, hvilket bl.a. har resulteret i, at man internationalt taler om et nyt landdistriktsparadigme.² Paradigmeskiftet er resultatet af en række ændringer, som de europæiske landes landdistriktspolitikker har gennemgået over en årrække.

Tidligere var landdistriktspolitikken karakteriseret af et sektorbestemt fokus, hvor landbrug eller fiskeri var altafgørende for udviklingen i landdistrikterne, hvor landbruget var den primære aktør, og hvor subsidier var det primære virkemiddel til at hæve erhvervsproduktiviteten og indkomstdannelsen i landdistrikterne.

I dag karakteriseres landdistriktspolitikken i højere grad af et territorielt fokus og af tilstedeværelsen af langt flere erhvervssektorer end landbruget og fiskeriet, bl.a. turisme, håndværk og videnserhverv. Derudover samarbejder aktører fra flere niveauer, og der er generelt et større fokus på landdistrikternes landskabelige og kulturelle helhedsværdier. Samtidig bevæger det primære virkemiddel i landdistriktspolitikken på EU-plan sig fra at være subsidier og i retning mod investeringer og målrettet projektstøtte med fokus på udnyttelse af regionale og lokale områders respektive konkurrencefordele.

Dette skift i landdistriktspolitikken er ledsaget af et skift i den offentlige styring af landdistriktspolitikken, som i højere grad inddrager de lokale ressourcer. Skiftet ses f.eks. i landdistriktsprogrammet, hvor de lokale aktionsgrupper (LAG'er) tillægges en væsentlig rolle.

Det nye landdistriktsparadigme betyder, at der tænkes i nye internationale såvel som nationale løsninger for fortsat at skabe udvikling i landdistrikterne.

Med reformen af EU's landbrugspolitik fra 2003 blev den direkte EU-støtte til landbruget reduceret, og en del af midlerne blev stillet til rådighed for landdistriktspolitikken under forudsætning af national medfinansiering – de såkaldte modulerede midler. Senest har sundhedstjekket af EU's landbrugspolitik resulteret i, at der kanaliseres flere midler fra den direkte landbrugsstøtte til landdistriktsudvikling, hvor fokus er på de nye udfordringer, som er klimaændringer, biodiversitet, vedvarende energi og forvaltning af vandressourcerne, samt omstrukturering af mejerisektoren.

² OECD Rural Policy Reviews (2006): ”The New Rural Paradigm. Policies and governance”

På nationalt niveau er det nye landdistriktsparadigme i mange år kommet til udtryk ved, at Velfærdsministeriet – og tidligere Indenrigs- og Sundhedsministeriet – har haft den koordinerende rolle på landdistriktsområdet med fokus på en helhedsorienteret landdistriktspolitik på kommunalt og centralt niveau.

Senest er det nye paradigme kommet til udtryk i regeringens strategi for landdistriktsprogrammet 2007-2013, hvor der udover et mål om en stærkere konkurrencekraft i jordbrugssektoren er fastsat mål om flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne, en rig natur, et rent miljø og varierede landskaber samt attraktive levevilkår i landdistrikterne.

I de lande, vi typisk sammenligner os med, er forskellen mellem land og by væsentligt større end her i Danmark. Regeringens regionalpolitiske redegørelse for 2008 viste således, at de regionale forskelle i ledighed er blevet væsentlig mindre siden regeringens tiltrædelse i 2001. Derudover viste redegørelsen, at der i regeringens levetid er skabt større regional lighed i den skattepligtige indkomst pr. indbygger. Tallene i denne redegørelses bilag 2 understøtter billedet af, at forskellen på land og by er mindsket i de senere år.

Regeringen er imidlertid opmærksom på, at den generelle samfundsudvikling og den økonomiske udvikling – ikke mindst den aktuelle globale finansielle krise – kan sætte landdistrikterne under pres i de kommende år. Det er endnu for tidligt at vurdere, om krisen systematisk vil påvirke de regionale forskelle i ledighed og økonomi. Regeringens kommende regionalpolitiske redegørelse for 2009, der fremsættes i dette forår, vil belyse den seneste udvikling på dette område.

I det følgende skitseres i overskriftsform nogle af de udfordringer, der forventes at være på dagsordenen i de nærmeste år:

5.1. Udfordringer, der knytter sig bosætnings- og erhvervsstrukturen

Der er i Danmark en generel befolkningsvækst, men en del yderområder er udsat for en stadig befolkningsstilbagegang, idet en række kommuner over en årrække har oplevet en nettofraflytning.

Men landdistrikter er forskellige og er i forskelligt omfang påvirket af de ændrede samfundsstrukturer. Der er derfor også varierende udfordringer og behov for forskellige løsninger i forskellige landdistrikter. Hvor mange bynære landdistrikter opleverer en befolkningsvækst, oplever flere yderområder fraflytninger, hvor det primært er de unge, der flytter. Fraflytningerne resulterer visse steder i problemer med tomme bygninger og forfaldne ejendomme i det åbne land og mindre landsbyer. Flere yderområder melder

også om en ubalance mellem antallet af mænd og kvinder, og tallene i bilag 2 bekræfter, at der i landdistrikterne generelt er en lavere kvindeandel end i resten af landet.

Undersøgelserne i bilag 5 viser, at kommunerne er bevidste om de forskellige udfordringer landdistrikterne imellem, idet det især er kommuner med faldende indbyggertal, der har formuleret en landdistriktspolitik.

Det er ikke et særegent dansk fænomen, at den økonomiske vækst er højere omkring de store byer, og at befolkning og virksomheder følger med. Der er snarere tale om en international trend. Den generelle samfundsudvikling skaber således forskellige udfordringer for forskellige typer af landdistrikter.

Regeringen er opmærksom på disse udfordringer og har igangsat mange nye initiativer og reformer, der skal bidrage til en afbalanceret regional udvikling. På det overordnede plan har kommunalreformen og finansieringsreformen skabt et forbedret grundlag for, at yderkommuner har mulighed for at tilbyde en god offentlig service for deres indbyggere. Hertil kommer, at mange regionale erhvervs- og vækstpolitiske initiativer søger at etablere beskæftigelsesmuligheder i alle dele af landet. I den nye strukturperiode fra 2007 til 2013 skal i gennemsnit mindst 35 procent af midlerne, som nævnt i kapitel 3, anvendes til gavn for yderområderne under ét.

Men der er fortsat behov for at overveje situationen på både bosætnings- og erhvervsområdet. Der skal være rum for kommunale og lokale løsninger på de konkrete udfordringer, som et område står over for, men der kan også være behov for, at de relevante ministerier hjælper med at skabe overblik over, hvilke rammer og muligheder den enkelte kommune har på de forskellige sektorområder.

Som eksempel på en sådan støtte har Velfærdsministeriet i marts 2009 udsendt en tværministeriel vejledning "Udvikling af landsbyer", som gennemgår gældende lovgivning og støttemuligheder, når det gælder problemer med boliger af særlig lav kvalitet. Vejledningen skal hjælpe kommunerne med at skabe en positiv udvikling i landsbyerne.

Samtidig kan der være behov for inspiration til, hvordan man lokalt kan medvirke til at skabe en positiv befolkningsvækst i yderområderne. Miljøministeriet fik derfor i 2008 lavet en undersøgelse af hvilke faktorer, der kan forklare, at omkring en tredjedel af yderområdernes landsbyer vokser. Rapporten vurderer, at en kombination af kommuneplanlægning og erhvervsmæssige strategier for vækst vil kunne anvendes til at skabe lokale strategier for bosætning og erhvervsudvikling i yderområdernes landsbyer.

Endelig har Velfærdsministeriet ved 2009-fordelingen af midler fra Landdistriktspuljen efterlyst ideer til projekter, der gør noget særligt for, at kvinder finder det attraktivt at bosætte sig i landdistrikterne. Af en samlet uddeling af midler til forsøgsprojekter på 11 mio. kr. har ministeriet i marts 2009 givet tilsagn til 12 projekter med et særligt fokus på kvinder, svarende til i alt 2,4 mio. kr.

5.2. Udfordringer, der knytter sig til den offentlige service i landdistrikterne

Den offentlige service i landdistrikterne er løbende til debat. Senest har særligt den offentlige transport og sygehuse i yderområderne givet anledning til diskussioner i nogle kommuner og regioner.

Regeringen anerkender, at der i nogle tyndtbefolkede områder er udfordringer for den kollektive trafik og ønsker en løbende debat om, hvorledes de bedst mulige rammer for den kollektive trafik sikres, og hvordan der skabes fleksible og rentable løsninger. Der kan f.eks. være potentiale i at indsætte telebusser eller sende taxaer ud i yderområder, hvor en stor rutebil aldrig vil kunne fyldes op.

Ansvar for det offentlige trafikudbud er imidlertid kommunernes og regionernes, og det er i den sammenhæng kommunerne og regionerne, der skal tilrettelægge driften af f.eks. busser, herunder omlægning, nedlæggelse eller oprettelse af ruter.

Regeringen har i januar 2009 indgået en aftale med Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Liberal Alliance om de kommende års infrastrukturinvesteringer, hvor der satses massivt på den kollektive trafik og skabelsen af et sammenhængende Danmark. Dette indebærer, at der skal investeres i at skabe effektive forbindelser fra de enkelte landsdele og lokalområder til de centrale transportkorridorer i Danmark. Dette vil således få betydning for borgere i yderområder i Danmark.

Også på sygehusområdet har der på det seneste været diskuteret udfordringer, som berører befolkningen i landdistrikter og yderområder. Baggrunden er bl.a. den nye sygehusstruktur, hvor der som led i en modernisering af det danske sygehusvæsen over en årrække vil ske en samling af den specialiserede behandling på færre sygehuse.

En samling af behandlinger på færre fagligt bæredygtige enheder skal sikre den faglige kvalitet i behandlingen og samtidig gå hånd i hånd med en styrket præhospital indsats. I områder med store afstande kan der også være nære tilbud, f.eks. i form af skadesklinikker, lægehuse mv. i eksisterende lokaler, der kan håndtere de lettere skader. Det skal medvirke til at skabe tryghed i yderområder og landdistrikter. Der er i finanslovsaftalen

for 2009 afsat i alt 250 mio. kr. fra kvalitetsfonden til disse formål. Derudover er der afsat 100 mio. kr. i 2011 til etablering af en lægehelikopterordning, der skal øge befolkningens tryghed på bl.a. øer og i yderområder.

Det præhospitale beredskab skal understøtte den nye sygehusstruktur. I regeringsgrundlaget indgår, at hjælpen under normale omstændigheder skal være fremme indenfor 15 minutter fra alarmen til 112.

Når regeringen ovenfor henviser til kommunernes og regionernes ansvar for den offentlige service i landområderne, skal det i samme forbindelse fremhæves, at der med kommunalreformen også blev vedtaget en reform af tilskuds- og udligningssystemet, som især er kommet de vanskeligt stillede kommuner i yderområderne til gode. Regeringen sikrer hermed de kommuner, der har udfordringer med negativ befolkningsvækst og et relativt lavt beskatningsgrundlag, en bedre mulighed for at levere det samme serviceniveau ved en ensartet skatteprocent.

Hertil kommer, at der årligt afsættes en pulje til særlig vanskeligt stillede kommuner, der fordeles efter ansøgning. De tilskudsberettigede kommuner findes i overvejende grad i landets yderområder. Puljen udgør i 315 mio. kr. i 2009.

BILAG 1: AFGRÆNSNING AF LAND-DISTRIKTER OG KOMMUNETYPER

Dette bilag gennemgår de definitioner og kommunetype-afgrænsninger, som anvendes i bilag 2, og som der henvises til i selve redegørelsen.

I de foregående landdistriktsredegørelser har der bl.a. været anvendt en opdeling af kommunerne i tre kommunetyper, som det efter kommunalreformen giver begrænset mening at anvende. I det følgende beskrives status for arbejdet med at udarbejde nye definitioner og geografiske opdelinger af landet.

Landdistrikt

I denne landdistriktsredegørelse anvendes der som i de foregående redegørelser en definition af landdistrikter, som tager udgangspunkt i befolkning og bebyggelse. Der sondres mellem landdistrikter og byområder, hvor byområder på baggrund af Danmarks Statistiks byopgørelse afgrænses som:

”... en sammenhængende bebyggelse, der på opgørelsestidspunktet har mindst 200 indbyggere; at bebyggelsen er sammenhængende vil som hovedregel sige, at afstanden mellem husene ikke overstiger 200 meter medmindre afbrydelsen skyldes offentlige anlæg, kirkegårde o.l.”

Landdistrikterne er områderne uden for byområderne. Derudover afgrænses byområderne yderligere i forhold til indbyggertal og hovedstadsområdet.¹

Når der i bilag 2 henvises til landdistrikter, er det fortrinsvis efter ovennævnte definition.

Den seneste opgørelse over bymæssighed fra Danmarks Statistik fra 1. januar 2008 viser, at 13,6 pct. af befolkningen er bosiddende i landdistrikterne, jf. tabel 1. To år tidligere, 1. januar 2006, var befolkningsandelen i landdistrikterne 14,4 pct.

Det bemærkes, at disse tal er direkte sammenlignelige, uanset at der i mellemtiden er gennemført en kommunalreform, da bymæssighed opgøres uafhængigt af kommunegrænserne.

¹ Hovedstadsområdet omfatter København, Frederiksberg, Albertslund, Brøndby, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Hvidovre, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Tårnby og Vallensbæk kommuner, dele af Ballerup, Søllerød, Værløse, samt pr. 1/1 2007 Ishøj By og Greve Strand By.

Tabel 1: Bymæssighed pr. 1. januar 2008	
Definitioner	Andel af befolkningen
Hovedstadsområdet + byer over 100.000 indbyggere	30,0 %
Byer mellem 20.000-99.999 indbyggere	17,8 %
Byer mellem 5.000-19.999 indbyggere	15,1 %
Byer mellem 1.000-4.999 indbyggere	15,3 %
Byer mellem 200-999 indbyggere	7,8 %
Landdistrikter	13,6 %
Ukendt	0,2 %

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Kommunetyper

Som supplement til definitionen af landdistrikter og opgørelserne over bymæssighed er der i de foregående landdistriktsredegørelser anvendt en ”kommunemetode” til opdeling af landets kommuner i udkants-, land- og bykommuner. Kommuneopdelingen fordel er, at den inddeler befolkningen geografisk og dermed kan give et mere samlet billede af en kommunes indbyggertal uafhængigt af byområder og landdistrikter.

De nye kommunegrænser pr. 1. januar 2007 betyder, at den hidtidige opgørelsesmåde af de daværende 270 kommuner i udkants-, land- og bykommunetyper ikke længere kan anvendes meningsfyldt.

Udover de ændrede geografiske grænser betyder kommunalreformens sammenlægninger, at de fleste kommuner i dag er blandede land- og bykommuner. De 98 nye og større kommuner udgør derfor i mange sammenhænge for store og uhomogene enheder til, at der på kommuneniveau kan laves fyldestgørende analyser af udviklingen i den enkelte kommunes *landdistrikter* uafhængigt af kommunens større eller mindre byområder. Det betyder, at der fremadrettet er behov for, at landets 98 kommuner i nogle sammenhænge kan inddeles i subkommunale enheder, f.eks. i de tidligere sogne, der giver mulighed for analytisk at opdele den enkelte kommune i by- og landområder, herunder bynære og ikke-bynære landdistrikter.

På den baggrund har Velfærdsministeriet i 2007 igangsat et samarbejde med Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (IFUL) om udarbejdelse af en ny definition af landdistrikter og en operationalisering af en sådan definition.

I arbejdet er der fokus på at udvikle et landdistriktsmål, som både medtager en form for landdistriktsgrad og et mål for beliggenhed i forhold til f.eks. større byområder. Til dette formål vil det som nævnt ovenfor være nødvendigt at opgøre data på et subkommunalt

niveau, der også muliggør sammenligninger og løbende overvågning af udviklingen i landdistrikterne før og efter kommunalreformen. Samtidig lægges der i arbejdet vægt på, at en ny definition er mulig at operationalisere og håndtere i praksis. Det skal således være muligt at skaffe data i overensstemmelse med den nye definition.

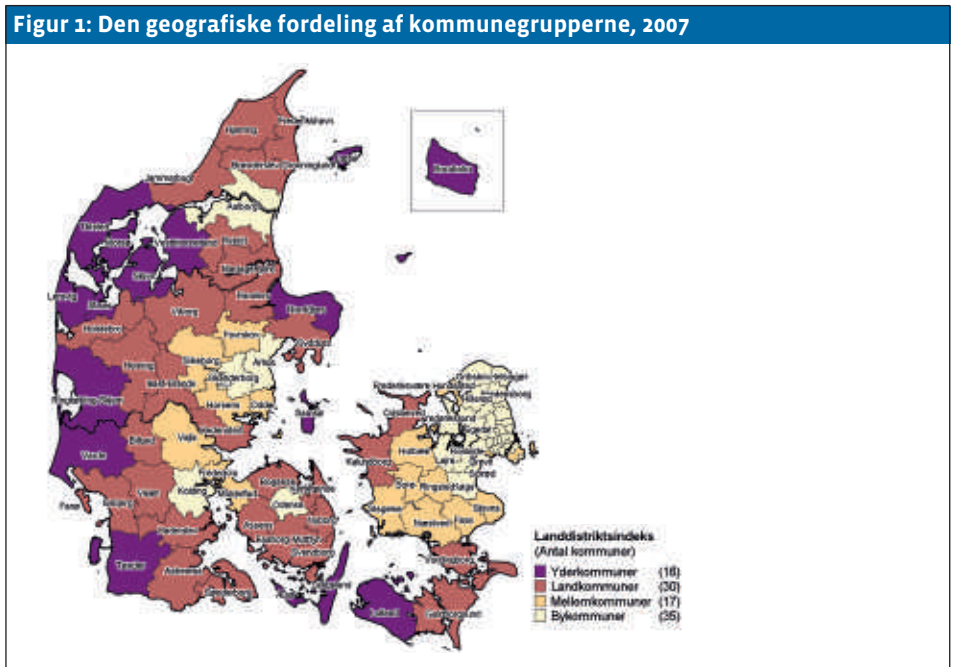
Idet arbejdet med opbygningen af et sådant databeredskab endnu ikke er tilendebragt, er der i denne landdistriktsredegørelses bilag 2 indtil videre kun mulighed for at lave analyser på kommuneniveau, der tager udgangspunkt i de 98 nye kommuner. Analyserne på kommuneniveau er lavet med udgangspunkt i den opdeling af landets kommuner, som Fødevareministeriet anvender i forbindelse med landdistriktsprogrammet, og som beskrives i det følgende.

Med udgangspunkt i den nye kommunale struktur pr. 1. januar 2007 har Fødevareministeriet inddelt de 98 nye kommuner i fire klasser: by-, yder-, land- og mellemkommuner. Inddelingen er blevet til på baggrund af et klassifikationssystem, der er udarbejdet sammen med Danmarks Jordbrugsforskning, og som er baseret på følgende 14 indikatorer, som fremgår af tabel 2:

Tabel 2: Indikatorer i indeks for landdistriktsgrad		
Emne		Indikator
Urbanisering	1	Befolkning i 2004 – pr. km ²
	2	Befolkning i landområder og byer under 1000 indb. – andel af befolkningen i 2004
	3	Areal i landzone – andel af kommunens areal
Center periferi	4	Gennemsnitlig afstand til motorvej – km
	5	Antal arbejdspladser i forhold til antal beskæftigede i 2004
	6	Gennemsnitlig afstand fra et punkt i kommunen til områder med stort overskud af arbejdspladser i 2004 – km
Landbrugets betydning	7	Beskæftigede i landbrugserhverv – andel af beskæftigede i 2004
Udvikling	8	Udviklingen i beskæftigelsen 1994-2004 – andel af beskæftigede i 1994
	9	Befolkningsudviklingen 1994-2004 – andel af befolkningen i 1994
Demografi	10	Befolkningen i alderen 17-64 år – andel af befolkningen i 2004
	11	Befolkningen i alderen 25-44 år – andel af befolkningen i 2004
Uddannelse	12	Indbyggere kun med grundskole uddannelse – andel af uddannelse i alt
	13	Indbyggere med mindst mellemlang uddannelse – andel af uddannelse i alt
Økonomi	14	Beskatningsgrundlag – pr. indbygger i 2007 – tusind kr.

Kilde: Danmarks Jordbrugsforskning (2006): Landdistriktskommuner – indikatorer for landdistrikt

På baggrund af en beregning og sammenvejning af de 14 indikatorer er kommunerne blevet opdelt i ovennævnte fire klasser afhængigt af størrelsen af landdistriktsindekset. Mere specifikt følger det af klassifikationssystemet, at der i Danmark pr. 1. januar 2007 er 16 yderkommuner, 29 landkommuner, 18 mellemkommuner og 35 bykommuner, jf. figur 1.

Kilde: Fødevarerministeriet, *Mere liv på landet – Landdistriktsprogrammet 2007-2013*.

Fødevarerministeriets definition og inddeling har relevans for landdistriktsprogrammet, idet det er de 63 kommuner, der er defineret som landdistrikter (lig med yder-, land- og mellemkommuner), der er berettiget til støtte fra programmet. Dog er støtten først og fremmest målrettet yderkommuner og landkommuner, mens mellemkommunerne har mulighed for en vis EU-medfinansiering.²

For at sikre sammenlignelighed i perioden før og efter kommunalreformen, er data fra de kommuner, som eksisterede før 1. januar 2007, omregnet til de nye 98 kommuner. I tilfælde, hvor tidligere kommuner er blevet delt, er befolkningstallene pr. 1. januar 2005 i de enkelte dele af kommunen anvendt som fordelingsnøgle. Samme fordelingsnøgle er anvendt i regeringens seneste tre regionalpolitiske redegørelser.

² Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (2007): *Mere liv på landet - Landdistriktsprogrammet 2007-2013*, s. 3

BILAG 2: STATISTIK

Dette bilag beskriver den generelle udvikling i de danske landdistrikter og byområder samt i de forskellige kommunetyper. Udviklingen belyses i forhold til befolkningens sammensætning for så vidt angår alder, køn og uddannelse. Herefter belyses den økonomiske udvikling for så vidt angår beskæftigelse, ledighed, udskrivningsgrundlag og nettodriftsudgifter. Afslutningsvis beskrives landdistrikternes erhvervsstruktur.

I bilaget anvendes de to geografiske afgrænsninger, som er præsenteret i bilag 1.

2.1. Sammenfatning

Bilaget beskriver befolkningsudviklingen, den generelle økonomiske udvikling og erhvervsudviklingen i landdistrikter og yder- og landkommuner sammenholdt med de øvrige dele af landet.

Befolkningsudvikling

Befolkningstallet i landdistrikterne ligger på ca. 745.000 personer, hvilket svarer til ca. 13,6 pct. af den samlede danske befolkning. I perioden fra 2006 til 2008 er antallet indbyggere i landdistrikterne årligt faldet med 0,94 pct. Set over en periode på 10 år er antallet af indbyggere i landdistrikterne reduceret med ca. 40.000.

Fordelt på kommunetyper har yderkommunerne i løbet af de seneste 10 år oplevet en befolkningstilbagegang, mens befolkningstallet i land-, mellem- og bykommunerne er steget i samme periode.

Der er ikke væsentlige forskelle i alderssammensætningen mellem landdistrikter/ yderkommuner og de øvrige dele af landet, idet den største forskel er en mindre overrepræsentation af de 46-64-årige i såvel landdistrikter som yder- og landkommuner. Når det kommer til den kønsmæssige sammensætning i landdistrikterne ses der generelt en lavere kvindeandel i landdistrikter og mindre byer end i landet som helhed.

Befolkningens uddannelsesniveau er steget i det seneste årti, og landdistrikterne, der hidtil har haft et lavere uddannelsesniveau end landet som helhed, nærmer sig år for år landsgennemsnittet. Hvor 24 pct. af hele befolkningen f.eks. havde en videregående uddannelse i 2007, var det 22 pct. af befolkningen i landdistrikterne.

Den generelle økonomiske udvikling

Bilaget viser en positiv udvikling i den skattepligtige indkomst i alle fire kommunetyper, og den gennemsnitlige vækst i yder- og landkommunerne er de seneste fem år større end for landet som helhed. Trods den positive udvikling i hele landet, har yder- og landkommunerne dog fortsat en relativt lavere indkomst pr. indbygger sammenlignet med det øvrige land.

Beskæftigelsen har været stigende i alle fire kommunetyper fra 2004 og frem, idet yderkommunerne dog har oplevet den laveste vækstrate. Bilaget viser samtidig, at der i de senere år er sket en indsnævring i forskellene i ledighed de fire kommunetyper imellem. De seneste foreløbige tal over udviklingen i ledigheden viser, at yderkommunerne i januar 2009 havde en lidt højere ledighedsprocent end de øvrige kommunetyper.

Kommunernes nettodriftsudgifter pr. indbygger kan ses som en indikator for det kommunale serviceniveau. Bilaget viser, at kommunerne generelt har nærmet sig hinandens udgiftsniveau i perioden 1995 til 2008, og nettodriftsudgifterne i yderkommunerne har siden 2006 ligget på samme niveau som landsgennemsnittet.

Erhvervsudvikling

Fra 2004 til 2007 har alle kommunetyper oplevet et stigende antal lokale arbejdspladser. Stigningen er dog lavest i yderkommunerne.

Endvidere ses det, at de primære erhverv i landdistrikterne de seneste to år har oplevet et markant fald i andelen af beskæftigede fra 25 pct. til 13 pct. De offentlige og private tjenesteydelser samt serviceerhvervene er de primære aftagere af arbejdskraften fra de primære erhverv i landdistrikterne samt i de mindre byer.

Betragtes erhvervsstrukturen på kommunetyper, ses det, at såvel de primære erhverv som fremstillingserhvervene generelt har været i tilbagegang i løbet af de seneste ti år i alle fire kommunetyper, mens især en fremgang i bygge- og anlægserhvervet og i serviceerhvervene er kommet yder- og landkommunerne til gode.

2.2. Befolkningsudviklingen

I perioden 2006 til 2008 har Danmark som helhed oplevet en gennemsnitlig årlig befolkningstilvækst på ca. 0,44 pct. Befolkningsvæksten har dog ikke været jævnt fordelt mellem byer og landdistrikter, men har altovervejende fundet sted i hovedstadsområdet og byer med over 100.000 indbyggere, mens der har været en større eller mindre befolkningstilbagegang i de øvrige bytyper.

Især i de mindste byer på under 1.000 indbyggere og i landdistrikterne har der været en negativ befolkningstilvækst i perioden 2006 til 2008, jf. tabel 1.

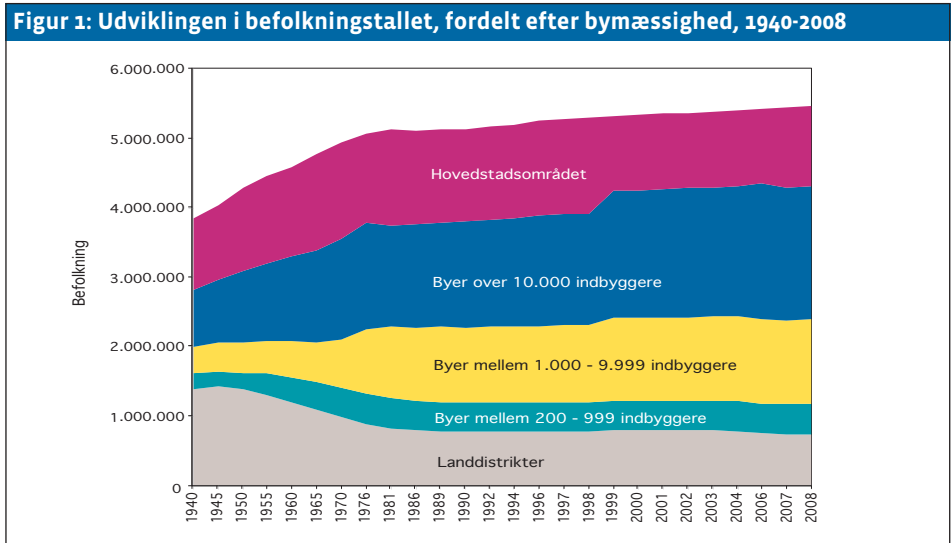
Tabel 1: Udviklingen i befolkningstallet, fordelt efter bymæssighed, 2006-2008				
	Indbyggere 2006	Indbyggere 2007	Indbyggere 2008	Gennemsnitlig årlig vækst 2006-08 i pct.
Hovedstadsområdet + byer over 100.000 indbyggere	1.587.159	1.633.111	1.644.482	1,79
Byer mellem 5.000-99.999 indb.	1.810.904	1.804.806	1.806.729	-0,12
Byer mellem 1.000-4.999 indb.	840.293	826.929	840.028	-0,02
Byer mellem 200-999 indb.	429.655	428.270	427.057	-0,30
Landdistrikter	759.448	747.868	745.214	-0,94
Ukendt	-	6.100	12.281	-
Hele landet	5.427.459	5.447.084	5.475.791	0,44

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Tabellen viser videre, at der i alt i 2008 bor ca. 745.000 personer i landdistrikterne, hvilket svarer til 13,6 pct. af den samlede befolkning.

Til sammenligning kan nævnes, at befolkningen i landdistrikterne ti år tidligere, i 1998, udgjorde omkring 784.000 indbyggere svarende til 14,8 pct. af Danmarks samlede befolkning. Landdistrikternes indbyggertal er således fra 1998 til 2008 faldet med ca. 40.000 indbyggere. Det bemærkes dog i den sammenhæng, at en ny opgørelsesmetode af bymæssighed pr. 1. januar 2006 kun tillader en direkte sammenligning af data fra før og efter denne dato med forbehold for, at det er opgørelsesmetoden, der har medført forskydninger mellem land til by. I denne landdistriktsredegørelse undgås derfor så vidt muligt sammenligninger af tal fra før og efter 2006 opgjort efter bymæssighed.

Med dette forbehold in mente viser figur 1 udviklingen i befolkningstallet i et længere perspektiv fra 1940 og frem til i dag. Figuren viser dels, at Danmark igennem mange år har haft en konstant befolkningsvækst, dels at der i perioden har været en stadig vandrings fra landdistrikterne og de mindste byer til byer med over 1.000 indbyggere.

Note: Befolkning er fordelt efter bymæssighed. Det bemærkes, at der i 1976, 1999 og i 2006 er tale om definitions-mæssige ændringer i afgrænsningen af byerne, hvilket medfører et databrud og synlige spring i kurverne ved disse årstal. Data er ikke tilgængelige for 2005.

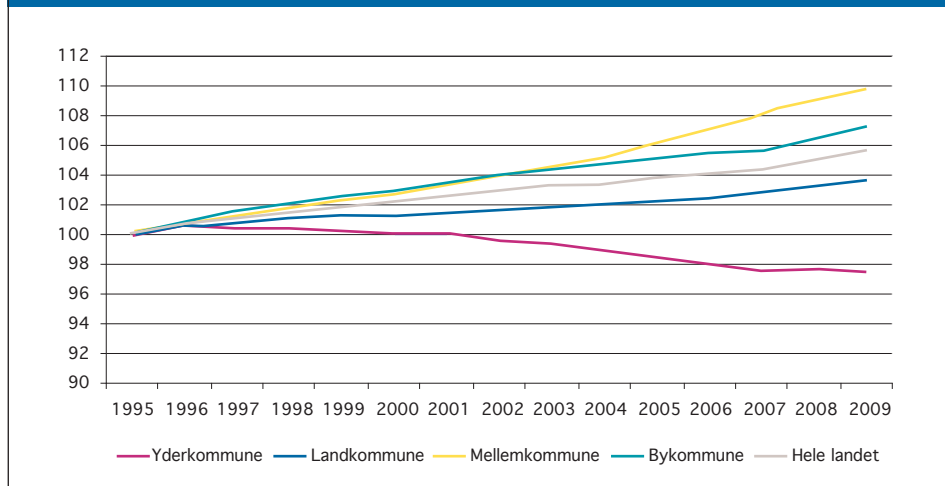
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2 viser befolkningsudviklingen siden 1995 fordelt på kommunetyper. Figuren viser, at yderkommunerne de seneste 10 år har oplevet en befolkningsstilbagegang, mens befolkningstallet i de øvrige tre kommunetyper er steget. Mellemkommunerne har oplevet den største vækst efterfulgt af bykommunerne, der også befinder sig over landsgennemsnittet. Landkommunernes befolkningsfremgang i perioden ligger lidt under, men følger generelt landsgennemsnittets kurve.

Gennemsnitligt har mellemkommunerne oplevet en årlig befolkningsvækst på 0,67 pct. i perioden 1995 til 2009. For bykommunerne og landkommunerne er væksten i samme periode på henholdsvis 0,50 pct. og 0,26 pct., mens yderkommunerne i samme periode har haft en årlig befolkningsstilbagegang på 0,18 pct. Det bemærkes, at yderkommunernes befolkningsstilbagegang har været kraftigere fra 2002 og frem til 2007, hvor den stabiliserede sig.

Pr. 1. januar 2009 var befolkningstallet i yderkommunerne 503.538 indbyggere og i landkommunerne 1.541.536 indbyggere. Det svarer til henholdsvis 9,1 pct. og 28,0 pct. af den samlede befolkning i Danmark.

Figur 2: Udviklingen i befolkningstallet, fordelt på kommunetype, 1995-2009 (1995 = indeks 100)

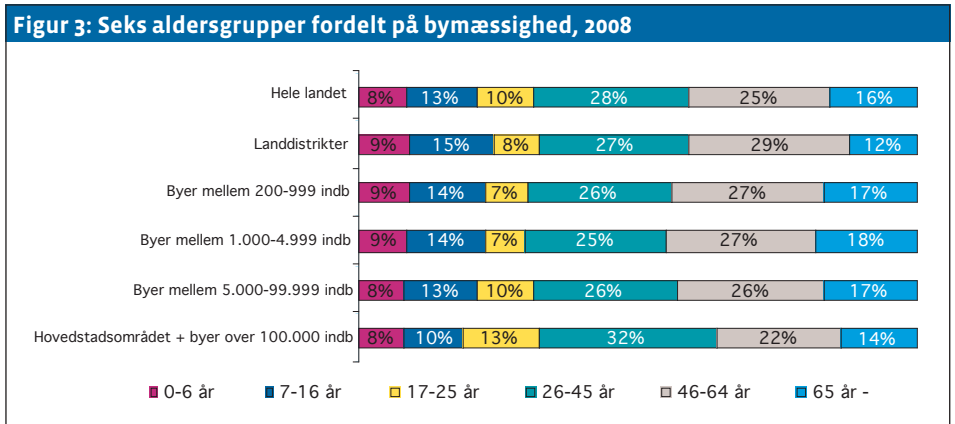
Kilde: Danmarks Statistik

Befolkningssammensætningen

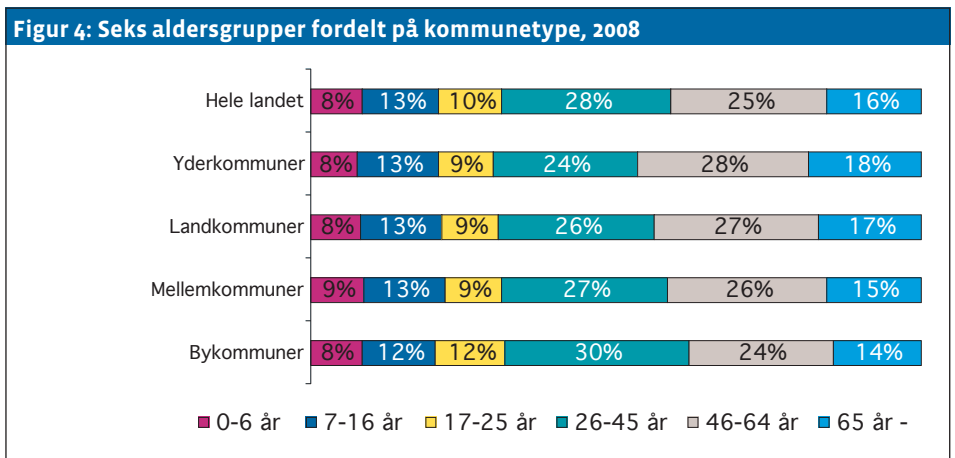
Befolkningens sammensætning i landdistrikter, byer og de fire kommunetyper beskrives i det følgende ud fra parametrene alder, køn og uddannelse.

Figur 3 og 4 viser aldersfordelingen for befolkningen i 2008 fordelt på henholdsvis bymæssighed og kommunetype. Fordelt efter bymæssighed ses det, at landdistrikterne primært afviger fra landet som helhed, når det kommer til gruppen af personer i alderen 46-64 år, hvor der er en mindre overrepræsentation. Der er samtidig også en lidt større andel børn i alderen 7-16 år. Der er omvendt en underrepræsentation af ældre over 65 år i landdistrikterne. Endelig er der for landdistrikterne såvel som for de mindre byer med under 5.000 indbyggere en underrepræsentation af unge i alderen 17-25 år, hvilket formentlig kan forklares med de unges søgen mod de større uddannelsesbyer. Billedet er generelt uforandret i forhold til de foregående års landdistriktsredegørelser.

Fordelt efter kommunetype ses det, at yderkommunerne har den største andel af indbyggere over 64 år efterfulgt af landkommunerne, der også ligger over landsgennemsnittet. Samtidig har yder- og landkommunerne også de største andele af indbyggere i alderen 46-64 år.

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

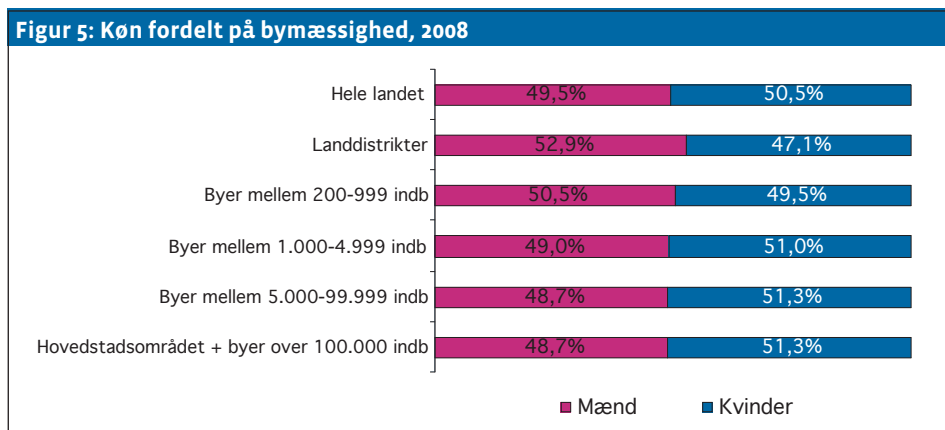

Kilde: Danmarks Statistik

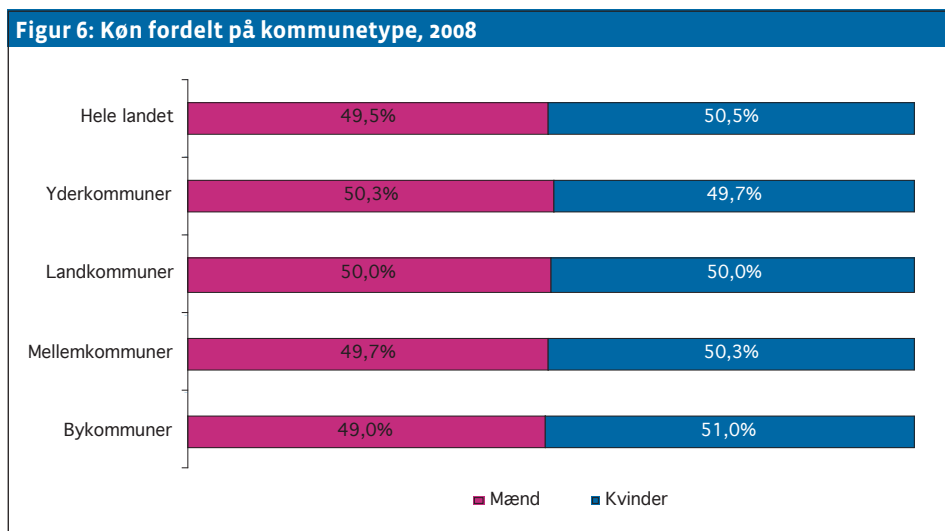
Flere yderkommuner har i løbet af de senere år gjort opmærksom på, at de oplever en voksende ubalance i antallet af mænd og kvinder. Figur 5 og 6 viser kønsfordelingen for befolkningen fordelt på henholdsvis bymæssighed og kommunetype, og begge figurer bekræfter denne observation.

Det fremgår således af figur 5, at kvindeandelen i landdistrikterne, der er på 47,1 pct., er noget lavere end landsgennemsnittet på 50,5 pct. Også de mindre byer under 1.000 indbyggere har en kvindeandel under landsgennemsnittet.

Figur 6 viser ikke helt så store forskelle i kønsfordelingen på de fire kommunetyper, men kvindeandelen er dog mindst i yder- og landkommunerne.

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Kilde: Danmarks Statistik

Uddannelsesniveaet kan give et billede af et områdes menneskelige ressourcer, og flere af målene i regeringens globaliseringsstrategi handler netop om at øge antallet af unge, der gennemfører henholdsvis en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse.

Tabel 2 viser i tråd med tidligere landdistriktsredegørelser, at det generelle uddannelsesniveau i Danmark er stigende. Andelen af personer med en videregående uddannelse er således steget fra 19 pct. til 24 pct. i perioden 1999 til 2007. Samtidig er andelen af personer med en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse faldet fra 36 pct. til 32 pct. for landet som helhed i samme periode.

Også i landdistrikterne er der sket en stigning i andelen af personer med en videregående uddannelse i samme periode fra 16 pct. til 22 pct., samtidig med at andelen af personer med en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse er faldet markant i perioden. Dermed nærmer landdistrikterne sig generelt den uddannelsesprofil, som der er i landet som helhed.

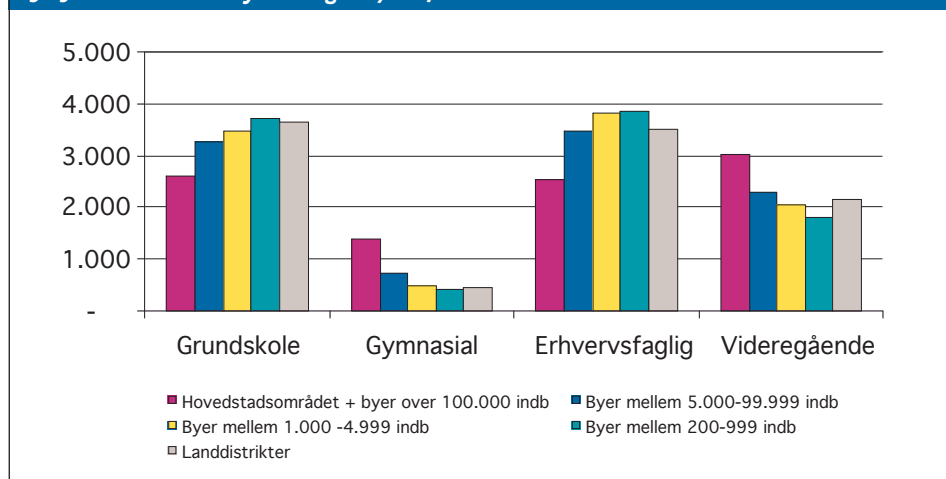
Tabel 2: Andele personer i alderen 15-69 år fordelt efter højeste uddannelsesniveau i landdistrikterne sammenlignet med hele landet, udvalgte år fra 1999-2007

	Hele Landet				Landdistrikter			
	1999	2003	2005	2007	1999	2003	2005	2007
Grundskole	36%	34%	32%	32%	44%	39%	37%	36%
Gymnasial	9%	8%	8%	8%	5%	5%	5%	5%
Erhvervsfaglig	34%	34%	33%	33%	34%	37%	37%	35%
Videregående	19%	21%	23%	24%	16%	18%	19%	22%
Uoplyst og øvrige	2%	3%	3%	3%	2%	2%	3%	2%

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Figur 7 viser det højeste uddannelsesniveau pr. 10.000 indbyggere i alderen 15-69 år i forhold til bymæssighed i 2007. Det ses, at uddannelsesprofilen i landdistrikter og de mindste byer er domineret af ufaglærte og personer med en erhvervsfaglig uddannelse. Når det kommer til personer med en videregående uddannelse, viser figuren, at der er en forholdsvis ens fordeling i de forskellige bytyper, bortset fra i hovedstadsområdet og de største byer med over 100.000 indbyggere.

Figur 7: Fordeling af højeste uddannelsesniveau blandt 10.000 indbyggere i alderen 15-69 år i forhold til bymæssighed, 2007

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

2.3. Den generelle økonomiske udvikling

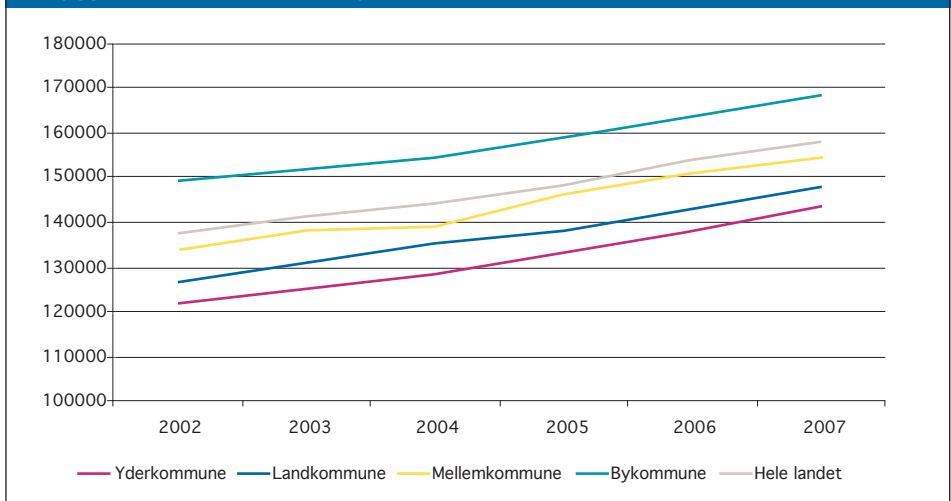
I dette afsnit beskrives den generelle økonomiske udvikling i de forskellige kommunetyper. Udviklingen i borgernes indkomster og i beskæftigelsen har betydning for kommunernes udskrivningsgrundlag og dermed også for det serviceniveau, som kommunerne kan tilbyde.

Figur 8 viser udviklingen i den skattepligtige indkomst, som udgør den indkomst, som den enkelte indbygger skal svare skat af. Det fremgår, at alle kommunetyper har oplevet en væsentlig stigning set over hele perioden fra 2002 til 2007.

Mens den gennemsnitlige årlige vækst i den skattepligtige indkomst for landet som helhed var 2,8 pct. i perioden, lå både yder- og landkommuner over dette niveau med en gennemsnitlig årlig vækst på henholdsvis 3,3 pct. og 3,2 pct.

Bykommunerne har imidlertid fortsat den højeste skattepligtige indkomst pr. indbygger, mens yder- og dernæst landkommunerne har den laveste indkomst pr. indbygger. Mellemkommunernes gennemsnitlige indkomst befinder sig tættest på landsgennemsnittet.

Figur 8: Udviklingen i den skattepligtige indkomst (kr.) i årets priser, 2002-2007, pr. indbygger fordelt på kommunetype

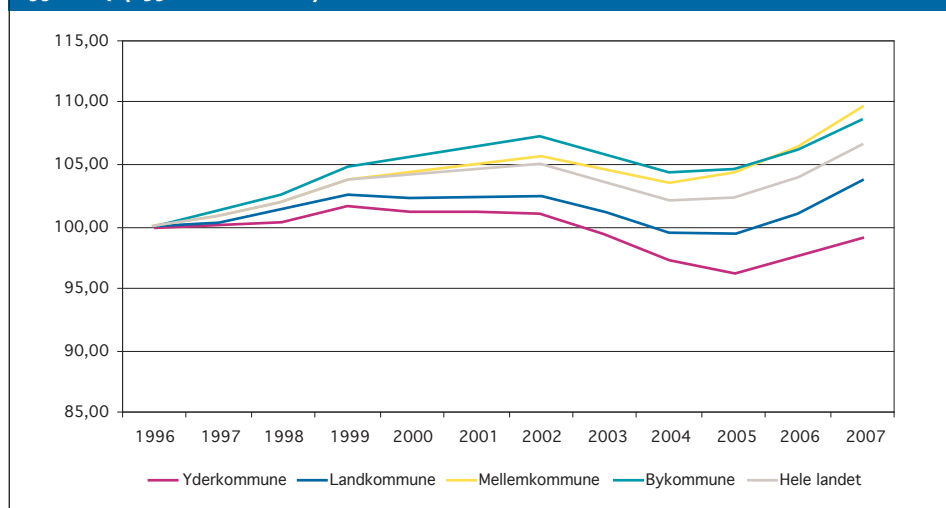

Note: Skattepligtig indkomst omfatter al indkomst, der inddrages under den normale indkomstbeskatning, fratrukket arbejdsmarkedsbidrag, den midlertidige pension og fradrag. Fra og med 1999 er personkredsen i den skatteorienterede indkomststatistik ændret til at omfatte fuldt ud skattepligtige personer, der ved årets slutning var 15 år eller derover.

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 9 viser udviklingen i beskæftigelsen fra 1996 til 2007 fordelt på kommunetyper. Det ses, at beskæftigelsen fra 2004 og frem til 2007 har været stigende i alle fire kommunetyper. Den gennemsnitlige årlige stigning har dog været lavest for yderkommunerne med i alt 0,61 pct., mens mellemkommunerne har oplevet den største vækst på 1,93 pct. pr. år. Land- og bykommunernes vækst i beskæftigelsen har generelt fulgt landsgennemsnittet på 1,4 pct. pr. år.

Figur 9: Udviklingen i beskæftigelsen opgjort efter bopæl, fordelt på kommunetyper, 1996-2007 (1996 = indeks 100)

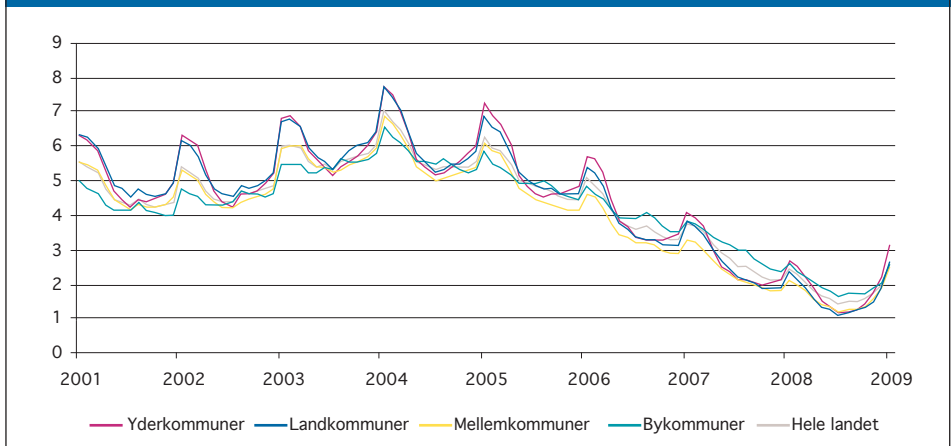

Kilde: Danmarks Statistik

Figur 10 viser, at ledigheden generelt og i alle fire kommunetyper har været faldende fra 2004 frem til midten af 2008. Der ses en tendens til, at yder- og landkommunernes ledighedsprocent indtil 2006 lå lidt over landsgennemsnittet, men herefter har de to kommunetyper befundet sig tæt ved eller under landsgennemsnittet. I det hele taget indikerer figuren, at der i de senere år er sket en indsnævring i forskellene i ledighedskommunetyperne imellem.

De seneste foreløbige tal over udviklingen i ledigheden viser imidlertid, at yderkommunerne i januar 2009 havde en ledighedsprocent på ca. 3,1, mens land-, mellem- og bykommunernes ledighedsprocenter på henholdsvis 2,7; 2,5 og 2,6 stort set svarer til landsgennemsnittet på 2,6.

Figur 10: Udviklingen i den månedlige ledighedsprocent, fordelt på kommunetyper fra 1. januar 2001 til 1. januar 2009

Note: Ledighedsprocenten er beregnet som det gennemsnitlige antal ledige, der er registreret i a-kasserne og de offentlige jobcentre, delt med arbejdsstyrken. Til og med 2005 er arbejdsstyrken opgjort for de 16-66-årige, hvorefter Danmarks Statistik har ændret praksis som følge af den ændrede pensionsalder (herefter de 16-64-årige). For hele 2008 samt januar 2009 er ledighedsprocenten beregnet på baggrund af arbejdsstyrken for 2007. Fra juli 2008 til januar 2009 er der tale om foreløbige ledighedstal fra Danmarks Statistik.

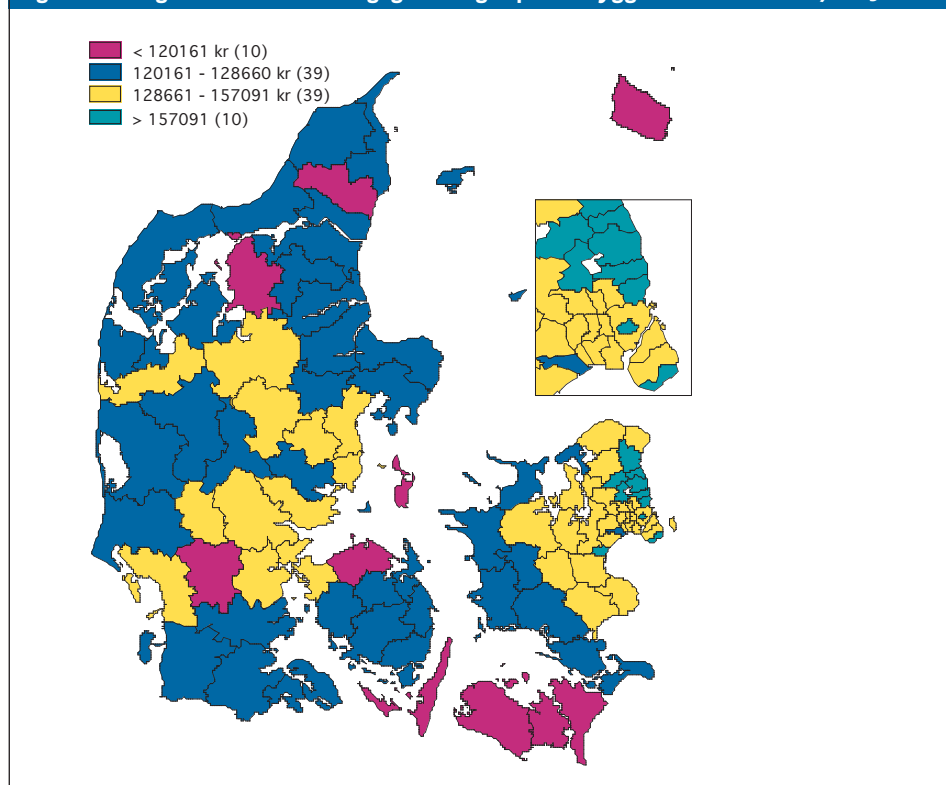
Tallene er ikke sæsonkorrigerede.

Kilde: Danmarks Statistik

Ved at betragte kommunernes budgetterede udskrivningsgrundlag pr. indbygger i 2009 er det muligt at opnå et aktuelt billede af indkomstgrundlaget, der i princippet svarer til indbyggernes samlede skattepligtige indkomst fratrukket personfradrag. Tallene, der fremgår af figur 11, skal fortolkes med et vist forbehold, da der er tale om budgetterede tal og for ca. 20 pct. af kommunernes vedkommende også statsgaranterede tal.³

I 2009 er det gennemsnitlige udskrivningsgrundlag for hele landet ca. 137.000 kr. pr. indbygger. Der er imidlertid stor variation i udskrivningsgrundlaget pr. indbygger kommunerne imellem. Yderkommunerne har et gennemsnitligt udskrivningsgrundlag pr. indbygger på 123.000 kr., mens landkommunerne har et gennemsnitligt udskrivningsgrundlag på 125.000 kr. For by- og mellemkommunerne ligger det gennemsnitlige udskrivningsgrundlag på henholdsvis 148.000 kr. og 130.000 kr. pr. indbygger.

Figur 11: Budgetteret udskrivningsgrundlaget pr. indbygger i kommunerne, 2009

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler. Det budgetterede udskrivningsgrundlag er kommunernes budgetterede indtægter fra indkomstskat af selvangivne indkomster divideret med den kommunale udskrivningsprocent. Hvis en kommune har valgt at lægge det statsgaranterede udskrivningsgrundlag til grund for budgetlægningen, vil det være dette tal, som medtages. Det anvendte befolkningstal, er ligeledes det, som kommunerne lægger til grund for budgetlægningen.

Kilde: Velfærdsministeriets Kommunale Nøgletal

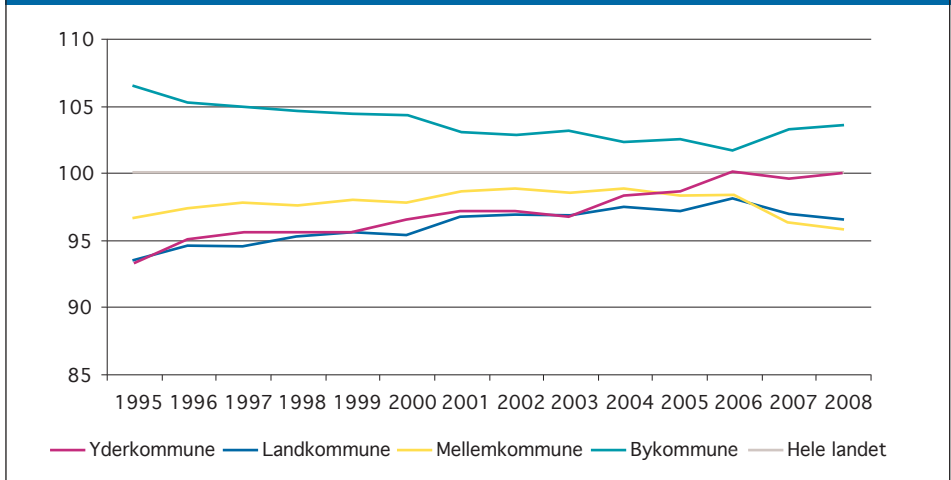
³ Det statsgaranterede udskrivningsgrundlag er beregnet på grundlag af kommunens faktiske udskrivningsgrundlag tre år før budgetåret og er fremskrevet med en fælles vækstprocent. Hvis der yderligere medtages en andel af grundværdierne fremkommer kommunernes beskatningsgrundlag.

Kommunernes nettodriftsudgifter pr. indbygger kan ses som en indikator for det kommunale serviceniveau. Figur 11 viser udviklingen i de kommunale driftsudgifter siden 1995 fordelt på kommunetyper, og det ses, at der siden 1995 er sket en indsnævring af forskelle i det kommunale serviceniveau mellem kommunetyperne.

Nettodriftsudgifterne i yderkommunerne har siden 2006 ligget på samme niveau som landsgennemsnittet. Land- og mellemkommunerne, der frem til 2006 også nærmede sig landsgennemsnittet, har siden bevæget sig væk fra gennemsnittet igen. Tilsvarende har bykommunernes nettodriftsudgifter siden 2006 bevæget sig tilbage til et højere niveau. Det bemærkes i den sammenhæng, at ændringerne fra 2006 og frem kan skyldes et databrud som følge af ændringer i kommunernes opgaveportefølje efter kommunalreformen.

På trods af at de fire kommunetyper udgiftsniveau i perioden har nærmet sig hinanden, ligger nettodriftsudgifterne for yder-, land- og mellemkommuner dog fortsat et stykke under nettodriftsudgifterne i bykommunerne.

Figur 12: Udviklingen i nettodriftsudgifter pr. indbygger, fordelt på kommunetyper, 1995-2008

Note: Hele landets gennemsnitlige nettodriftsudgifter er sat til indeks 100. Data til og med 2007 er regnskabstal, mens oplysningerne herefter er budgettal. Udgifterne for Københavns, Frederiksberg og Bornholms kommuner er i perioden 1995-2006 korrigeret for amtskommunale udgifter. Som følge af kommunalreformen og den deraf følgende ændringer i kommunernes opgaveportefølje er der et databrud fra 2006 til 2007.

Kilde: Velfærdsministeriets Kommunale Nøgletal

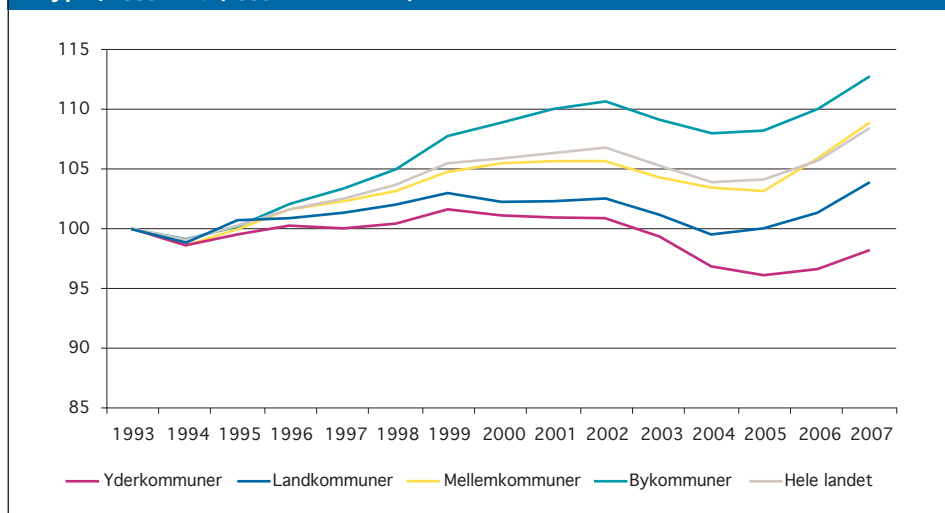
2.4. Erhvervsudviklingen

I dette afsnit beskrives udviklingen i beskæftigelsen, dels fordelt på de forskellige kommunetyper, dels i forhold til bymæssighed. Der ses både på arbejdssteder og på brancher.

Beskæftigelse opgjort efter arbejdssted er en måde at opgøre antallet af lokale arbejdspladser på. Figur 13 viser, at beskæftigelsen generelt har været stigende i hele landet fra 2004 og frem. Beskæftigelsen i yderkommunernes ligger imidlertid på et lavere niveau end de øvrige kommunetyper, og beskæftigelsen er ikke steget i samme takt som i resten af landet i de seneste år. Den gennemsnitlige årlige stigning fra 2004-2007 er således 0,47 pct. i yderkommunerne sammenlignet med landsgennemsnittet, der er på 1,39 pct.

Yderkommunerne har, hvis man ser samlet på hele perioden fra 1993 til 2007, oplevet et gennemsnitligt årligt fald i beskæftigelsen, opgjort efter arbejdssted, på 0,12 pct., mens de øvrige tre kommunetyper har oplevet en gennemsnitlig årlig stigning på henholdsvis 0,27 pct. for landkommunerne, 0,61 pct. for mellemkommunerne og 0,85 pct. for bykommunerne. Stigningen i beskæftigelsen for landet som helhed har i perioden været på gennemsnitligt 0,57 pct. pr. år.

Figur 13: Udviklingen i beskæftigelsen, opgjort efter arbejdssted, fordelt på kommunetyper, 1993-2007 (1993 = indeks 100)

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 3 viser andelen af beskæftigede i de enkelte erhvervsgrupper opgjort efter arbejdssted i 2007. Formålet er at give et billede af den lokale erhvervsstruktur, der er opgjort efter både bymæssighed og kommunetype. Det fremgår, at de primære erhverv med 13 pct. fortsat udgør en vægtig del af beskæftigelsen i landdistrikterne.

Fordelt på kommunetyper udgør de primære erhverv også fortsat den største andel i såvel yder- som landkommuner med henholdsvis 7 pct. og 5 pct., set i forhold til andelen for hele landet på 3 pct.

Fremstillingserhvervene og bygge- og anlægsbranchen udgør en relativt større andel i landdistrikterne og de mindre byer end i byer med over 100.000 indbyggere. Fordelt på kommunetype udgør særligt fremstillingserhvervene en væsentlig andel i yder- og landkommunerne.

Serviceerhvervene er derimod i højere grad placeret i de største byområder og i bykommunerne.

Offentlige og private tjenesteydelser udgør generelt en større andel af beskæftigelsen i landdistrikterne end tidligere og nærmer sig landsgennemsnittet på 36 pct. med en andel på 31 pct. Opgjort efter kommunetype udgør de offentlige og private tjenesteydelser også fortsat en lidt større andel i bykommunerne end i yderkommunerne.

Table 3: Andel beskæftigede i de enkelte erhvervsgrupper fordelt i forhold til bymæssighed og på kommunetyper, 2007

	Primære erhverv	Fremstillings- erhverv	Bygge og anlæg	Service- erhverv	Off. og private tjenesteydelser
Hovedstadsområdet + byer over 100.000 indbyggere	0%	8%	5%	46%	39%
Byer mellem 5.000-99.999 indb.	1%	16%	7%	40%	35%
Byer mellem 1.000-4.999 indb.	2%	18%	9%	36%	35%
Byer mellem 200-999 indb.	4%	19%	10%	34%	33%
Landdistrikter	13%	16%	10%	30%	31%
Bykommuner	1%	10%	6%	45%	38%
Mellekommuner	3%	15%	9%	39%	34%
Landkommuner	5%	20%	8%	32%	34%
Yderkommuner	7%	22%	8%	30%	32%
Hele landet	3%	14%	7%	40%	36%

Kilde: Danmarks Statistik, særkørsel

Note: Beskæftigelsen er opgjort efter arbejdssted. Uoplyst erhverv er ikke medtaget i tabellen.

Primære erhverv omfatter landbrug, gartneri og skovbrug; fiskeri mv. samt råstofudvinding.

Fremstillingserhverv omfatter nærings- og nydelsesmiddelindustri; tekstil-, beklædnings- og læderindustri; træ-, papir- og grafisk industri; mineralolie-, kemisk og plastindustri mv.; sten-, ler- og glasindustri mv.; jern- og metalindustri; møbelindustri og anden industri.

Bygge- og anlæg omfatter bygge- og anlægsvirksomhed samt energi- og vandforsyning.

Serviceerhverv omfatter handel med biler, autoreparation og servicestationer; engros- og agenturhandel undtagen med biler; detailhandel og reparationsvirksomhed undtagen biler; hotel- og restaurationsvirksomhed mv.; transportvirksomhed; post og telekommunikation; finansierings- og forsikringsvirksomhed; udlejning og ejendomsformidling samt forretningsservice mv.

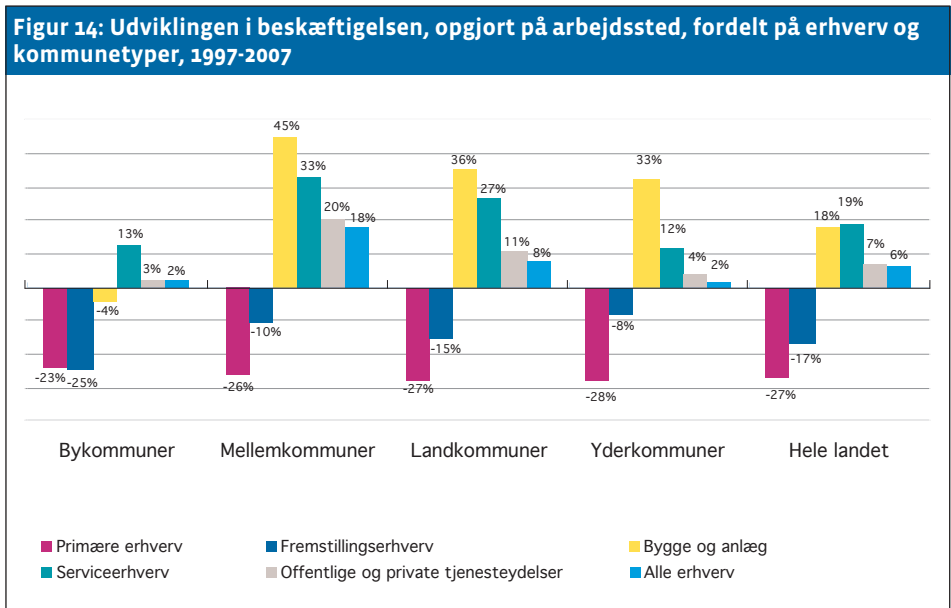
Offentlige og private tjenesteydelser omfatter offentlig administration mv. samt øvrige offentlige og private tjenesteydelser. Herunder undervisning; sundhedsvæsen mv. samt sociale institutioner mv. Desuden omfatter offentlige og private tjenesteydelser renovation, foreninger og forlystelser mv.

Figur 14 viser erhvervsudviklingen i forhold til kommunetyper. Figuren understreger de store ændringer, som erhvervsstrukturerne særligt i landdistrikterne, men også de mindste bysamfund, har undergået i løbet af det seneste årti. Antallet af ansatte i de primære erhverv er i perioden 1997 til 2007 samlet set gået tilbage med 27 pct.

Tilbagegangen i de primære erhverv kan primært tilskrives strukturudviklingen i landbruget, hvor antallet af jordbrugsbedrifter i perioden er faldet fra ca. 58.000 til ca. 44.500, samtidig med at jordbruget arealmæssigt kun har ændret sig i begrænset omfang.

Betragtes erhvervsstrukturen på kommunetyper, ses det, at såvel de primære erhverv som fremstillingserhvervene generelt har været i tilbagegang i perioden, og at dette rammer bredt i de forskellige kommunetyper.

Samtidig har der generelt været en fremgang i bygge- og anlægserhvervet og i serviceerhvervene, som ikke mindst er kommet yder- og landkommunerne til gode.

Kilde: Danmarks Statistik

BILAG 3: STØTTEMULIGHEDER UNDER LANDDISTRIKTSPROGRAMMET OG FISKERIUDVIKLINGSPROGRAMMET 2007-2013

Dette bilag supplerer redegørelsens kapitel 4 om landdistriktsprogrammet og fiskeriudviklingsprogrammet. Bilaget beskriver de konkrete støttemuligheder under de to programmer.

3.1. Landdistriktsprogrammet 2007-2013

Det danske landdistriktsprogram er formuleret inden for rammerne af EU-forordningen om støtte til udvikling af landdistrikter (Rådsforordning 1698/2005). Forordningen har som overordnet formål at fremme bæredygtig udvikling i landdistrikterne som supplement til markedspolitikken. Med landdistriktsprogrammet understøttes en målrettet landdistriktsudvikling såvel på erhvervsområdet som i forhold til bosætning og generelle levevilkår. Det er en udvikling, der skal tilrettelægges, så den underbygger en aktiv indsats for bevaring og udvikling af miljø- og naturmæssige værdier. Den konkrete indsats gennemføres via støtteforanstaltninger, der nedenfor gennemgås i oversigtsform.

Som følge af sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik i 2008 besluttede Rådet for Den Europæiske Union i november 2008 at overføre flere EU-midler til indsatsen for udvikling af landdistrikterne under søjle 2 i den fælles landbrugspolitik. Midlerne overføres fra EU-fondsmidlerne (den direkte landbrugsstøtte) under søjle 1. De nye såkaldte modulationsmidler tilføres landdistriktsprogrammet i årene 2010-2013. Midlerne skal anvendes til en særlig indsats, som har til formål at imødekomme de nye udfordringer for landbruget på områderne for klimaændringer, vedvarende energi, vandforvaltning, biodiversitet samt omstruktureringer i mejerisektoren. Forslag til et revideret landdistriktsprogram, som beskriver anvendelse af de modulerede midler, skal sendes til Kommissionen senest den 30. juni 2009.

3.2. Formelle rammer

Landdistriktsprogrammet gennemføres med hjemmel i landdistriktsloven, som er vedtaget af Folketinget i marts 2007. Regeringens strategi og program for landdistrikterne

formuleres inden for rammerne af EU's landdistriktspolitik og er baseret på EU's forordning for udvikling af landdistrikterne. Det danske landdistriktsprogram 2007-2013 blev godkendt af Kommissionen den 22. februar 2008, hvorefter det kunne træde i kraft.

EU medfinansierer minimum 20 pct. og maksimalt 55 pct. af de offentlige udgifter til aktiviteter under landdistriktsprogrammet afhængig af aktiviteternes placering under programmets fire akser. Resten af bidragene kommer fra den danske stat, kommuner og andre offentlige midler. De nye modulerede midler, som bliver til rådighed fra 2010, medfinansieres dog med op til 75 pct. fra EU. En række af aktiviteterne forudsætter herudover medfinansiering fra støttemodtageren selv. Programmet er gældende frem til 2013. Der kan dog ske udbetaling af EU-tilskud frem til 2015 for tilsagn afgivet i 2013 eller før.

Fødevareministeriet er hovedansvarlig for gennemførelse af landdistriktsprogrammet, idet Miljøministeriet dog er ansvarlig for skovbrugsindsatserne. En række ordninger bliver administreret centralt af Fødevareministeriet og Miljøministeriet, mens to ordninger administreres af lokale aktionsgrupper, som prioriterer og indstiller projekter til støtte til Fødevareministeriet. For en nærmere beskrivelse af de lokale aktionsgrupper, se redegørelsens kapitel 4 samt afsnit 3.4. i nærværende bilag.

For at sikre en enstrengt erhvervsfremmeindsats og en målrettet regional og lokal erhvervsudviklingsindsats skal kommunerne og de regionale vækstfora godkende, at de lokale aktionsgruppers udviklingsstrategier er i overensstemmelse med de fastlagte regionale og kommunale strategier, ligesom vækstfora skal godkende større erhvervsrettede projekter.

3.3. Tilsagn fordelt på foranstaltninger i 2007 og 2008 samt 2009

Regeringen indgik i 2006 en aftale med Dansk Folkeparti om den overordnede finansielle fordeling mellem landdistriktsprogrammets indsatsområder for årene 2007 og 2008. I december 2008 blev regeringen og Dansk Folkeparti enige om en aftale om udmøntningen af landdistriktsprogrammet for 2009, og i 2009 vil forhandlingerne om den finansielle fordeling mellem indsatsområderne for perioden 2010-2013 blive påbegyndt. Dette vil ske i sammenhæng med regeringens oplæg om Grøn Vækst.

Nedenstående tabel angiver fordelingen af midler til tilsagn i landdistriktsprogrammet i 2007-2008 og 2009 i henhold til de politiske aftaler.

Tabel 1: Fordelingen af de statslige midler til tilsagn i Landdistriktsprogrammet i 2007-2008 og 2009

Foranstaltning/akse	Årligt 2007 og 2008 (mio. kr.)	Aftale 2009 (mio. kr.)
Akse 1		
Kompetenceudvikling	3,0	-
Innovation og udvikling i primært jordbrug (Erhvervsudvikling)	50,0	50,0
Innovation og udvikling i forarbejdningssektoren	60,0	60,0
Fødevarer kvalitet	29,0	26,0
Særlig pesticidindsats	-	20,0
<i>Total akse 1</i>	142,0	156,0
Akse 2		
Ø-støtte	10,0	10,0
Vådmarker og randzoner	45,0	59,0
Miljøbetingsstøtte (MB) og omlægning til økologi	111,0	119,0
Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ)	90,0	185,0
Landskabs- og biotopforbedrende beplantninger	15,0	15,0
Miljø- og naturprojekter	11,0	11,0
Plantegenetiske ressourcer	2,0	4,0
Skovrejsning i skovrejsningsområder	24,0	24,0
Skov som følge af erhvervsstøtteanalysen (Skovrejsning, bæredygtig skovdrift, Natura2000)	-	72,0
<i>Total akse 2</i>	308,0	499,0
Akse 3 og 4		
Nye arbejdspladser og attraktive levevilkår i landdistrikterne, samt LEADER	95,0	95,0
Kulturaktiviteter i landdistrikterne	5,0	-
Aktiviteter for børn og unge i landdistrikterne	10,0	10,0
<i>Total akse 3 og 4</i>	110,0	105,0
TOTAL	560,0	760,0

3.4. Støtteordninger under landdistriktsprogrammet

Innovation og udvikling i det primære jordbrug og i forarbejdningssektoren

Formålet med støtteordningen er at fremme innovations- og udviklingsindsatsen i fødevarerektoren samt at understøtte konkurrencedygtige virksomheder, samtidig med at miljøhensyn tilgodeses, for derigennem at bevare og udvikle arbejdspladser og økonomisk aktivitet i landdistrikterne.

Der kan ydes støtte til:

- Demonstration af nye teknologier/nye processer
- Investeringer på bedrifter
- Samarbejde om udviklingsprojekter

Fødevarer kvalitet

Gennem støtteordningen fremmes kendskabet til og afsætningen af kvalitetsfødevarer, så forbrugernes efterspørgsel imødekommes og danskproducerede fødevarer positioneres på det globale marked som særlige højværdiprodukter. Et eksempel er det nye rejsehold, som kan give kvalificeret rådgivning om produktudvikling og markedsføring til små og mindre økologiske fødevarerproducenter. Dermed understøttes målet om en øget produktion af økologiske fødevarer fra gårdmejerier, møller, mosterier, bryggerier og andre mikro-økologer.

Der kan ydes støtte til:

- Primærproducenter, der gennemfører investeringer for at producere under en godkendt kvalitetsmærkningsordning
- Producentsammenslutninger, der igangsætter information/markedsføring af sådanne kvalitetsprodukter.

Ø-støtte

Under ordningen ydes tilskud til jordbrugsmæssig drift på i alt 31 små og mellemstore øer. Det er en betingelse, at jordbrugeren har fast bopæl på bedriften.

Miljøbetings tilskud og omlægningstilskud (økologiske arealtilskud)

Omlægningstilskud er et arealbaseret tilskud til landmænd, der omlægger til økologisk jordbrugsproduktion. Miljøbetings tilskud ydes til landmænd, der driver landbrug uden anvendelse af pesticider og med begrænset gødningsforbrug. Hovedparten af tilskudsmodtagerne er økologer.

Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger,

Der ydes tilskud til pleje af græs- og naturarealer ved græsning eller slæt.

Etablering og drift af vådområder

Etablering af vådområder er et centralt virkemiddel til forbedring af vandmiljøet og naturværdier.

Der ydes tilskud til:

- Investeringer i anlæg, forundersøgelser, materialer, serviceydelser
- Arealtilskud
- Mulighed for statsligt opkøb af jord.

Etablering af brak i randzoner

Braklagte randzoner er et effektivt virkemiddel til forbedring af vandmiljøet og naturværdier. Der ydes et arealtilskud til etablering og pleje af brakarealer i randzoner til søer og vandløb.

Miljø- og naturprojekter

Formålet med ordningen er generelt at fremme miljø- og naturvenlig drift af landbrugs- og naturarealer og at bevare og fremme den biologiske mangfoldighed i naturen. Følgende instrumenter kan anvendes i projekterne:

- Planlægning af naturprojekter
- Pleje med afgræsning eller slæt af sammenhængende græs- og naturarealer
- Etablering af græsningsselskaber
- Investeringer i forbindelse med beskyttelse af miljø, natur eller dyrevelfærd
- Jordfordelinger i forbindelse med projekter

Etablering af landskabs- og biotopforbedrende beplantninger, herunder læbeplantninger

Formålet med ordningen er bevaring og fremme af den biologiske mangfoldighed ved at skabe gode levevilkår for dyr og planter og generelt at fremme miljø-, natur-, kultur- og landskabsværdier og forbedre de rekreative værdier i landdistrikterne. Der kan ydes støtte til udgifter i forbindelse med etablering af beplantningen samt renholdelse og vedligeholdelse.

Plantegenetiske ressourcer

Formålet med ordningen er beskyttelse af plantegenetiske ressourcer ved at yde støtte til projekter, der har til formål at bevare de ældre danske bevaringsværdige plantegeneti-

ske ressourcer. Der kan ydes støtte til demonstration og formidling af viden om plantege-
netiske ressourcer.

Skovordninger

Formålet er at bevare og understøtte udviklingen af skovens naturlige økologiske struk-
turer og funktioner. En rig biologisk mangfoldighed vil være med til at styrke skovens
evne til at modstå naturlige eller menneskeskabte påvirkninger, f.eks. klimapåvirkninger.
Til fremme af disse formål udbydes støtteordninger til privat skovrejsning på landbrugs-
jord i skovrejsningsområder og i neutralområder, bæredygtig skovdrift og til Natura2000
planer i skovene.

Børne- og ungdomsaktiviteter i landdistrikterne

Formålet med ordningen er at give støtte til børne- og ungdomsaktiviteter i landdistrik-
terne for at fremme udviklingen i områderne. Der ydes tilskud til aktiviteter, der øger
kompetencen hos landdistrikternes børn og unge og fremmer deres interesse for natur,
miljø, bosætning, kultur, friluftsliv og levevilkår i landdistrikterne.

Lokale aktionsgrupper i landdistriktsprogrammet (LAG'er)

En væsentlig nyskabelse i landdistriktsprogrammet er etableringen af lokale aktions-
grupper (LAG'er), som står for prioritering og indstilling af en betydelig del af landdi-
striktsprogrammets indsats – især for udvikling af levevilkår og arbejdspladser i land-
distrikterne.

I forbindelse med udarbejdelsen af landdistriktsprogrammet blev de enkelte kommuner
klassificeret efter deres "landdistriktsgrad", og der blev – jf. bilag 1 – identificeret 16
yderkommuner, 30 landkommuner, 17 mellemkommuner og 35 bykommuner. Godkendte
lokale aktionsgrupper i yder- og landkommuner er berettiget til støtte fra landdistrikts-
programmet, mens LAG'er i mellemkommuner har mulighed for at modtage et EU tilskud,
hvis de selv medfinansierer aktiviteterne.

Det er på nuværende tidspunkt 51 godkendte lokale aktionsgrupper under landdistrikts-
programmet, hvoraf de 11 er integreret med grupperne under fiskeriudviklingsprogram-
met. 16 LAG'er er etableret i yderkommuner, 30 i landkommuner og 13 i mellemkommu-
ner. Der er herudover oprettet en særlig aktionsgruppe for de 27 småøer, der er medlem
af Sæmslutningen af Danske Småøer, og en anden aktionsgruppe bestående af Ærø,
Samsø og Læsø.

Aktionsgrupperne består af en bred repræsentation af borgere, lokale organisationer,
foreninger og offentlige myndigheder, som på grundlag af en afvejning af lokale behov

og udfordringer udformer en strategi for den enkelte LAG og tager stilling til de indsendte projektforslag.

Der er afholdt informationsmøder, stiftende generalforsamlinger, ordinære generalforsamlinger, opstillet kandidater fra det lokale erhvervs- og foreningsliv, gennemført valg og nyvalg, nedsat bestyrelser med over 700 medlemmer, der har udarbejdet ansøgninger for godkendelse af aktionsgruppen, samt forberedt lokale udviklingsstrategier, som er godkendt af Fødevarerministeriets Netværkscenter efter høring i kommuner, regioner og vækstfora. Efter etableringsprocessen er aktionsgrupperne hen over sommeren 2008 gået ind i en egentlig driftsfase, hvor resultaterne af bestyrelsernes arbejde med indstilling af projekter til tilskud under landdistriktsprogrammet er ved at vise sig.

Per 15. januar 2009 har Fødevarerministeriet givet tilsagn til 602 projekter indstillet af lokale aktionsgrupper, hvoraf de 76 også har fået tilsagn fra Velfærdsministeriets landdistriktspulje eller fra den særlige pulje til landsbyfornyelse. Projekterne er meget varierede og understøtter både lokal erhvervsaktivitet, turisme og lokale fritidsaktiviteter.

Tilskud til projekter indstillet af de lokale aktionsgrupper.

De lokale aktionsgrupper har mulighed for at indstille projekter, hvor hovedformålet er etablering af nye arbejdspladser og sikring af attraktive levevilkår. Derudover ydes der tilskud til de lokale aktionsgruppers administration og drift.

Formålet er at fremme udviklingen i landdistrikterne ved at få bosætning og arbejdspladser til at hænge fornuftigt sammen, så det bliver attraktivt for erhvervsaktive familier at slå sig ned i områderne uden for byerne. Samtidig kan borgernes adgang til servicefaciliteter, fritids- og kulturtilbud samt kommunikationsteknologi understøttes.

Der kan ydes støtte inden for:

- Diversificering til ikke-jordbrugsaktiviteter
- Etablering/udvikling af mikro-virksomheder
- Etablering af basale servicefaciliteter
- Turisme
- Investering i små og mellemstore fødevarer virksomheder
- Fornyelse i landsbyer
- Natur- og kulturarv

3.5. Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013

På grundlag af forordning (EF) 1198/2006 om Den Europæiske Fiskerifond er der udarbejdet et dansk program for udvikling af fiskeri- og akvakultursektoren 2007-2013.

Fiskeriudviklingsprogrammet er med til at udvikle og støtte den regionale forankring af fiskeri og akvakultur, hvor udfordringen er at skabe en fornuftig sammenhæng mellem regional udvikling og global konkurrence. Danmark har som de øvrige medlemslande udviklet et nationalt program for støtte under fiskerifondsprogrammet.

Tabel 2: Oversigt over tilskudsordninger i Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-2013
• Fiskerihavne og landingssteder. Der kan gives tilskud til at forbedre fiskerihavnens faciliteter og tjenesteydelser.
• Modernisering af fiskerfartøjer. Fiskere kan søge tilskud til investeringer i modernisering og forbedring af fiskerfartøjer.
• Bæredygtig udvikling af fiskeriområder. Projekterne gennemføres via de lokale aktionsgrupper til udvikling af erhverv og levevilkår i fiskeriområder.
• Akvatiske fauna og flora. Der kan bl.a. søges om tilskud til vandløbsrestaurering og til beskyttelse og forbedring af miljøet inden for rammerne af Natura2000.
• Fælles initiativer. Udviklingsprojekter der skal bidrage til at forøge det samlede værdiudbytte i fiskerisektoren.
• Forarbejdning og afsætning. Virksomheder kan få tilskud til at forarbejde fisk og fiskevarer.
• Yngre fiskere. Yngre fiskere kan få tilskud til køb af første fiskerfartøj.
• Miljøvenlig akvakultur- og dyresundhedsforanstaltninger. Der kan søges om tilskud til omlægning til økologisk akvakultur og til deltagelse i miljøcertificeringsordningen EMAS, samt til kontrol med og eliminering af visse sygdomme inden for akvakultur.
• Etablering og modernisering af akvakulturanlæg. Virksomheder, som ønsker at fremme virksomhedens udvikling i miljømæssig og økonomisk bæredygtig retning, kan søge tilskud til investeringer herunder recirkulerede anlæg med minimal miljøbelastning.
• Kompetenceudvikling. Organisationer kan fremme kompetenceniveauet i sektoren ved tilskud til udvikling af uddannelses tilbud samt metoder og værktøjer i forbindelse med uddannelse.

Fiskeriudviklingsprogrammets formål er at skabe rammerne for størst muligt vedvarende udbytte af den danske fiskeri- og akvakultursektor, hvor ressourcerne udnyttes under hensyn til målet om bæredygtighed og regional udvikling. Programmet har således afsættelse i den lokale udvikling i fiskeriområderne og på fremadrettede udviklingsinitiativer i fiskeri- og akvakultursektoren og indeholder detaljerede mål og effektkrav, som er præciseret i de danske bekendtgørelser og i udvælgelseskriterier for de enkelte ordninger. Overfor i tabel 2 er vist en oversigt over de aktuelle tilskudsordninger.

I 2008 blev der afsat 23,4 mio. kr. til tilpasning af fiskerflåden, 96 mio. kroner til akvakultur, indlandsfiskeri, forarbejdning og afsætning af fiskerivarer og akvakulturprodukter, samt 123,4 mio. kr. til fælles initiativer, vandløbsrestaurering samt investeringer i fiskerihavne og landingssteder. Desuden blev der afsat 37,2 mio. kr. til de lokale aktionsgrupper under fiskeriudviklingsprogrammet.

Lokale aktionsgrupper i Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-13 (LAG'er)

Under Fiskeriudviklingsprogrammet er der etableret i alt 16 lokale aktionsgrupper, hvoraf de 11 er integreret med LAG'erne i landdistriktsprogrammet. Formålet er at bidrage til en bæredygtig udvikling af fiskeriområderne, skabe udviklingsmuligheder i områder, der er ramt af nedgang i fiskerisektoren, samt forbedre levevilkårene i områderne og i de mindre fiskersamfund. Ordningen skal skabe alternative muligheder for udvikling også uden for fiskerisektoren, men til gavn for fiskeriområderne. Konkret skal ordningen i Danmark medvirke til at undgå affolkning, sikre tilstedeværelsen af et attraktivt og mangfoldigt erhvervsliv, skabe aktiviteter omkring de mange fiskerihavne i Danmark samt skabe alternativer til fiskeri. Ordningen skal også udvikle nye fiskeriaktiviteter, der bl.a. kan fastholde unge i erhvervet.

Ordningen skal bidrage til opfyldelse af målene i fiskeriudviklingsprogrammet og den nationale handlingsplan for fiskeri og akvakultur, der blev vedtaget i oktober 2006, men bidrager også til den generelle udvikling af landdistrikterne. Ordningen blev igangsat i 2008 og forventes at løbe i programperioden til og med 2013.

Fiskeriområder er i stor udstrækning beliggende i landdistrikter, og ordningen om tilskud til bæredygtig udvikling af fiskeriområder fremmer samme formål som landdistriktsprogrammets ordning, nemlig at forbedre livskvaliteten og skabe arbejdspladser i landdistrikterne. Ordningen til udvikling af fiskeriområder bidrager således både til opfyldelse af fiskeripolitiske mål og til understøttelse af de nationale mål om at skabe et Danmark i balance med gode muligheder for bosætning og erhverv i hele landet.

Der kan ydes støtte inden for:

- Diversificering til ikke-jordbrugsaktiviteter
- Etablering/udvikling af mikro-virksomheder
- Etablering af basale servicefaciliteter
- Turisme
- Investering i små og mellemstore fødevarer virksomheder
- Fornyelse i landsbyer
- Natur- og kulturarv

BILAG 4: OVERSIGT OVER TILTAG I FORHOLD TIL LANDDISTRIKTERNE OPDELT EFTER MINISTEROMRÅDE

Dette bilag beskriver regeringens initiativer i forhold til landdistrikterne opdelt efter ministerområde. Bilaget indeholder dels uddybende beskrivelser af tiltag, der er omtalt i redegørelsen, dels beskrivelser af andre initiativer, som ikke er omtalt i selve redegørelsen.

Klima- og Energiministeriet

Udbygning og fremme af vedvarende energianlæg

Med energiaftalen af 21. februar 2008 er grundlaget blandt andet lagt for en øget udbygning med vedvarende energianlæg de kommende år.

Aftalen indebærer blandt andet en udvikling, som vil medføre nye vindmøller på land og på havet, en tredobling i anvendelse af biogas samt øget anvendelse af biomasse, som vil have betydning for både lokal beskæftigelse og øget indtjening i landdistrikterne.

Et andet element i aftalen er en ny lov om fremme af vedvarende energi vedtaget i december 2008, som danner grundlaget for øget udbygning med vindkraft. Loven omfatter endvidere:

- En værditabsordning, så naboer til vindmøller kan få betaling for et værditab, som opstilling af vindmøller påfører deres ejendom.
- En køberetsordning, som giver naboer ret til at købe andel i nye vindmøller. Ordningen tager sigte på at øge den lokale interesse for og opbakning til opstilling af nye moderne vindmøller. Borgerne kan gennem ordningen have et incitament til at støtte opstillingen af vindmøller i lokalområdet.
- En grøn ordning, som kan yde tilskud til initiativer, som iværksættes for at fremme lokal accept af opstilling af nye vindmøller på land.
- Etablering af en garantifond til støtte til finansiering af lokale møllelavs forundersøgelser mv. Formålet med ordningen er at støtte det lokale engagement i udbygningen med vindmøller.

Afledte effekter af loven kan være øget lokal indtjening og beskæftigelse.

Kulturministeriet

Strategien: "Kultur i hele landet"

Med afsæt i kommunalreformen lancerede regeringen i 2006 en strategi for "Kultur i hele Landet" med fokus på at styrke kulturlivet og den kunstneriske udfoldelse uden for hovedstadsområdet. Med strategien tager regeringen udgangspunkt i det lokale engagement og lokale ønsker.

Målet med strategien er ikke mindst via kulturaftaler med kommunerne at samordne og styrke den kulturelle satsning i hele landet. Der er i 2008 indgået i alt 12 kulturaftaler mellem staten og klynger af kommuner. Aftalerne understøtter det lokale og regionale kulturpolitiske engagement og fremmer dispositionsfriheden på det regionale og lokale niveau.

Samtidig har Kulturministeriet årligt siden 2001 støttet kulturprojekter uden for hovedstaden over først Provinspuljen og siden Puljen til kultur i hele landet. Der er tale om kulturelle tiltag, som udspringer af lokale initiativer, og som skal styrke kulturlivet uden for hovedstaden yderligere i overensstemmelse med et bredt kulturbegreb. Samtidig er der etableret forsøg med nationale opdrag, hvor lokale institutioner midlertidigt varetager udviklingsopgaver af national betydning.

Derudover er der i de seneste år bevilget støtte til en række initiativer, der gavner kulturen jævnt fordelt over hele landet. Det gælder for områderne:

Puljer for "Børn og unge i bevægelse" og "Idræt for vanskeligt stillede børn" samt breddeidrætsudvalg

Regeringen oprettede i 2004-05 udviklingspuljen "Børn og unge i bevægelse" på i alt 24 mio. kr. med det formål at sikre mere idræt og bevægelse til flere børn og unge efter skoletid. Det skal være nemmere for børn at vælge idrætten i deres nærmiljø og på tidspunkter af dagen, hvor det passer dem. Omdrejningspunktet for alle projekterne er partnerskabet mellem det offentlige og det frivillige, det vi sige samspillet mellem den organiserede idræt, kommunen, skolen, SFO'erne og de andre fritids- og klubtilbud.

I 2005-2008 er der årligt afsat 10 mio. kr. til „Idræt for vanskeligt stillede børn“. Puljen administreres af Kulturministeriet og Velfærdsministeriet. Der er ydet tilskud til en lang række projekter i idrætsforeninger for forskellige kategorier af vanskeligt stillede børn.

I 2007 nedsatte kulturministeren et Breddeidrætsudvalg, som skal komme med forslag til styrkelse af almindelige menneskers muligheder for at dyrke idræt og motion. Udvalgets rapport blev offentliggjort i marts 2009.

Biblioteker

Der er afsat 6 mio. kr. til projektet „Biblioteker i hele landet“. Projektet støtter op om alternative bibliotekstilbud i hele landet, bl.a. hvor der lukker biblioteksfilialer. Hermed sikres der mulighed for, at der stilles alternative bibliotekstilbud til rådighed for borgere, der har fået langt til det nærmeste bibliotek.

Arkiver

Stadsarkivet i Odense har fået bevilliget 200.000 kr. i 2008 til en forsamlingshusredegørelse, som skal indeholde en historisk del og en visions del, som bl.a. skal indeholde en kulturanalyse af husenes betydning for det lokale liv i landdistrikterne.

Børnekulturens netværk

Børnekulturens Netværk samarbejder i løbet af de næste to år med 14 modelkommuner og 18 følgekommuner om at udvikle og opkvalificere det børnekulturelle område i Danmark. Mange børn landet over får del i modelprojekternes aktiviteter, og en lang række kulturinstitutioner rundt omkring i kommunerne er samarbejdspartnere. Følgekommunerne får rådgivning af Netværket om bl.a. projektmodning og netværksdannelse og deltager i de konferencer og seminarer, som netværket arrangerer i forbindelse med modelforsøget. En vigtig del i modelforsøget bliver at videreformidle erfaringer, således at alle kommuner får gavn af dem i deres arbejde med børn og kultur.

Kunstrådet

Kunstrådet har fastlagt en handlingsplan for 2007-2010. Et af indsatsområderne er Kunst og kommunerne. Kunstrådet ønsker herigennem at bakke op om den lokale kunstpolitiske indsats, hvor denne har fokus på udvikling, kvalitet og mangfoldighed. Kunstrådet og dets udvalg yder i vidt omfang støtte til formidling og produktion af den lokalt forankrede professionelle kunst gennem en række eksisterende støtteordninger og støtter gerne samarbejdet i kulturaftalekommunerne. Kunstrådet vil så vidt muligt medfinansiere konkrete initiativer, som kan fungere som modeller og fyrtårne til inspiration og fremme af kunsten i kommunerne.

Kulturarv

Kulturarvsstyrelsen og Realdania gennemførte i 2005-2007 et Kulturarvskommune projekt i Haderslev, Hvidovre, Hjørring og Aalborg Kommuner, og fire kommuner (Mariagerfjord, Halsnæs, Vordingborg og Det Sydfynske Øhav - et samarbejde mellem Faaborg-Midtfyn, Ærø, Langeland og Svendborg Kommuner) er i 2008 valgt som nye kulturarvskommuner for 2008-10. Kulturarvsstyrelsen og Realdania støtter i projektet, at kommunerne skal gennemføre konkrete udviklingsprojekter, der aktiverer kommunernes kulturarv, og som kan tjene til inspiration for andre kommuner.

I Vadehavsregionen har Kulturarvsstyrelsen sammen med en række kommuner arbejdet på det særlige aktiv, som kulturarven udgør. I kulturarvsatlasset sættes der fokus på landsbystrukturerne og de lokale byggeskikke, som er bevaringsværdige.

Kulturarvsstyrelsen deltager i videnspanelet i projektet "Fremtidens Herregård". Projektet er iværksat af Realdania med henblik på at revitalisere de danske herregårde. Kampagnen skal udvikle bud på, hvordan de danske herregårde kan genindtage positionen som dynamoer for udviklingen på landet.

Kulturarvsstyrelsen vil i de kommende 2-3 år sætte øget formidlingsmæssigt fokus på en række kulturarvsattraktioner, der også ligger i landdistrikterne. Det vil ske gennem de fondsstøttede projekter "Danmarks Oldtid i Landskabet" og "1001 fortællinger om Danmark".

Kulturministeriets formidlingsplan for de danske statslige og statsanerkende museer består af en række indsatsområder, der skal skabe lige adgang og øget adgang til kultur i hele landet. Det sker via puljemidler til udvikling af museernes formidling fra et brugerperspektiv, støtte til udvikling af museernes undervisningsaktiviteter og samarbejde med uddannelsesinstitutionerne, kvalitative brugerundersøgelser på museerne samt forskning i museernes formidling og støtte til international erfaringsudveksling.

Det er Kulturarvsstyrelsens målsætning, at undervisningsaktiviteterne på de statslige og statsanerkendte museer skal udgøre et væsentligt, kvalitativt bidrag i alle børn og unges grunduddannelse og ungdomsuddannelse i Danmark. Kulturarvsstyrelsen støtter de to regionale centre vest for Storebælt i en treårig konsolideringsperiode med 2 mio. kr. årligt.

Miljøministeriet

Arbejdsudvalget om landsbyer i yderområder

Som opfølgning på Landsplanredegørelse 2006 nedsatte miljøministeren et Arbejdsudvalg om Landsbyer i Yderområder. Arbejdsudvalget bestod af repræsentanter for syv ministerier og syv organisationer med virke på feltet.

Arbejdsudvalget konstaterede i sin afrapportering fra november 2007, at der ikke på nuværende tidspunkt er særlige lovgivningsmæssige barrierer for at udvikle landsbyerne i yderområderne. Den største barriere for vækst og udvikling i yderområdernes landsbyer er den generelle samfundsmæssige og økonomiske udvikling.

Arbejdsudvalget anbefalede på den baggrund kommunerne at analysere de enkelte landsbyer for at identificere styrker og mulige indsatsområder, at formulere en politik

for landsbyerne som en del af kommunens landdistriktspolitik, at inddrage spørgsmålet om udviklingen af landsbyerne i kommuneplanlægningen og bruge lokalplaner til at præcisere rammerne for udviklingen i de enkelte landsbyer, at inddrage landsbyernes situation når institutioner placeres eller ændres i kommunen, at inddrage de potentialer for udvikling af oplevelsessamfundet som landsbyerne i yderområderne rummer, at arbejde for at fremme landsbybeboernes og turisternes adgang til landskabet omkring landsbyerne og at undersøge de nye tendenser til deltidsbosætning i landsbyerne.

Undersøgelse af væksten i yderområdernes landsbyer

I de sidste ti år har en tredjedel af landsbyerne i yderområderne haft voksende folketal. Spørgsmålet er, hvad der er grunden til den positive udvikling, og om denne udvikling kan overføres til andre landsbyer eller til yderområderne generelt.

By- og Landskabsstyrelsen bad derfor Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter ved Syddansk Universitet (IFUL) om at lave en undersøgelse af de faktorer, der kan forklare, hvorfor nogle af yderområdernes landsbyer vokser. Rapporten blev fremlagt i september 2008.

Rapporten konstaterer, at de landsbyer, der vokser, har betydelige aktiver i form af attraktive lokale natur- og kulturmiljøer samt infrastruktur. Desuden er der i landsbyerne vigtige aktører, der skaber et lokalt forenings- eller erhvervsengagement. IFUL vurderer, at det generelt vil være muligt at kortlægge og aktivere lokale natur- og kulturressourcer, så de kan blive et aktiv i at tiltrække nye borgere, og at en kombination af kommuneplanlægning og erhvervs-mæssige strategier for vækst vil kunne anvendes til at skabe lokale strategier for bosætning og erhvervsudvikling i yderområdernes landsbyer.

Nye sommerhusområder i kystnærhedszonen

Med ændringen af planloven i 2004 blev der givet mulighed for at etablere op til 8.000 nye sommerhusgrunde i kystområderne. De nye sommerhusgrunde skal primært placeres i landets yderområder. Kommunerne skal godtgøre, at der kan forventes en lokal økonomisk effekt ved udlæg af nye sommerhusgrunde.

Nye sommerhusgrunde skal placeres bagved eksisterende sommerhusområder, og de må ikke ligge inden for strandbeskyttelses- og klitfredningszonen eller i internationale naturbeskyttelsesområder. Kommunerne skal endvidere godtgøre, at de nye sommerhusgrunde kan indpasses i landskabet, uden at det giver negative konsekvenser for naturen og landskabet. Loven giver mulighed for, at der kan tages særlige hensyn til de små øers behov. De krav, som gælder i resten af landet, kan derfor fraviges på de små øer, efter en samlet afvejning af interesser.

Der er i årene 2005-2008 udsendt en række landsplandirektiver om nye sommerhusområder i kystnærhedszonen, som har givet mulighed for at udlægge i alt 6.522 sommerhusgrunde.

I de kommende år forventes der udstedt landsplandirektiver for udlæg af de resterende 1.478 nye sommerhusgrunde af de i alt 8.000 grunde, det er muligt at udlægge. Direktiverne vil omfatte Region Midtjylland, Sjælland og Hovedstaden (Bornholm), samt Haderslev, Odder og Vejle Kommuner.

Ny natur og turisme

Regeringens særlige vand- og naturindsats (2007-2009) og den statslige naturforvaltning omfatter bl.a. genskabelse af søer, vådområder, statslig skovrejsning, restaurering af vandløb og fjernelse af spærringer. Der arbejdes generelt med at skabe forbedret adgang for publikum. Indsatsen i perioden 2006-2007 vil resultere i, at over 7.000 ha natur vil blive genoprettet. Ligeledes er der i årene 2006-2007 plantet ca. 3.500 ha privat skov.

De nye attraktive grønne områder og de nye friluftsmæssige muligheder giver både øget bosætning og turisme. Naturen i Danmark er vigtig for turisterne, hvor undersøgelser viser, at 7 ud af 10 turister angiver den danske natur som den vigtigste begrundelse for at holde ferie i Danmark. Regeringen har på finansloven 2008 afsat 14 mio. kr. til at skabe bedre muligheder for friluftsliv, i form af flere tilgængelige naturoplevelser for befolkning og turister. Miljøministeriet vil i 2009 offentliggøre en naturportal med formidling af friluftsfaciliteter og naturoplevelser i hele Danmark.

Nationalparker

Lov om nationalparker fra maj 2007 fastlægger formål og generelle regler og bestemmelser for oprettelse og udvikling af nationalparker. Loven bygger på anbefalinger fra en national følgegruppe samt gennemførelsen af 10 pilot- og undersøgelsesprojekter i perioden 2003-2005.

Hovedformålet med etablering af nationalparker er at styrke og udvikle naturen og landskabet i områder af national og international betydning, bl.a. gennem etablering af større sammenhængende naturområder. Samtidig er der mulighed for at tilgodese en række andre formål, herunder at fremme naturoplevelser og friluftsliv, styrke kulturhistoriske værdier og understøtte en udvikling til gavn for lokalområdet. De gennemførte pilot- og undersøgelsesprojekter peger således alle på, at en nationalpark kan styrke det lokale erhvervsliv primært som følge af en forøget turisme, ligesom en nationalpark kan fremme bosætning.

Der blev i juni 2007 indgået aftale med partierne bag nationalparkloven om at påbegynde etablering af et netværk af nationalparker og igangsætte proceduren for oprettelse af en nationalpark i Thy. Nationalpark Thy er efterfølgende oprettet i august 2008.

Der blev i januar 2008 indgået en ny aftale med partierne bag nationalparkloven om at udpege yderligere fire nationalparker. Proceduren med at oprette de ny nationalparker er igangsat for Mols Bjerger i foråret 2008 og for Skjern Å i efteråret 2008 og igangsættes for Vadehavet i foråret 2009 og for Kongernes Nordsjælland i efteråret 2009, idet forligspartierne tager stilling til afgrænsning af Kongernes Nordsjælland i juni 2009. Det forventes, at de enkelte nationalparker kan oprettes ca. halvandet år efter, at oprettelsesproceduren er igangsat. Der er afsat 34 mio. kr. til etablering af de fem nationalparker.

Aftale med Kommunernes Landsforening om miljøgodkendelser

Regeringen og Kommunernes Landsforening (KL) har i februar 2009 indgået en aftale, der vil nedsætte landmændenes ventetid på miljøgodkendelser af husdyrbrug markant. Regeringen investerer med aftalen samlet godt 100 mio. kr., der skal sikre en afvikling af ansøgningspuklen og en kortere ventetid på afgørelser i fremtiden. Aftalen forventes at fremme husdyrbruget, byggeaktiviteten og erhvervsudviklingen i landdistrikterne generelt.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Landdistriktsprogrammet 2007-13

Med Landdistriktsprogrammet 2007-13 understøttes en målrettet landdistriktsudvikling såvel på erhvervsområdet, som i forhold til bosætning og generelle levevilkår. Det er en udvikling, der tilrettelægges, så den underbygger en aktiv indsats for bevaring og udvikling af miljø- og naturmæssige værdier (se bilag 3).

Fiskeriudviklingsprogrammet 2007-13

Fiskeriudviklingsprogrammet er med til at udvikle og støtte den regionale forankring af fiskeri og akvakultur, hvor udfordringen er at skabe en fornuftig sammenhæng mellem regional udvikling og global konkurrence. Danmark har som de øvrige medlemslande udviklet et nationalt program for støtte under fiskerifondsprogrammet (se bilag 3).

Sundhedstjek af EU's landbrugspolitik

Som resultat af sundhedstjekket af den fælles landbrugspolitik i 2008 indføres en række ændringer til rådsforordningen om støtte til landdistriktsudvikling (RFO 1698/2005), som vil medføre mulighed for en udvidelse af aktiviteterne under landdistriktsprogrammet 2007-13. Ændringerne skyldes en beslutning om at flytte EU-midler fra den direkte landbrugsstøtte (søjle 1 i EU's landbrugspolitik) til landdistriktsprogrammet 2010-13 (søjle 2 i

EU's landbrugspolitik). Anvendelsen af disse EU-midler forudsætter national medfinansiering svarende til 25 pct. af støtterammen.

De nye EU-midler til landdistriktsprogrammet skal reserveres til en supplerende indsats for at imødekomme de væsentligste nye udfordringer for det europæiske landbrug (klimaændringer, vedvarende energi, vandforvaltning og biodiversitet). Derudover skal midlerne anvendes til ledsageforanstaltninger i forbindelse med omstrukturering af mejerisektoren og til fremme af innovation relateret til de fire udfordringer. Bestemmelserne om målretningen af de nye midler begrundes bl.a. i de forpligtelser, som medlemslandene skal imødekomme relateret til EU's vandrammedirektiv, habitatdirektiv, fuglebeskyttelsesdirektiv, Kyoto-aftalen og klimamålsætningerne.

De nye "modulerede" midler kan anvendes under alle akser i landdistriktsprogrammet, men til de nævnte formål. En indikativ liste over egnede foranstaltninger til at imødekomme målene omfatter flere nye ideer, herunder arealstøtte til permanent udtagning af landbrugsjord, støtte til forbedring af energieffektiviteten i landbrug, skovbrug og forarbejdningssektoren, støtte til oprettelse og udvikling af virksomheder til forarbejdning af biomasse med henblik på vedvarende energi eller til installationer/infrastruktur, der producerer vedvarende energi. Anvendelsen af de modulerede midler og ændringen af landdistriktsprogrammet vil endvidere skulle ses i sammenhæng med regeringens kommende Grøn Vækst Vision.

Ændring af innovationsloven

Innovationsloven er blevet ændret pr. 1. juli 2008. Den nye lov skal sikre en koordineret innovationsindsats i fødevarerektoren og forbedre især de små og mellemstore virksomheders muligheder for at udvikle en stærk og konkurrencedygtig fødevarerektor.

Som følge af lovændringen er der i efteråret 2008 blevet nedsat et nyt Innovationsudvalg, der skal rådgive fødevarereministeren om udvikling og innovation i fødevarerektoren. Udvalget har afløst de to tidligere udvalg under innovationsloven, dvs. Det Rådgivende Udvalg vedrørende det Primære Jordbrug og det tidligere Innovationsudvalg. Det er målet, at det nye Innovationsudvalg skal arbejde mere strategisk og sikre en sammenhængende og ensartet prioritering på tværs af sektorer.

Lovændringen omfatter bedre tilskudsmuligheder til små og mellemstore virksomheder med særlig vægt på at støtte samarbejdsprojekter. Dette skal sikre, at især små virksomheder og landmænd bliver motiveret til at involvere sig i udviklingssamarbejder med andre virksomheder og forskningsinstitutioner.

Med innovationsordningen støtter Fødevareministeriet udviklingen af nye produkter, nye produktionsmetoder, nye teknologier, nye innovationskompetencer samt nye samarbejdsprojekter mellem virksomheder og forskere, der bl.a. kan give bedre miljø, dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed og sunde fødevarer.

Ændring af landbrugsloven

Landbrugsloven blev i 2007 ændret som følge af en EF-dom. Ændringen har medført, at den personlige bopælspligt for landbrugsbedrifter under 30 ha. også kan opfyldes af en anden person, f.eks. en lejer. Hermed er bl.a. bosætningshensynet i landdistrikterne blevet tilgodeset.

Forskningsprogram med fokus på jordbrugs- og fødevareresektorens fremtidige rolle og udvikling i et regionalt perspektiv

Den 1. januar 2007 gik startskuddet for forskningsprogrammet om jordbrugs- og fødevareresektorens fremtidige rolle og udvikling i et regionalt perspektiv. Programmet består af fem enkeltstående projekter, som skal bidrage med ny viden om potentialer og instrumenter, der kan forbedre jordbrugs- og fødevareresektorens udviklingsmuligheder og fremtidige rolle. Projekterne gennemføres i perioden 2007 til 2009 og har fået tildelt knapt 20 mio. kr. af Fødevareministeriet.

Programmet skal blandt andet afdække, hvordan jordbrugs- og fødevareresektoren kan udnytte og udvikle styrker og kompetencer med henblik på at skabe grundlag for lokal og regional erhvervsudvikling og bosætning. En udvikling af denne sektor, som bør ske i overensstemmelse med en bæredygtig udnyttelse og forvaltning af natur- og landskabsressourcer. Forskningsindsatsen skal koble viden om jordbrugs- og fødevarerhvervets udvikling og rammebetingelser med viden om iværksætter- og samarbejdskultur og dermed etablere et fundament for effektive policy-tiltag.

Projekterne vil undersøge innovationsmønstre og arealanvendelse i landdistrikterne og blandt andet se på, hvordan forholdene påvirkes af kommunalreformen, udviklingstendenser i EU mv. Programmet vil munde ud i anbefalinger vedrørende den fremtidige udvikling af strategier, politikker og programmer for landdistriktsudvikling.

Udviklingen peger mere og mere på inddragelse af borgerne i udviklingen, og man vil i programmet undersøge, hvordan dette kan gøres på nye måder. Samtidig vil man se på, hvordan netværk dannes stadig med baggrund i jordbrugs- og fødevareresektoren. De fem projekter tager udgangspunkt i forskellige yderområder og vil bruge casestudier, interviews og forskellige modeller. Det endelige resultat vil blive strategier, modeller og instrumenter til brug for beslutningstagere i udviklingen af landdistrikterne. Det forventes, at programmet afsluttes med en konference i 2010.

Flerårsplan for bæredygtig og miljørigtig husdyrproduktion

Regeringens flerårsplan for bæredygtig og miljørigtig husdyrproduktion blev vedtaget i sommeren 2006. Med planen anvender regeringen sammen med erhvervet 255 mio. kr. i perioden 2007-2009 til en sammenhængende satsning på teknologier til landbruget. Initiativerne dækker hele kæden fra forskning og innovation til certificering og implementering af teknologierne. Teknologiindsatsen gennemføres i et samarbejde mellem Fødevareministeriet, Miljøministeriet og jordbrugserhvervet. Planen rummer endvidere forslag om en mere tidssvarende regulering af husdyrproduktionen.

Som led i flerårsplanen igangsatte Fødevareministeriet i 2008 et forskningsprogram, der skal være med til at sikre optimal fodring af husdyr og begrænse belastningen af miljø og klima. Fødevareministeriet har afsat 15 mio. kr. til forskningsprogrammet. Hertil kommer 30 mio. kr. fra erhvervet.

Projekt Smag Danmark

Med Projekt Smag Danmark, der blev opstartet i 2008, sætter Fødevareministeriet fokus på fødevarekvalitet, smag og oplevelse. Visionen er at forbedre fødevarekvalitet, fremme smag og mad-oplevelse herhjemme og gøre Danmark mere kendt for et mangfoldigt udbud af kvalitetsfødevarer i udlandet. Målet er at få gang i produktionen af flere kvalitetsfødevarer, der udvikler erhvervet, gavner eksporten og giver forbrugerne gode og sunde mad-oplevelser.

Smag Danmark Projektet er væsentligt i relation til landdistriktsudvikling, da udviklingen af lokale og regionale fødevarer og den ekstra værdiskabelse, der her kan skabes, er vigtig. Fødevareproduktion udgør et vigtigt eksistensgrundlag for de fleste lokalsamfund i landdistrikter og yderområder.

Oplevelsesøkonomien er en anden vigtig indtægtskilde i landdistrikterne, og et spændende fødevarerudbud er et stort aktiv i forhold til turismen. Besøgende i Danmark bruger mange penge på mad, og de lægger stor vægt på at kunne få gode og mangfoldige mad-oplevelser. Det er således vigtigt at kunne give dem disse oplevelser for at fastholde turismen.

Ændring i loven om indkøbsforeninger

I januar 2009 er ændringen af loven om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere blevet vedtaget. Med ændringen udvides medlemskredsen af indkøbsforeninger til også at omfatte andre mindre erhvervsdrivende med virksomheder i landdistrikterne, f.eks. mindre håndværksmestre og lignende. Med ændringen får også erhverv uden for jordbruget gavn af indkøbsforeningerne. Samtidig vil medlemskredsen nu også kunne omfatte

mindre virksomheder, som ikke er beliggende i landdistrikterne, men som virker til gavn for landdistrikterne.

Formålet med indkøbsforeninger er at foretage indkøb af redskaber og maskiner, som herefter videresælges på købekontrakt (med ejendomsforbehold) til medlemmerne. Renten i købekontrakterne er typisk lavere end den rente, der skal betales på det almindelige lånemarked.

Ændringstiltaget harmonerer godt med andre tiltag fra Fødevareministeriets side for at skabe flere iværksættere og lokale arbejdspladser i landdistrikterne, hvilket er et af indsatsområderne i landdistriktsprogrammet 2007–2013.

Ændring i loven for lån til yngre jordbrugere

I februar 2009 er ændringen af loven om statsgaranti for lån til yngre jordbrugere vedtaget. Lov om statsgaranti for lån giver Fødevareministeriet mulighed for at yde statsgaranti for lån finansieret med realkreditobligationer, særligt dækkede realkreditobligationer eller særligt dækkede obligationer til yngre jordbrugere. Formålet med loven er at gøre det lettere for unge jordbrugere at erhverve deres første jordbrugsbedrift. Statsgarantien, der er en 100 procents garanti for realkreditinstitutternes tab og omkostninger i forbindelse med låntagers misligholdelse af lånet, giver realkreditinstitutterne mulighed for at yde lån udover de almindelige lånegrænser.

Formålet med lovændringen er at udvide adgangen til statsgarantier, så interessentskaber omfattes heraf. Det er hensigtsmæssigt, at interessentskaber kan opnå statsgaranti for lån til yngre jordbrugere, da erhvervelse af en jordbrugsbedrift via et interessentskab kan opfattes som en forlængelse af det personlige selveje.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

I finanslovsaftalen for 2009 er aftalt, at der afsættes 250 mio. kr. fra kvalitetsfonden til facilitering af løsninger i yderområder med store afstande. Midlerne udmøntes i forlængelse af udvalgsarbejdet om det præhospitale beredskab og skal understøtte en samlet sygehusstruktur med tryghed for hele befolkningen. Fokus for støtten skal være facilitering af løsninger på det præhospitale område i yderområder med store afstande, herunder organisering af nære tilbud i form af f.eks. skadeklinikker eller lægehuse i eksisterende lokaler.

For at øge befolkningens tryghed på bl.a. øer og i yderområder afsættes ligeledes i finanslovsaftalen for 2009 100 mio. kr. fra kvalitetspuljen i 2011 til etablering af en læge-helikopterordning.

Løsninger i yderområder med store afstande i form af nære tilbud på f.eks. skadeklinik eller i lægehus samt indførelse af en lægehelikopterordning skal være med til at sikre befolkningen i yderområder en god og tilstrækkelig præhospital indsats. De to initiativer supplerer således implementeringen af målsætningen om, at akutberedskabet skal indrettes, sådan at hjælpen under normale omstændigheder kan være fremme inden for 15 minutter efter opkald til 112.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Nemmere adgang til det offentlige via den fællesoffentlige borgerportal, borger.dk
Borger.dk er med til at lette kontakten mellem borgerne og det offentlige uanset de konkrete fysiske afstande, der måtte eksistere mellem borgere og myndigheder. Borger.dk indgår som et af de centrale elementer i udmøntningen af regeringens 2012-mål om, at al relevant skriftlig kommunikation mellem virksomheder, borgere og den offentlige sektor skal kunne foregå digitalt senest i 2012.

Borger.dk bygger på ideen om, at borgerens behov skal være i centrum. Portalen giver en nem og overskuelig indgang til information om det offentlige og stiller en lang række selvbetjeningsløsninger til rådighed 24 timer i døgnet, uanset hvor i landet man bor.

I den seneste version af portalen, lanceret den 20. oktober 2008, er informationer og løsninger blandt andet opdelt i en række 'borgertemaer'. Disse er temaopdelte digitale servicetilbud, som tager udgangspunkt i borgerens behov på tværs af de bagvedliggende myndigheder.

I løbet af 2009 fortsætter udviklingen af borger.dk. Borgerne vil blandt andet få mulighed for at tilvælge SMS-påmindelser og modtage e-post fra det offentlige på 'Min Side'. Der vil løbende blive tilsluttet flere selvbetjeningsløsninger, og der sættes gang i forberedelse af nye borgertemaer.

Adgang til den digitale infrastruktur

Adgang til den digitale infrastruktur er vigtig for realisering af Danmark som høj-teknologisk samfund. Det gælder i særdeleshed de hurtige adgangsveje til internettet, der muliggør deltagelse i videnssamfundet på første række. Over 99 pct. af befolkningen har i dag mulighed for bredbåndsadgang. IT- og Telestyrelsen arbejder på at sikre muligheden for bredbåndsadgang til internettet til hele befolkningen inden udgangen af 2010.

Som led i realiseringen af regeringens målsætning om at sikre alle danskere adgang til bredbånd inden udgangen af 2010, afholdt IT- og Telestyrelsen i 2007 en auktion over frekvenser til trådløst bredbånd. Auktionen blev vundet af ELRO Erhverv A/S, og selskabet

er nu med udgangspunkt i Midtjylland i færd med at opbygge et trådløst alternativ til de tele-, kabel- og fibernet, som i forvejen konkurrerer om at tilbyde befolkningen internetadgang. Tilladelsen forpligter ELRO til at udbyde bredbånd i udvalgte dele af landet, hvor der i dag er dårligst bredbåndsdækning – typisk i de befolkningstynede områder i landet.

Innovationsnetværk

Rådet for Teknologi og Innovation besluttede i 2008 at sammenlægge de tre eksisterende netværksordninger, ”Højteknologiske netværk”, Regionale Teknologicentre” og ”Regionale IKT-centre” til ét initiativ under betegnelsen Innovationsnetværk. Initiativet administreres ligesom tidligere initiativer af Rådet for Teknologi og Innovation under Videnskabsministeriet.

Innovationsnetværkene har alle et nationalt sigte, men udspringer ofte fra en regional kontekst og er lokaliseret regionalt. Innovationsnetværk udgør en platform for samarbejde mellem virksomheder, videninstitutioner og Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter inden for et bestemt fagligt eller teknologisk afgrænset fokusområde, som netværkene selv definerer. Innovationsnetværkenes hovedopgave er at styrke samspillet om forskning, innovation og teknologiudvikling mellem virksomheder, videninstitutioner, Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter og den offentlige sektor.

Videnskabsministeriet giver endvidere tilskud til Videnpiloter. Formålet er at få flere højtuddannede ud i små og mellemstore virksomheder (SMV'er) i især yderområderne samt styrke disse virksomheders samarbejde med de offentlige videninstitutioner. Der er også i 2008 taget initiativ til en mere regional opsøgende indsats overfor SMV'erne, hvilket indebærer et samarbejde med de regionale innovationsagenter i væksthuse. I løbet af 2008 blev der i alt afsluttet 224 Videnpilotprojekter, der er bredere geografisk fordelt, end hvad der er gældende for den regionale fordeling af arbejdspladser i øvrigt.

Videreførelse af initiativer på Bornholm

I forbindelse med afviklingen af tilskud til Center for Regional- og Turisemeforskning er der afsat en projektbevilling til nye initiativer på Bornholm. Bevillingen udmøntes af videnskabsministeren efter indstilling fra Bornholms Vækstforum. I perioden 2006-2009 er der afsat omkring 5 mio. kr. årligt på finansloven til de nye initiativer på Bornholm.

Projekterne i 2008 og 2009 har bl.a. fokus på Bornholms særlige udfordringer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer. Initiativerne skal bidrage til at sikre Bornholms samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling på lang sigt.

Skatteministeriet

Forhøjet befordringsfradrag i yderkommuner

Som led i regeringens regionale vækststrategi fra maj 2003 blev der ved lov nr. 1161 af 19. december 2003 indført en midlertidig ordning med forhøjet befordringsfradrag for pendlere bosat i 50 udvalgte yderkommuner gældende i perioden 1. januar 2004 til 31. december 2006.

Ordnningen gik ud på, at pendlere fra de pågældende 50 kommuner kunne tage forhøjet befordringsfradrag for kørsel udover 100 km. dagligt mellem sædvanlig bopæl og arbejdsplads. Befordringsfradraget blev beregnet med samme høje sats, som ellers normalt kun gælder for kørsel mellem 24 og 100 km. dagligt.

Efter forsøgsperioden blev det vurderet, at ordningen bidrager til at styrke den generelle udvikling i landdistrikterne. Konkret medvirker fradraget til at øge jobmobiliteten samt til at tiltrække og fastholde ressourcestærke indbyggere i landdistrikter og yderområder. Regeringen tog på den baggrund initiativ til videreførelse af den midlertidige ordning om forhøjet befordringsfradrag for langdistancependlere. Videreførelsen blev vedtaget af Folketinget i december 2006 og gælder for perioden 2007-2013.

Forlængelsesperioden har tidsmæssigt sammenfald med den periode, som Økonomi- og Erhvervsministeriet arbejder med vedrørende udpegning af de yderområder, der skal have del i EU's strukturfondsmidler i budgetperioden 2007-2013. Dette har skabt mulighed for en høj grad af sammenfald mellem de kommuner, der udpeges som yderområder i strukturfondssammenhæng, og de kommuner, der udpeges som yderkommuner, omfattet af det forhøjede befordringsfradrag fra 2007-2013.

Den oprindelige ordning omfattede 50 yderkommuner, men som følge af kommunalreformen og de deraf følgende kommunesammenlægninger var det i forbindelse med forlængelsen nødvendigt at fastlægge nye kriterier for hvilke kommuner, der skulle omfattes af ordningen. I samarbejde med Økonomi- og Erhvervsministeriet og det daværende Indenrigs- og Sundhedsministerium fandt Skatteministeriet frem til objektive samfundsøkonomiske indikatorer; lav erhvervsindkomst og svag befolkningsudvikling, som er lagt til grund for udvælgelsen af yderkommunerne. Indikatoren for lav erhvervsindkomst var, at kommunens erhvervsindkomst pr. indbygger maksimalt var 90 pct. af landsgennemsnittet (udregnet som et gennemsnit for perioden 2001-2003). Indikatoren for svag befolkningsudvikling var, at kommunen har oplevet et fald i befolkningstallet, eller at befolkningstilvæksten i kommunen har været mindre end 50 pct. af landsgennemsnittet siden år 2000 (udregnet som gennemsnittet for perioden 2000-2005). De to kriterier ligger i forlængelse af de anvendte kriterier i den oprindelige ordning. I alt 16 af landets

98 kommuner opfylder de to nye kriterier, og der er høj grad af sammenfald i forhold til de gamle kommuner, der var omfattet af ordningen. De 16 yderkommuner er: Bornholm, Brønderslev-Dronninglund, Frederikshavn, Faaborg-Midtfyn, Guldborgsund, Hjørring, Langeland, Lolland, Læsø, Morsø, Norddjurs, Samsø, Svendborg, Tønder, Vesthimmerland og Ærø.

I forbindelse med Forårspakke 2.0 (skattereformen) fra 1. marts 2009 er det mellem regeringen og Dansk Folkeparti aftalt at forlænge ordningen yderligere fra 2013-2018. Der sker ingen indholdsmæssige ændringer i ordningen i den forbindelse.

Transportministeriet

Regeringen fremlagde i december 2008 udspillet ”Bæredygtig Transport – Bedre Infrastruktur”. Udspillet blev i januar 2009 udmøntet ved aftale mellem regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Liberal Alliance om en grøn transportpolitik.

I regeringens udspil og den efterfølgende aftale har der været fokus på at foretage infrastrukturinvesteringer i de områder i Danmark, hvor der er størst trængsel, eksempelvis i hovedstadsområdet samt Østjylland.

Regeringen har imidlertid lagt stor vægt på at sikre forholdene for borgere i yderområder i landet, hvor den kollektive trafik er mindre udbygget end i de større byer. Således fremgår det af udspillet, at regeringen vil sikre et sammenhængende Danmark. Dette indebærer, at der skal investeres i at skabe effektive forbindelser fra de enkelte landsdele og lokalområder til de centrale transportkorridorer i Danmark. Dette vil således få betydning for borgere i yderområder i Danmark. Ydermere er der i aftalen afsat en pulje til fremme af ordninger, der øger antallet af buspassagerer.

Endvidere er der truffet beslutning om indførelse af grønne kørselsafgifter for bilister. Beslutningen indebærer blandt andet, at bilisterne skal betale mest for at køre dér, hvor trængslen er størst og omvendt mindre i områder uden trængsel i de tyndt befolkede dele af landet. Der indgår heri et hensyn til yderområderne, hvor den kollektive trafik ikke er så udbygget, hvorfor borgerne er henvist til at benytte bilen.

Endelig er der i den nye aftale afsat en pulje på 200 mio. kr. til medfinansiering af kommunernes færgelinvesteringer i de kommende år. Baggrunden er, at der inden for en årrække vil være behov for at udskifte en række af de færger, som sikrer forbindelsen til mindre danske øer. Regeringen ønsker at understøtte, at de berørte kommuner kan gennemføre de nødvendige investeringer.

Puljen skal ses i sammenhæng med de 60 mio., der allerede er afsat til formålet i perioden, og som administreres af Velfærdsministeriet.

Undervisningsministeriet

Mulighed for ny socialrådgiveruddannelse med fokus på arbejdsmarkedsforhold på Bornholm

Undervisningsministeriet har i september 2008 sendt et større antal ansøgninger om udbud af uddannelser videre til akkreditering med henblik på mulig godkendelse i perioden fra december 2008 til april 2009.

Der er taget hensyn til Bornholm, der som yderområde har en særlig uddannelsesudfordring med et stort antal unge, der flytter til resten af landet for at få en uddannelse. Af hensyn til øens befolkningsmæssige og erhvervsmæssige udvikling er der behov for at beholde unge på øen og tiltrække udefrakommende, hvorfor det er afgørende, at der også sikres en forsyning af videregående uddannelser til øen.

På denne baggrund er ansøgning om en ny socialrådgiveruddannelse med fokus på arbejdsmarkedsforhold blevet sendt videre til akkreditering med henblik på et muligt udbud på Bornholm. Formålet med uddannelsen er at uddanne socialrådgivere, som kan tilrettelægge, koordinere og udføre socialt arbejde generelt, og som samtidig har særlige kompetencer inden for arbejdsmarkedsområdet, herunder kvalificerer den uddannede inden for beskæftigelsesområdet for at forbedre effekten af beskæftigelsesindsatsen for svage grupper af ledige. Socialrådgiverne får særlige kompetencer inden for arbejdsmarkeds- og personalepolitik, og de kan derfor yde et væsentligt bidrag til at realisere intentionerne og målsætningerne i arbejdsmarkedsreformen.

Ny tilskudsmodel for de almene gymnasier

I 2007 er der indgået aftale om ny tilskudsmodel efter taxameterprincippet for de almene gymnasier, der med kommunalreformen overgik til at være selvejende institutioner.

Med taxameterprincippet vil størstedelen af gymnasiernes økonomi fremover afhænge af aktiviteten udtrykt ved elevbestanden. De hidtidige amtslige niveauforskelle i gymnasiernes økonomi vil gradvis over en periode på 4-6 år blive tilpasset til et fælles nationalt niveau.

Udover de aktivitetsafhængige taxametertilskud modtager de almene gymnasier også tilskud, der ikke afhænger direkte af elevtallet. Her er det aftalt at indføre et særligt udkantstilskud. Formålet er at sikre, at der også i yderområder er tilstrækkelig økonomi til udbud af almengymnasiale uddannelser. Det nyere udkantstilskud indførtes fra 2008.

Professionshøjskoler for videregående uddannelser

1. januar 2008 blev professionshøjskoler for videregående uddannelser etableret som et led i regeringens globaliseringsstrategi af 20. april 2006.

Formålet med etablering af professionshøjskolerne er at sikre udbud og udvikling af videregående uddannelser og efter- og videreuddannelse, der på et internationalt fagligt niveau imødekommer behovet for kvalificeret arbejdskraft i såvel den private som den offentlige sektor.

Professionshøjskolerne skal fra 1. januar 2008 dække behovet for udbud af professionsbacheloruddannelser og efter- og videreuddannelse i den region, hvor de hører hjemme. Der er lagt vægt på den regionale udbudsdækning i professionshøjskolernes udviklingskontrakter, som Undervisningsministeriet godkendte i december 2008.

I forhold til det regionale uddannelsesudbud er et vigtigt element i professionshøjskolernes godkendte udviklingsplaner samarbejdet med de regionale vækstfora, herunder de regionale partnerskabsaftaler, der i 2007 er indgået med regeringen. Disse sikrer opmærksomhed på 50-procents målsætningen – at mindst 50 pct. af alle unge skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015 – i forhold til de videregående uddannelser samt løbende fokus på det regionale uddannelsesudbud.

Etablering af erhvervsakademier for videregående uddannelser

Lov om erhvervsakademier for videregående uddannelser, som trådte i kraft 1. maj 2008, medfører, at der i efteråret 2008 blev oprettet 10 erhvervsakademier med det formål at sikre forsyningen af erhvervsakademiuddannelser i hvert enkelt akademis geografiske område, som kan være en region eller en del af en region.

Erhvervsakademierne skal udbyde eksisterende og udvikle nye erhvervsakademiuddannelser samt efter- og videreuddannelse og hermed bidrage til regional og national udvikling og vækst af erhverv og professioner, herunder i yderområder.

Erhvervsakademierne har til opgave at:

- Udbyde uddannelser, der på et internationalt fagligt niveau imødekommer behovet for kvalificeret arbejdskraft og de studerendes behov for varierede og attraktive uddannelsesmiljøer.
- Sikre at uddannelsernes vidensgrundlag er karakteriseret ved professions- og udviklingsbaseret, bl.a. gennem praktik og samarbejde med erhverv og professioner samt øvrige relevante videninstitutioner.

- Sikre forsyningen af videregående uddannelser og efter- og videreuddannelse i tilknytning hertil i den region eller del heraf, hvor erhvervsakademiet hører hjemme.

Erhvervsakademierne blev ansvarlige for udbuddet fra 1. januar 2009.

Modificering af kravet om geografisk sammenhæng på de frie skolars område

Der har tidligere generelt været et lovkrav om, at de frie skoler skal udgøre en geografisk og bygningsmæssig enhed.

En ændring af dette krav trådte i kraft den 1. august 2008 for så vidt angår frie grundskoler og private gymnasieskoler. Denne ændring indebærer, at skolernes bygninger i stedet skal ligge i geografisk nærhed af hinanden. Det er en betingelse, at bygningerne ligger i en rimelig gåafstand fra hinanden, sådan at børnene kan opleve skolen som en samlet enhed. Der må ikke oprettes filialer, hvor der i realiteten er tale om oprettelse af ”parallelskoler”.

Regeringen har gennemført en ændring af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), der bl.a. modificerer kravet om geografisk og bygningsmæssig enhed for de pågældende skoler. Lovændringerne træder i kraft den 1. august 2009, hvorefter disse skoler kan have enkelte særlige undervisningsfaciliteter liggende uden for den geografiske og bygningsmæssige enhed. Disse særlige undervisningsfaciliteter skal ligge i en afstand fra den geografiske og bygningsmæssige enhed, så de kan anvendes i den daglige undervisning, og uden at en større del af skoledagen medgår til transport.

De omtalte ændringer giver mere fleksible rammer for driften af frie skoler, herunder for brugen af den eksisterende bygningsmasse.

Regionale kompetencecentre og voksenvejledningsnetværk

I 2006-2007 har Undervisningsministeriet gennemført et landsdækkende forsøg med 15 regionale kompetencecentre spredt over hele landet. I kompetencecentrene har ca. 60 erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner og VUC'er fokuseret på at udvikle det regionale samarbejde om voksen- og efteruddannelse af især kortuddannede i små og mellemstore virksomheder. Forsøget har afprøvet metoder og modeller for at udvikle samspillet mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder samt uddannelsesinstitutionerne imellem, blandt andet med henblik på at rådgive virksomheder om kompetenceudviklingsløsninger og opbygge uddannelsesinstitutionernes kapacitet til at imødekomme efterspørgslen fra virksomhederne.

Den 1. januar 2008 blev der oprettet 22 voksenvejledningsnetværk, der også skal lave op-søgende arbejde over for virksomhederne. De 22 netværk består af uddannelsesinstitutioner, som tilbyder voksen- og efteruddannelse. De skal over de kommende to år styrke rådgivningen og vejledningen af både virksomheder og den enkelte medarbejder. Der er afsat 100 mio. kr. til vejledningsnetværkene, som skal sikre, at der kun er én indgang til vejledning om efter- og videreuddannelse.

Velfærdsministeriet

Opfølgning på regeringens redegørelse om nærdemokrati

I forbindelse med aftalen om kommunalreformen blev der sat fokus på at styrke det lokale demokrati. Regeringen har overfor kommunerne pointeret vigtigheden af at indtænke nærdemokrati og nye beslutningsstrukturer sideløbende med de øvrige forberedelser til de nye kommuner.

I løbet af 2008 har regeringen samlet op på de første erfaringer og tiltag, som de nye kommuner har gjort sig på området, på baggrund af et spørgeskema til samtlige 98 kommuner med spørgsmål om blandt andet brugerbestyrelser, høringsprocesser, demokratistrategier og kommunikationen med borgerne. På baggrund af kommunernes tilbagemeldinger har Velfærdsministeriet udarbejdet en statusrapport, som offentliggøres i foråret 2009.

Statusrapporten om nærdemokrati tegner det overordnede billede, at alle kommuner arbejder engageret med spørgsmålet om nærdemokrati. Der er ikke overraskende forskel på, hvordan man i hver enkelt kommune ud fra de lokale forhold har valgt at tilrettelægge arbejdet med nærdemokrati.

Set over en bred kam giver kommunernes tilbagemeldinger anledning til at konkludere, at nærdemokratiet, ikke mindst i kølvandet på kommunalreformen, tages meget alvorligt i kommunerne. Der arbejdes seriøst med inddragelsen af det civile samfund i kommunernes daglige arbejde såvel som i den mere langsigtede udvikling af kommunen. Kommunernes besvarelser giver ikke mindst eksempler på tiltag, der vedrører inddragelse af kommunernes landdistrikter, f.eks. oprettelse af lokalråd, fællesråd og ansættelse af landdistriktskoordinatorer. Samtidig viser rapporten, at der også visse steder fortsat rum er for, at kommunerne arbejder videre med metoder til at styrke det lokale demokrati.

Sammen med statusrapporten udgiver regeringen i foråret 2009 en publikation, udarbejdet i samarbejde med KL, som samler en række gode eksempler på, hvordan der i kommunerne arbejdes med det lokale demokrati.

Sammenlægning af østøttepulje og landdistriktpulje

På finansloven for 2009 blev støtte til små øsamfund, der tidligere hørte under Miljøministeriet, og Velfærdsministeriets landdistriktpulje lagt sammen. Baggrunden for sammenlægningen var, at en analyse af statslige støtteordninger til erhvervsudvikling og livskvalitet i yderområderne fra foråret 2008, viste, at de to puljer i stor udstrækning blev anvendt til ensartede formål og havde overlappende målgrupper.

Det blev på den baggrund vurderet, at det er hensigtsmæssigt at sammenlægge de to puljer og overføre ansvaret for østøtteloven til Velfærdsministeriet. Der sker ved sammenlægningen af puljerne ingen ændringer i de formål, som hidtil har kunnet opnå støtte efter de to ordninger. Ved sammenlægningen af puljerne blev den samlede ramme reduceret med 10 mio. kr. Den nye pulje udgør således i 2009 i alt 21,1 mio. kr., hvoraf 1,1 mio. kr. er afsat til øsekretariatet under Sammenslutningen af Danske Småøer.

Udvidede støttemuligheder efter byfornyelsesloven

Velfærdsministeriet fik i 2007 på baggrund af henvendelser fra en række kommuner, der har store problemer med boliger af særlig lav kvalitet, gennemført en undersøgelse af ”Dårlige boliger i landets yderområder - om omfanget og betydningen af boliger i særlig ringe stand”. Rapporten afdækkede omfanget og karakteren af problemer med dårlige boliger i yderområder samt behovet for nye tiltag. Undersøgelsen pegede bl.a. på, at kommunerne havde brug for instrumenter, som kunne give bedre muligheder for at afhjælpe disse byfornyelsesproblemer. På den baggrund gennemførte regeringen i 2008 en række ændringer af byfornyelsesloven.

Med virkning fra 1. juli 2008 blev kommunernes muligheder for at gribe ind over for de allerdårligste boliger i landsbyer og det åbne land samt problemramte landsbyer, der er karakteriseret ved funktionstømning og fraflytning af erhverv og borgere, forbedret. Indsatsen er sket i form af justeringer af eksisterende muligheder samt indførelse af nye byfornyelsesinstrumenter.

De nye byfornyelsesinstrumenter indebærer, at kommunerne har fået følgende nye muligheder:

Der er åbnet mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan give påbud om at afhjælpe sundheds- og brandfarlige (kondemnable) forhold, såfremt det ud fra en samlet økonomisk og bebyggelsesmæssig vurdering kan betale sig. Ændringen betyder, at kommunerne nu kan sikre, at sundheds- eller brandfarlige bygninger, som det kan betale sig at istandsætte, ikke bliver stående tomme og skæmmer omgivelserne.

Herudover har kommunalbestyrelsen fået mulighed for at nedlægge forbud mod, at tomme boliger, som er sundhedsfarlige, tages i brug til beboelse. Før ændringen kunne kommunalbestyrelsen alene nedlægge forbud mod beboelse, såfremt boligen allerede var beboet. Ændringen betyder således, at kommunalbestyrelsen ikke behøver at afvente indflytning i en sundheds- eller brandfarlig bolig, før der kan gribes ind med et forbud mod beboelse og eventuelt et påbud om istandsættelse, hvis det kan betale sig.

Endvidere er der indført en såkaldt ”skrotningsordning” for ejer- og andelsboliger, idet kommunalbestyrelsens mulighed for at give støtte til nedrivning af faldefærdige boliger er udvidet til – ud over udlejningsboliger – også at omfatte ejer- og andelsboliger. Dårlige og nedrivningsstrængende boliger på landet har ofte status som ejerboliger. Muligheden for at give ejere økonomisk støtte til nedrivning giver således kommunerne øgede muligheder for at få fjernet de skæmmende boliger samt forhindre spekulationsmæssigt opkøb og udlejning af boligerne.

Endelig er de statslige midler til områdefornyelse i mindre byer blevet forøget. Hvert år afsætter staten i alt 50 mio. kr. til områdefornyelse. Forlods blev der tidligere afsat 20 pct. svarende til 10 mio. kr. til områdefornyelse i de mindre byer. Fra 2008 er den forlods andel til de mindre byer hævet til 25 pct. svarende til 12,5 mio. kr. Efterspørgslen efter midler til områdefornyelse i mindre byer og landsbyer er stigende som følge af de store udfordringer for disse områder grundet befolkningsnedgang, ændringer i den private og offentlige service samt et stort antal dårligt vedligeholdte boliger.

Vejledning om udvikling af landsbyer

En af de væsentlige konklusioner i den ovenfor nævnte rapport fra 2007, ”Dårlige boliger i landets yderområder - om omfanget og betydningen af boliger i særlig ringe stand”, var også, at kommunerne ikke havde overblik over de handlemuligheder, som en række forskellige regelsæt allerede gav dem i indsatsen mod problemerne i landets yderområder.

På den baggrund har Velfærdsministeriet i marts 2009 udsendt en tværministeriel vejledning ”Udvikling af landsbyer”, som skal hjælpe kommunerne med at skabe en positiv udvikling i landsbyerne.

Vejledningen, der er udarbejdet i samarbejde med Fødevareministeriet, Miljøministeriet, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Kulturarvsstyrelsen, omtaler de forskellige krav og støttemuligheder, der findes inden for gældende lovgivning.

Vejledningen giver et overblik over, hvilke tiltag kommunerne kan sætte i værk for at skabe den udvikling, de ønsker. Herudover er vejledningen udformet som et inspirati-

onskatalog, hvor kommunale planlæggere kan se eksempler på, hvad andre kommuner har gjort for at vende udviklingen og få idéer til at håndtere udfordringerne i deres egen kommune.

Metodeudvikling – registerbaseret kortlægning af de dårligste boliger

Mange kommuner har øget fokus på problemerne ved dårlige boliger på landet og er ved at forberede en styrket indsats på dette område. Det kræver, at kommunerne kan skabe sig et overblik over problemernes omfang på kommuneplan og i de enkelte lokalsamfund, også for at kunne styre omfang, økonomi og koordinering med andre indsatser.

Flere kommuner har påpeget, at de mangler en metode til helt konkret kortlægning af problemernes omfang i den enkelte kommune, og at der er et behov for en metodeudvikling med fokus på konkret anvendelighed.

Velfærdsministeriet har på den baggrund bedt Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet om at undersøge mulighederne for samt om muligt udvikle et set up for anvendelsen af indikatorer baseret på registeroplysninger, der vil kunne bruges til en screening med henblik på lokalisering af de dårligste boliger. Rapport samt eventuelt idékatalog til brug for kommunerne forventes udgivet ultimo 2009.

En metode til analyse og kortlægning af landsbyer og mindre bysamfund

En lang række kommuner består efter kommunalreformen af såvel byområder som landdistrikter og har derfor øget fokus på landsbyerne og de mindre byer. Byerne skal finde deres nye rolle i den nye struktur, og kommunerne skal overveje og prioritere, hvordan de kan bidrage til, at byerne kan fastholde deres funktion. Velfærdsministeriet støtter et projekt, der har til formål at anvende og afprøve en GIS-metode til analyse og kortlægning af landsbyer og mindre bysamfund. Metoden er baseret på socioøkonomisk registerdata for befolkningen og erhvervslivet i de enkelte landsbyer og mindre bysamfund.

Kortlægningsmetoden er tilrettelagt således, at byerne på baggrund af et udviklet sæt indikatorer analyseres og klassificeres i forhold til den lokale og regionale kontekst inden for kommunen. Kortlægningen danner grundlag for at tilrettelægge en målrettet planlægning og byfornyelsesindsats i landsbyer og mindre bysamfund og kan medvirke til at udvikle en lokalt funderet strategi for udvikling i landdistriktsområderne.

Projektet gennemføres i samarbejde med Kuben Management og Randers Kommune. På baggrund af projektet udarbejdes en folder til kommunernes generelle brug af metoden, der forventes udgivet medio 2010.

Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet - skoleundersøgelse

I Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet blev det i 2007 besluttet at igangsætte en undersøgelse, der skal belyse, hvilken betydning eksistensen af en skole har for udviklingen i lokalsamfund beliggende i et landdistrikt.

Undersøgelsens resultater blev offentliggjort i februar 2008, og konklusionen var, at skolelukninger ikke er årsag til lokalområdernes tilbagegang, men nærmere resultatet af en forudgående tilbagegang. Det er karakteristisk for disse områder, at de har haft en negativ befolkningsudvikling i en længere periode frem til skolelukningen.¹

Undersøgelsen sætter desuden fokus på skolers betydning for dagligliv og aktiviteter i lokalområder. Undersøgelsen belyser, hvordan skolernes funktion som sociale samlingspunkter og faciliteter for foreningslivet kan bevares, hvis skolen lukkes. Der er til inspiration forskellige bud på, hvad en kommune kan gøre i forbindelse med tilpasning af skolestrukturen.

Danske Regioner er i 2009 blevet medlem af Det rådgivende udvalg på landdistriktsområdet under Velfærdsministeriet.

Det kommunale udligningssystem

Velfærdsministeriet har i en årrække afsat en pulje til særligt vanskeligt stillede kommuner, der gennemfører forsøgsprojekter i landdistrikter. Ved den seneste fordeling af puljen i marts 2008 gav Velfærdsministeriet tilskud på i alt 3,4 mio. kr. til 13 projekter i 11 kommuner. Der blev bl.a. givet tilskud til en ny biblioteksbetjening af landdistrikterne i Vesthimmerland, et forprojekt til et akademi for landskabspleje på Læsø, en arkitekturpolitik for det åbne land i Hjørring og et multifunktionelt formidlingssted for bosætning, turisme, kunst og kultur på Samsø.

Velfærdsministeriet forventer at foretage den næste udmelding fra puljen i foråret 2009. I den forbindelse vil Velfærdsministeriet lægge særligt vægt på, at forsøgsprojekterne har fokus på initiativer, der vedrører samspillet mellem landdistrikter og andre dele af kommunen. Ministeriet er endvidere interesseret i forsøgsprojekter med nytænkende initiativer i forhold til landdistrikternes infrastruktur og trafikale betjening.

Tilskuddene ydes med hjemmel i § 16 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner (udligningsloven).

Herudover yder Velfærdsministeriet et ø-tilskud til kommuner med tilhørende øer.

¹ Teknologisk Institut (2008): Skoler i landdistrikter. Undersøgelsen findes på Velfærdsministeriets hjemmeside.

Tilskuddet er begrundet i de særlige udgifter, disse kommuner har til 27 mindre øers trafikforbindelser; heraf 26 færgeforbindelser samt vejforbindelsen til Mandø. Tilskuddet ydes efter § 20 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og udgør i 2009 79,6 mio. kr.

Med finanslovsforliget for 2008 blev der afsat ekstra 20 mio. kr. årligt i perioden 2008-2010 til en tilsagnspulje til anskaffelse af nye færger til og fra de danske småøer. Puljen har til formål at skabe bedre vilkår for kommunernes investeringer i nye færger til betjening af de danske ø-samfund. Yderligere er der som led i aftalen om en grøn transportpolitik afsat en pulje på 200 mio. kr. i 2009 til medfinansiering af kommunernes færgeinvesteringer.

Velfærdsministeriet yder endvidere ø-tilskud til kommuner på øer uden fast forbindelse, der består af én kommune, efter § 21 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. Fra 2009 er det tidligere tilskud efter § 21, de tidligere amtslige ulovbestemte tilskud vedr. færgedrift og transport af unge under uddannelse samt en del af særtilskudspuljen til Læsø, Samsø og Ærø Kommuner omlagt til et nyt samlet tilskud, der ydes på baggrund af objektive kriterier. Det nye tilskud vil skabe mere sikkerhed og understøtte en langsigtet plan- og budgetlægning. Tilskuddet udgør i 2009 69,8 mio. kr.

Økonomi- og Erhvervsministeriet

Grøn Vækst

Regeringen har nedsat et ministerudvalg for Grøn Vækst, der skal udarbejde et samlet regeringsudspil til en Grøn Vækst Vision, der forener et højt niveau for miljø- og naturbeskyttelse med en moderne og konkurrencedygtig landbrugsproduktion. Udspillet vil indeholde en Miljø- og Naturplan Danmark, som bl.a. tager afsat i de ambitiøse målsætninger for vand og natur, der følger af EU's Vandramme- og Natura2000 direktiver. Udspillet vil desuden indeholde en strategi for et vækstorienteret og grønt landbrugs- og fødevarerhverv, der beskytter naturen og leverer grøn energi. Udspillet præsenteres i foråret 2009.

De regionale vækstfora

De regionale vækstfora, der blev nedsat i 2006, er omdrejningspunkter for den regionale erhvervsudvikling. Alle vækstfora har offentliggjort strategier og handlingsplaner for erhvervsudviklingen i de enkelte regioner, som de nu er ved at omsætte til konkrete projekter.

Projekterne kan understøtte udviklingen inden for følgende områder:

- Udvikling af menneskelige ressourcer
- Etablering og udvikling af virksomheder

- Innovation, videndeling og videnopbygning
- Anvendelse af ny teknologi

Disse projekter kommer alle egne af regionerne til gavn.

Vækstforaene indstiller for ca. 1 mia. kr. om året. Heraf kommer ca. 500 mio. kr. fra EU og tilsvarende ca. 500 mio. kr. fra regionale udviklingsmidler. Vækstforaene skal sikre, at i alt mindst 35 pct. af strukturfondsmidlerne i perioden 2007-2013 anvendes til gavn for yderområderne under ét.

Strukturfondene								
Tilsagn på de regionale rammer og den konkurrenceudsatte pulje fra programperiodens start – i mio. kr.								
Status 31.12.2008	Bornholm	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark	Konkurrenceudsat pulje	I alt
Strukturfondsprogrammerne i alt	20,5	75,5	119,4	118,5	63,2	79,2	65,8	542,1

I 2007 og 2008 er der efter indstilling fra de regionale vækstfora indtil videre givet tilsagn om 542,1 mio. kr. til regionale erhvervspolitiske indsatser.

Erhverv med særlig „betydning“ i landdistrikter

En række erhvervsområder har særlig betydning i landdistrikterne og yderområderne. Det gælder ikke mindst indsatsen for at udvikle oplevelseserhvervet, turismen og fødevareresektoren.

Fødevarerhvervet:

Fleere vækstfora har fokus på at udvikle fødevareresektoren og har derfor også sat konkrete initiativer i gang.

I handlingsplanen for 2008-2009 har Vækstforum Nordjylland med udgangspunkt i erhvervsudviklingsstrategien blandt andet valgt særligt at fokusere på kvalitetsfødevarer (stærke klynger). I den forbindelse har regionen igangsat en række projekter til gavn for landdistrikter og yderområder. Som eksempler kan nævnes videnindsamling og netværksopbygning ved distribution og afsætning af regionalt producerede fødevarer

og understøttelse af et netværk af erhvervskvinder fra virksomheder i landdistrikter og byområder i Vendsyssel, hvor målgruppen er mindre virksomheder med udviklings- og vækstpotentiale primært inden for oplevelses- og fødevarerelaterede erhverv.

Vækstforum Sjælland har i 2008 haft forskellige typer af initiativer for de primære erhverv. Frøavl er tidligere udpeget som en regional klynge. Fødevarerplatformen er etableret i 2008 og skal understøtte, udnytte og realisere produkter og virksomhedsrettede muligheder inden for fødevarerområdet ved at inddrage virksomheder, videninstitutioner og andre relevante aktører i aktiviteter.

Oplevelsesøkonomi:

Som led i den politiske aftale om styrkelse af kultur- og oplevelsesøkonomien i Danmark skal der etableres fire oplevelseszoner. De skal styrke vækstvilkårene i specifikke oplevelseserhverv og være nationale i deres virke. Bag hver oplevelseszone står et konsortium af virksomheder, brancheorganisationer, videninstitutioner og offentlige aktører. Landdistrikterne får glæde af disse nye vækstmiljøer i forhold til sparring, videnopsamling, matchmaking, eksportfremme, vækstrådgivning osv. inden for de specifikke oplevelseserhverv.

Modezonen er den første udvalgte oplevelseszone. Derudover vil der blive udbudt én zone inden for madkultur, én inden for computerspil og den sidste zone udbydes i fri konkurrence mellem oplevelseserhvervene. De tre sidste zoner forventes at være i drift medio 2009.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har netop udgivet en ny analyse og casesamling om "Vækst via oplevelser", som kan læses på www.ebst.dk

Turisme:

Alle vækstfora har i deres erhvervsudviklingsstrategi fokus på turismeerhvervet. Bornholms Vækstforum ønsker eksempelvis at tiltrække unikke uddannelsesforløb til Bornholm. Formålet med projektet Master i Oplevelsesledelse i Yderområder (MOLLY) er at sikre Bornholm og andre yderområder lettere adgang til videre- og efteruddannelsstilbud på universitetsniveau ved at udvikle et e-læringsforløb i "oplevelsesledelse i yderområder". Uddannelsen er et udviklingssamarbejde mellem Øresundsuniversitetet, Roskilde Universitetscenter, Center for Regional- og Turismeforskning, Dansk Videncenter for Oplevelsesøkonomi og Bornholms Akademi.

Herudover har VisitDenmark som led i realisering af regeringens strategi om udvikling af helårsturisme i perioden 2006-2008 gennemført et udviklingsprojekt i samarbejde med

syv udvalgte turismeområder (destinationer) i Danmark. Projektet har fokus på udvikling af nye faciliteter og oplevelseskoncepter, der kan bidrage til helårsturisme og dermed skabe grundlag for flere helårs job i turismeerhvervet. Da seks af destinationerne rummer betydelige landdistriktsområder, har projektet i væsentligt omfang medvirket til at styrke turismen og jobskabelsen i disse områder.

VisitDenmark har i begyndelsen af 2009 offentliggjort en fælles strategi for dansk turisme frem mod år 2015. Strategien lægger op til, at indsatsen for helårsturisme - også i landdistriktsområderne - skal videreføres. Målet er udvikling af en række stærke helårsdestinationer med international attraktionskraft, hvor de lokale turismeorganisationer, kommuner og erhvervsaktører arbejder ud fra en samlet og målrettet strategi.

Særlige indsatser i landdistrikter og yderområder

I de fleste af vækstforaene er indsatsen i landdistrikter, byer eller yderområder en integreret og væsentlig del af erhvervsudviklingsstrategien.

Hvad angår yderområderne skal vækstforaene sikre, at i alt mindst 35 pct. af struktur-fondsmidlerne i perioden 2007-2013 – svarende til ca. 183 mio. kr. i årligt gennemsnit – anvendes til gavn for yderområderne under ét.

Region Syddanmark har i deres regionale erhvervspolitiske strategi lagt vægt på, at væksten skal komme hele regionen til gode. Der skal derfor sikres en særlig opmærksomhed på brobygning til yderområderne, og yderområdernes særlige styrker og potentialer skal udfoldes til gavn for hele regionen.

I Region Midtjylland er indsatsen for udvikling og vækst i landdistrikterne også en integreret del af den erhvervsudviklingsstrategi, som Vækstforum Midtjylland har vedtaget. Vækstforum har lagt vægt på en stærk og sammenhængende lokal og regional indsats for attraktive erhvervs- og levevilkår i landdistrikterne i regionen.

En række af de initiativer, som Vækstforum Midtjylland har igangsat, virker til gavn for vækst og udvikling i landdistrikterne. Det gælder ikke mindst oplevelses- og fødevarerinitiativer. Mere direkte rettet mod landdistrikterne har vækstforummet budgetteret med en toårig indsats, der på tværs af forskellige finansieringskilder forventes at beløbe sig til godt 70 mio. kr. Denne indsats omfatter initiativer til profilering af landdistrikter, landsbyfornyelse og udarbejdelse af en regional strategi for landbrugets udvikling

Vækstforum Sjælland har igennem projektstøtte til RUC også skabt fokus på landdistrikterne. Projektet handler om at udnytte lokale natur-, turisme- og erhvervspotentialer

og skabe synergieffekter til gavn for udvikling af lokale erhvervsmuligheder gennem en udnyttelse af potentialer i Åmosen.

Samtidig har udmøntningen af EU's landdistrikts- og fiskeriprogram 2007-13 skabt rammerne for forskellige typer af aktiviteter i landdistrikterne. Region Sjælland deltager i forening med Vækstforum med regionale repræsentanter i den del af landdistrikts- og fiskeriprogrammet, der gennemføres af lokale aktionsgrupper (LAG'er). Den regionale rolle i landdistrikts- og fiskeriprogrammet har ført til dannelsen af et regionalt netværk af LAG'er i regionen.

Lokal erhvervsservice

I 2007 blev der etableret fem væksthuse, der skal styrke rådgivningen af nye og mindre virksomheder med vækstpotentiale. Husene blev etableret på grundlag af en aftale mellem regeringen og KL, idet kommunerne som en del af kommunalreformen overtog ansvaret for erhvervsservice fra 2007. Kommunerne i hver region har i fællesskab stiftet væksthuse som erhvervsdrivende fonde og har flertal i væksthuses bestyrelser.

Væksthuses opgave er at hjælpe nye og mindre vækstvirksomheder med at identificere deres muligheder og realisere deres fulde vækstpotentiale. Væksthuse skal tilbyde gratis og uvildig problemafklaring. De skal udfordre og modne virksomhederne til at opsøge de kompetencer, de ikke selv råder over, og henvise dem til relevante private rådgivere mv.

Regionale partnerskabsaftaler

I 2007 indgik alle vækstfora regionale partnerskabsaftaler om vækst og erhvervsudvikling med regeringen. Partnerskabsaftalerne medvirker til at udfolde regeringens globaliseringsstrategi i alle dele af landet. Senest har de regionale vækstfora og økonomi- og erhvervsministeren drøftet status for de regionale partnerskabsaftaler, hvilket har mundet ud i en række tillægsaftaler, som blev indgået i juni 2008.

I partnerskabsaftalerne er der fokus på landdistrikter og yderområder som et selvstændigt tema. Blandt de initiativer, der er omfattet af partnerskabsaftalerne, er udvikling af jordbrugs- og fødevarerektoren, fokus på fødevarerkluser og koordinering mellem erhvervsudviklingsstrategierne og de lokale udviklingsstrategier for de lokale aktionsgrupper. I regi af partnerskabsaftalen har Vækstforum Nordjylland ønsket som supplement til mulighederne i landdistriktsprogrammet at gøre en særlig indsats for at skabe "Fyrtårne i Fødevarerektoren" med henblik på at øge væksten i sektoren. Bornholms Vækstforum peger på, at vækstforum vil tage initiativ til at udarbejde en regional landbrugsstrategi, der kan bidrage til en strategisk diskussion om landbrugets udvikling.

Økonomi- og Erhvervsministeriet har sammen med Fødevareministeriet tilvejebragt et regelgrundlag, som sikrer koordination mellem landdistriktsindsatsen og erhvervsudviklingsindsatsen i bredere forstand. Vækstfora hører eksempelvis om de lokale aktionsgruppers (LAG'ers) strategier med henblik på koordination med erhvervsudviklingsstrategierne. Vækstfora hører også om erhvervsrettede projekter, som gennemføres i regi af de lokale aktionsgrupper, og om innovationsprojekter i fødevare- og skovbrugssektoren med særlig betydning for den regionale erhvervsudvikling.

BILAG 5: UNDERSØGELSER AF LANDDISTRIKTSPOLITIKKEN EF- TER KOMMUNALREFORMEN

I dette bilag præsenteres to analyser, der med forskellige udgangspunkter undersøger kommunernes arbejde med landdistriktsudvikling og -politik efter kommunalreformen.

5.1. "Kommunalreformen og landdistriktspolitikken" fra Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter

Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter (IFUL) har undersøgt, hvordan de danske kommuner forholder sig til landdistriktspolitikken. Undersøgelsen baserer sig på et webbaseret spørgeskema, som i august 2008 blev udsendt til de 71 kommuner uden for hovedstadsområdet. 50 kommuner svarede, hvilket giver en svarprocent på 70. Respondenterne har hovedsageligt været kommunens koordinatore med ansvar for landdistrikts-/lokalsamfundspolitik eller ledere med ansvar for området.

Undersøgelsen medvirker til at give en viden om, hvad kommunerne opfatter som væsentlige punkter i landdistriktspolitikken, og hvordan de enkelte kommuner er engageret i lokale initiativer. Den opdeler kommunerne i by-, mellem-, land- og yderkommuner efter Fødevareministeriets definition.

Undersøgelsen konkluderer overordnet set, at landdistriktspolitikken i alle kommuner er en aktiv del af kommunens dagsorden, men at der fra kommune til kommune er stor variation i dens placering og form. Kommunernes servicering af landdistrikterne foregår således ud fra den enkelte kommunes iagttagelser og vurderinger af, hvordan landdistrikterne bedst bevares som attraktive miljøer. For langt de fleste kommuner handler det om, at landdistriktspolitikken skal udvikles i samarbejde med lokalbefolkningen.

Undersøgelsen understreger, at landdistriktspolitik ikke er lovbestemt eller omfattet af særlige økonomiske forpligtelser. Regeringen har opfordret kommunerne til at formulere en landdistriktspolitik, men altså på et frivilligt grundlag. Undersøgelsen konstaterer på denne baggrund, at kommunerne generelt er kommet langt med politikformuleringen, og at mange af dem bruger området til at udvikle nye former for borgerinddragelse.

I en del kommuner er etableringen af en landdistriktspolitik fortsat en igangværende proces. I nogle kommuner integreres landdistriktspolitikken i kommunens øvrige politikker, mens landdistriktspolitikken i andre kommuner etableres som en selvstændig politik. Noget tilsvarende gælder for kommunens igangsætning af konkrete målsætninger og initiativer (fx trafikikkerhed, offentlig transport, skoler og daginstitutioner), der kan fastholde og tiltrække beboere til landdistrikterne.

Udarbejdelse af landdistriktspolitik

På spørgsmålet, om kommunen har en særskilt landdistriktspolitik, svarer 48 pct. ud af 50 kommuner med landdistrikter ja, mens 14 pct. af kommunerne svarer, at de er ved at udarbejde en landdistriktspolitik. 16 pct. af kommunerne anfører, at landdistriktspolitikken er indarbejdet i de øvrige politikker.

Under en fjerdedel af kommunerne svarer således nej til en særskilt landdistriktspolitik. Hovedparten af disse kommuner er bykommuner eller kommuner, der forventer en befolkningsfremgang og dermed måske er mindre nervøse for udviklingen i landdistrikterne. Blandt de kommuner, der derimod har svaret ja, findes en overvægt af yder- og landkommuner.

Undersøgelsen konkluderer på den baggrund, at der er en bevidsthed om, at det er væsentligt at have en landdistriktspolitik i kommuner, der kan være særligt udsatte for en affolkning. Det konkluderes også, at i de kommuner, hvor der er vækst, anses det for lidt mindre påkrævet at formulere en særskilt landdistriktspolitik.

Organisering af landdistriktspolitikken

Undersøgelsen viser, at der er individuelle forskelle fra kommune til kommune i den måde, landdistriktspolitikken er organiseret. Dette medfører, at aktivitetsniveauet i forhold til landdistrikterne varierer en del fra kommune til kommune og efterlader et indtryk af, at hver kommune har sin egen fremgangsmåde i forhold til at bevare, skabe og udvikle attraktive forhold i landdistrikterne.

Der er umiddelbart ingen sammenhæng mellem kommuner, der svarer ja til at have indført en særskilt landdistriktspolitik, og kommuner, der har oprettet et fagudvalg for landdistriktspolitik. Der kan derfor udmærket være fokus på landdistrikterne i en kommune, uden at det nødvendigvis udmønter sig i en særskilt landdistriktspolitik.

Som nævnt ovenfor konstaterer undersøgelsen på den baggrund, at landdistriktspolitikken i alle kommuner er en aktiv del af kommunens dagsorden, om end dens placering fra kommune til kommune varierer. I nogle kommuner er landdistriktspolitikken placeret

som en meget central del af kommunens politik, mens den i andre kommuner er placeret mere decentralt.

Samtidig har landdistriktspolitikken mange former i kommunerne. Der kan være tale om en formuleret landdistriktspolitik, en landdistriktspolitik integreret i andre politikområder, særlige fagudvalg, satsning på initiativer fra lokalråd, en formaliseret adgang for lokalråd til et bestemt politisk udvalg, økonomiske midler til landdistriksinitiativer eller økonomiske tilskud til LAG'er (kontorfaciliteter, medfinansiering af projekter, medfinansiering af koordinator). Undersøgelsen viser, at samtlige kommuner, der deltager i undersøgelsen, på den ene eller anden måde anvender en af de nævnte former.

I kommuner, hvor landdistriktspolitikken er placeret decentralt, er det i højere grad lokalbefolkningen, som skal komme med det afgørende udspil. I den forbindelse bemærker undersøgelsen, at kommunernes indbyggertal og areal angiveligt har en indflydelse på oprettelsen af lokalråd. Mindre kommuner og kommuner, som ikke er sammenlagte, har i langt mindre udstrækning oprettet lokalråd.

Undersøgelsen viser videre, at der forekommer en del kommunikation mellem lokalbefolkningen og kommunen om landdistriktspolitikken. I cirka halvdelen af de medvirkende kommuner er der oprettet en formaliseret kommunikation mellem kommunerne og lokalrådene eller det fællesråd, der i nogle kommuner er oprettet til at varetage lokalrådenes interesser. Den kontakt, der er mellem kommunen og de lokale kræfter i lokalrådene, er som oftest god.

Byrådsmedlemmernes bopæl

Undersøgelsen kigger på, hvor de enkelte byrådsmedlemmer er bosat ud fra en hypotese om, at der kan være en sammenhæng mellem de interesser og den indsigt, som byrådsmedlemmerne har i landdistrikternes behov, og byrådsmedlemmernes bopæl.

Analysen kan dog konkludere, at byrådsmedlemmernes bopæl angiveligt ingen betydning har for gennemførelsen af en særskilt landdistriktspolitik. Selv om der særligt i yder- og landkommunerne er en underrepræsentation af byrådsmedlemmer fra de mindre byer i forhold til befolkningen som helhed, er det særligt i yderkommunerne, at der er udarbejdet en særskilt landdistriktspolitik.

Undersøgelsen konkluderer i den forbindelse, at kommunalbestyrelserne generelt arbejder med landdistriktsudvikling, uanset om en stor del af lokalpolitikkerne bor i byen, eller om de hovedsageligt bor på landet.

Landdistriktspolitikens indhold og formål

Undersøgelsen viser, at indholdet i de temaer, der anses som væsentlige i forbindelse med gennemførelsen af en landdistriktspolitik, i langt de fleste kommuner sker i et samarbejde med borgere, lokalråd eller den lokale aktionsgruppe.

Et tema, der har en klar førsteprioritet, er bosætning, mens også natur/miljø, turisme, erhverv/iværksættervirksomhed, fritidsliv og kultur vurderes som vigtige temaer. Den tredje gruppe af temaer såsom offentlig service, foreningsliv og infrastruktur har kun en fjerdedel af kommunerne fundet relevante at inddrage i deres landdistriktspolitik.

Undersøgelsen går også i dybden med, hvad der særligt rører sig på landdistriktsområdet i de enkelte kommuner. Kommunerne er i den forbindelse blevet spurgt om, hvilke særlige initiativer kommunen tager for at sikre kvaliteten i landdistrikterne, herunder følgende navngivne områder: bredbånd, trafiksikkerhed, offentlige transportmuligheder, daginstitutioner og skoler.

Det kan af kommunernes svar udledes, at skoler og daginstitutioner i høj grad vurderes som medvirkende til at sikre kvaliteten. Undersøgelsens primære konklusion i denne sammenhæng er imidlertid, at kommunerne i stor stil anfører, at navngivne ”andre områder” er centrale for sikring af kvaliteten i landdistrikterne. Undersøgelsen gentager i den forbindelse kommunernes forskellige fremgangsmåder i landdistriktspolitikken.

Undersøgelsen vurderer, at samarbejdet med lokalbefolkningen er en medvirkende årsag til, at landdistriktspolitikken udvikler sig forskelligt i kommunerne. Lokalbefolkningen opfattes mange steder som vigtige sparringspartnere for kommunen, når det gælder gennemførelsen af initiativer og udvikling i landdistrikterne.

De lokale aktionsgrupper

I alle de 45 yder-, land- og mellemkommuner, der deltager i undersøgelsen, er der et samspil mellem kommunen og en lokal aktionsgruppe, enten en LAG i kommunen, en LAG sammen med en anden kommune, eller tilknytning til en LAG, der indgår i et samarbejde med en fiskeri-LAG.

Den bistand, som kommunerne yder til LAG'en, varierer fra kommune til kommune, men næsten tre ud af fire kommuner er på en eller anden måde økonomisk involveret i LAG'en, f.eks. i form af medfinansiering af godkendte projekter, sekretariatsbistand eller økonomisk støtte til LAG'ens opstartsfase. En femtedel af kommunerne finansierer delvist en koordinator, mens lidt under halvdelen stiller kontorfaciliteter til rådighed, medfinansierer projekter eller yder anden økonomisk bistand.

Undersøgelsen uddyber samspillet mellem kommunen og LAG'en nærmere ved at spørge ind til kommunernes opfattelse af LAG'ernes indflydelse på kommunens landdistriktspolitik. Det konstateres, at der generelt ser ud til at foregå et ret gnidningsfrit samarbejde mellem LAG'er og kommuner. Dette fremhæves i den sammenhæng, at LAG'erne er kommet til som nye forvaltningsorganer samtidig med kommunalreformen, hvorved de har skullet finde deres plads samtidig med opbygningen af landdistriktsområdet i de nye kommuner. Fire ud af fem kommuner finder, at LAG'erne i høj grad eller nogen grad bidrager til de lokale målsætninger i landdistriktspolitikken.

Hele undersøgelsen kan findes på IFUL's hjemmeside, se http://www.sdu.dk/~media/Files/Om_SDU/Institutter/Iful/Udgivelser/IFUL_Report_10.ashx

5.2. "Organisering af landdistriktsindsatsen efter kommunalreformen" fra Center for Regional- og Turismeforskning

Center for Regional- og Turismeforskning har gennemført en undersøgelse af organiseringen af landdistriktspolitikken efter strukturreformen. Formålet med undersøgelsen, der har karakter af en udredning, har bl.a. været at beskrive de forskellige aktører, der agerer på landdistriktsområdet, og deres respektive politiske og administrative mål og muligheder for at koordinere deres indsats.

Undersøgelsen har primært fokus på koordination og implementering af den kommunale landdistriktspolitik, hvorimod der fokuseres lidt mindre på det konkrete indhold i den kommunale landdistriktsindsats. På den måde supplerer denne undersøgelse IFUL's undersøgelse, der blev præsenteret foran.

Undersøgelsen omfatter landets yder-, land- og mellemkommuner, opgjort efter Fødevareministeriets definition, og hviler på spørgeskemaundersøgelser og interviews blandt de kommunalt ansatte landdistriktsansvarlige og blandt formænd og sekretærer i de lokale aktionsgrupper. Spørgeskemaundersøgelsen baserer sig på et webbaseret spørgeskema, som blev udsendt til samtlige kommuner i august 2007, dvs. et år tidligere end IFUL's spørgeskemaundersøgelse. Skemaerne er besvaret af personer i kommunerne med ansvar for kommunens landdistriktspolitik. I alt 66 kommuner besvarede spørgeskemaet, hvilket for landets 62 yder-, land- og mellemkommuner betyder en svarprocent på 86 pct. Der ses således i undersøgelsen bort fra de få svar, der indkom fra landets bykommuner.

Undersøgelsen konkluderer overordnet set, at kommunerne i de seneste år i vid udstrækning har sat landdistriktspolitikken på det kommunalpolitiske landkort. 41 pct. af kommunerne havde ved undersøgelsens gennemførelse en formel landdistriktspolitik, og et flertal af kommunerne på 60 pct. havde foretaget en afgrænsning af landdistrikterne

inden for deres respektive kommune og i en vis udstrækning målrettet politikken mod specifikke lokalområder.

Undersøgelsen konkluderer videre, at kommunalreformen i mange kommuner har medført en opprioritering af landdistriktsindsatsen, og at det øgede fokus på området i sig selv har ført til, at flere lokalsamfund, der ikke tidligere var organiseret, er blevet det, fordi de på den måde bedre har kunnet matche kommunen.

Landdistriktspolitikens tilblivelse, indhold og forankring

Ifølge undersøgelsen integrerer kommunerne i betydelig udstrækning landdistriktspolitikken i det generelle kommunale plansystem. 54 pct. af kommunerne har gjort eller vil gøre landdistriktspolitikken til en del af kommuneplanen. Undersøgelsen konstaterer på den baggrund, at den fysiske planlægning indgår med betydelig vægt i en række kommunale landdistriktspolitikker, og at de almindeligt benyttede processer i forbindelse med kommuneplanlægning også finder anvendelse i forhold til landdistriktspolitikken, bl.a. med brug af høringsperioder, borgermøder og udarbejdelse af lokalplaner.

Gennemsnitligt har kommunerne anvendt knap ti måneder fra beslutningen om, at der skal formuleres en landdistriktspolitik, og indtil der foreligger en vedtaget politik på området.

Undersøgelsen anfører videre, at det koordinerende ansvar for landdistriktspolitikken ofte ligger i kommunernes Planlægnings- eller Miljø- og Teknikudvalg. Dette betyder, at de landdistriktsansvarlige i kommunen i nogle tilfælde kan have et begrænset kendskab til den kommunale og regionale erhvervsfremmeindsats.

Undersøgelsen konstaterer, at i de tilfælde, hvor der er udarbejdet en formel, nedskrevet landdistriktspolitik, vil dokumentet ofte omhandle en beskrivelse af landdistrikterne samt en opstilling af satsningsområder. Politikken indeholder sjældnere kriterier for fordeling af ressourcer eller specifikke, kvantificerbare mål for den ønskede udvikling. En tredjedel af kommunerne angiver imidlertid, at de i landdistriktspolitikken har opstillet servicemål for landdistrikterne.

Det er udbredt, at landdistriktspolitikken indeholder en række overvejelser i relation til lokaldemokrati. Undersøgelsen konstaterer således, at flere kommuner har tildelt deres lokalsamfund en ganske vidtgående høringsret, ligesom flere kommuner eksperimenterer med nye organisationsformer og teknologi for at forbedre lokalsamfundenes indflydelse på den førte politik.

Det konstateres, at de mest udbredte redskaber, som kommunerne tager i anvendelse for at føre deres landdistriktspolitik ud i livet, er ansættelse af en landdistriktskoordinator (58 pct. af kommunerne) og etablering af en landdistriktspulje, hvorfra borgere og virksomheder kan søge tilskud til forskellige projekter (67 pct.).

Når det kommer til den geografiske fokusering af landdistriktsindsatsen, konstaterer undersøgelsen, at områder omkring den enkelte kommunes bycentre typisk udpeges til bosætningsområder, hvorimod områder med en vis herlighedsværdi udpeges til kombineret bosætnings- og rekreatiomsområde. De yderligtliggende områder er i større udstrækning afhængige af evnen til at skabe udvikling og arbejdspladser, og nogle kommuner tilkendegiver, at de i sådanne lokalsamfund typisk vil se lidt mere lempeligt på etablering af nye arbejdspladser. Behovet for lokale arbejdspladser i disse områder betyder samtidig, at yder- og landkommuner er mere villige til at udpege erhvervsområder i de små lokalsamfund end mellem- og bykommuner.

Det konstateres i undersøgelsen, at når kommunerne taler om erhvervsudvikling i relation til landdistrikterne, er der i meget stor udstrækning tale om, at kommunen ønsker at fremme etablering af turisme- og fødevarerelaterede virksomheder i landdistrikterne. I den udstrækning etablering af virksomhederne kræver landzonetilladelse, gives der kun i begrænset omfang tilladelse til andre virksomhedstyper end gårdbutikker eller forskellige former for håndværks- eller entreprenørvirksomheder. Undersøgelsen har således ikke set eksempler på landzonetilladelse til etablering af industriel produktion.

Et flertal af kommunerne (65 pct.) har ikke udarbejdet interne procedurer for, hvorledes de vil følge op på deres landdistriktsindsats. Undersøgelsen minder i den forbindelse om, at landdistriktspolitikken risikerer at blive en hensigtsserklæring, hvis der ikke løbende laves en opfølgning på den vedtagne politik.

Undersøgelsen konstaterer dog samtidig, at kommunerne er længere fremme, når det gælder borgerinddragelse ved tilpasning, implementering og evaluering af landdistriktsindsatsen. 62 pct. af kommunerne har således udarbejdet procedurer, der skal sikre en sådan inddragelse.

Samarbejde mellem kommune og andre aktører

Flere kommuner har over en årrække opbygget en samarbejdsstruktur for deres lokalsamfund bestående af fællesråd, lokalråd og lignende. Disse råd benyttes også i forbindelse med implementering af den kommunale landdistriktsstrategi. I løbet af 2007 er der herudover i regi af Fødevarerministeriets Landdistriktsprogram etableret en række lokale aktionsgrupper (LAG'er). Undersøgelsen bemærker, at LAG'erne oftest opererer

sideløbende med de førnævnte råd og foreninger, og at de typisk arbejder mere projektorienteret. Både blandt medlemmerne af aktionsgrupperne og blandt de kommunale landdistriktsansvarlige registrerer undersøgelsen en vis usikkerhed om den fremtidige rollefordeling mellem disse to parallelle systemer.

De kommunale landdistriktskoordinatorer mener i det store hele (ca. 70 pct.), at kommunikationen på området dels mellem kommunens interne afdelinger, dels mellem kommune og lokalsamfund fungerer tilfredsstillende.

Undersøgelsen vurderer, at det generelt også er lykkedes at opbygge et positivt og konstruktivt samarbejde mellem kommunerne og LAG'erne. 75 pct. af de interviewede LAG-formænd erklærer sig tilfredse med samarbejdet, og samtidig vurderer et flertal at LAG-formændene, at kommunerne "i stor eller nogen grad" har haft indflydelse på udformningen af aktionsgruppens udviklingsstrategi.

Samtidig viser undersøgelsen dog også, at kommunerne griber samarbejdet med LAG'erne ganske forskelligt an. Nogle kommuner forsøger at opbygge en meget tæt relation til LAG'erne, hvor andre ser LAG'erne som autonome enheder i forhold til kommunerne. Umiddelbart ses der imidlertid ikke nogen sammenhæng mellem LAG'ernes tilknytning til kommunen og LAG-formændenes vurdering af samarbejdet med kommunen.

De lokale aktionsgrupper støttes og faciliteres af et nationalt netværkscenter under FødevarerErhverv. Undersøgelsen viser, at 75 pct. af LAG-formændene er enten tilfredse eller meget tilfredse med den støtte, de har fået fra netværkscentret. Når det kommer til de værktøjer, som centret udvikler og stiller til rådighed for LAG'erne, er tilfredsheden endnu større.

Undersøgelsen indeholder også en række forslag og ideer til kommuner og andre med interesse i den kommunale landdistriktspolitik, som bl.a. tager udgangspunkt i tilbagemeldingerne fra de kommunale landdistriktsansvarlige.

Hele undersøgelsen kan findes på CRT's hjemmeside, se http://www.crt.dk/media/Koordinering_af_landdistriktsindsats_endelig_rapport.pdf

BILAG 6:

FOLKETINGETS VEDTAGELSER

V77. Af Erling Bonnesen (V), Hans Kristian Skibby (DF) og Allan Niebuhr (KF):

Folketinget tager indenrigs- og sundhedsministerens besvarelse af F 45 og Landdistriktsredegørelse 2007 – afgivet af indenrigs- og sundhedsministeren og fødevarerministeren – til efterretning. Folketinget anerkender således, at der er taget en lang række statslige initiativer til gavn for udviklingen i landdistrikterne, som beskrevet i redegørelsen. De nye stærkere kommuner kan samtidig fremme en bæredygtig udvikling i landdistrikterne med større styrke end før kommunalreformen. Folketinget anbefaler i den sammenhæng, at der i kommunerne individuelt formuleres en lokal landdistriktspolitik, og Folketinget anerkender, at kommunerne i stor udstrækning har fulgt opfordringen. Folketinget finder det imidlertid vigtigt, at udviklingen i landdistrikterne fortsat følges tæt, og Folketinget pålægger derfor regeringen at afgive en status i foråret 2009 for udviklingen i de første år efter kommunalreformens ikrafttræden. Afstemning (24. maj 2007):

Afstemning (24. maj 2007):

V 77 vedtaget med 65 stemmer (V, DF, KF og Leif Mikkelsen (UFG)) mod 52 (S, RV, SF og EL).

V 23. Af Leif Mikkelsen (V), Hans Kristian Skibby (DF) og Allan Niebuhr (KF):

Folketinget anerkender, at regeringen har styrket den statslige koordination på landdistriktsområdet, og opfordrer til, at en koordineret indsats, videndeling og vidensopbygning benyttes til at sikre en vellykket landdistriktspolitik. Dette gælder også over for udfordringerne med fornyelse af EU's landdistriktsprogram og implementering af kommunalreformen. Kommunalreformens større kommuner vil typisk omfatte betydelige landdistriktsområder. Regeringen anmodes om at sikre, at der igangsættes en systematisk overvågning og analyse af landdistrikternes vilkår og udvikling i processen før og efter en kommunalreform, således at Folketinget får mulighed for at vurdere udviklingen og behov for initiativer. Regeringen afrapporterer om forløb og resultater heraf til Folketinget.

Afstemning (20. maj 2005):

V 23 vedtaget med 58 stemmer (V, DF og KF) mod 43 (S, RV, SF og EL).

